

ПОЛИТИКИН

Немачка 5.80 DEM, Швајцарска 5.00 CHF, Аустрија 40.00 ATS,
Шведска 25.00 SEK, Македонија 85 DEN, Словенија 250 SLT,
Русија 3.50 USD, Хрватска 12.00 HRK, БиХ 3.50 KM,
Грчка 750 GRD,

ISSN 0032-339-x

9 770032 339010

ЗАБАВАНИК

18. IX 1998. • ИЗЛАЗИ ПЕТКОМ • ГОДИНА LX • ЦЕНА 15 ДИНАРА • БРОЈ 2432

МОЈ РОБОТ МОЈ УЧИТЕЉ

За све од 7 до 107

Фирма

Веровали или не!

ПРЕКО
9 КГ
МАХОВИНЕ
ДНЕВНО

ПОЈЕДЕ
ИРВАС.

СТУБ ОД ВАЗДУХА

СА ОСНОВОМ ПОВР-
ШИНЕ 6,45 КВАДРАТ-
НИХ ЦЕНТИМЕТАРА,
ВИСОК 966 КИЛОМЕ-
ТАРА БИО БИ ТЕЖАК
САМО 6,75 КИЛО-
ГРАМА.

ПАС БУ-БУ

НЕХОТИЦЕ
ЈЕ УСТРЕЛИО
У НОГУ
СВОГ ГОСПО-
ДАРА
ЏЕЈМСА БЕЈ-
БЕКЕРА
ИЗ СПЕНСЕРА
У ИНДИЈАНИ.

ДЕСЕТ ГРАМА БУБА-
ШВАБА ПО ЦЕНИ ОД
2,5 ДОЛАРА
МОЖЕТЕ КУПИТИ У РИО
ДЕ ЖАНЕИРУ У БРАЗИЛУ.

ХИДЕЈОШИ

ЈАПАНСКИ ВЛАДАР
ИЗ 16. ВЕКА,
НАРЕДИО ЈЕ ДА СЕ
СВИ МАЧЕВИ У ЗЕМ-
ЉИ ПРЕТОПЕ И ОД
ЊИХ НАПРАВИ
СТАТУА БУДЕ
УЧИЈОЈ ЈЕ ИЗРА-
ДИ ПУНИХ ШЕСТ
ГОДИНА УМЕСТВО-
ВАЛО 50000
УМЕТНИКА.

Кокосов орах

ИСПОУНО ЈЕ
ВОЛИ АДАМС ИЗ
ХАЛА У ЕНГЛЕС-
КОЈ 1986. ГОДИ-
НЕ И ТО НА ДАЉИНУ
ОД 288 ЦЕНТИМЕТА-
РА.

●●●чувена овца Доли, ко-
ја је на свет дошла клони-
рањем, у априлу је потвр-
дила да је прав и здрав
примерак. Ево како: ојаг-
њила се и добила Бони.
Зна се да је мама добила
име по познатој кантри пе-
вачици Доли Партон, али
није сигурно да ли су кћер-
ку назвали по чувеној ганг-
стерки Бони■

●●●у току су припреме за
снимање филма о Исусу
Христу, у стилу Спилберго-
вог „Парка из доба јуре”.
Режисер Дејвид Ролф обе-
ћава да ће то бити остваре-
ње какво до сада није виђе-
но. Уз помоћ савремене на-
уке, генетског инжењерин-

два

га, Христ ће, макар на плат-
ну, „оживети”. Хришћани
широм света већ дижу глас
против оваквог, како кажу,
непримереног скрнављења
Божијег сина■

●●●у црквеном дворишту
у близини мексичког града
Оаксака де Хуаре расте је-
динствено дрво које се зо-
ве ахуехуе, а обим њего-
вог стабла износи 48 мета-
ра. Сматра се да је то дрво
најстарије „живо биће” на
америчком континенту■

●●●градске власти Пари-
за припремају велики по-
духват како би се чувена
катедрала Нотр Дам најзад
заштитила од голубова ко-
ји су постали права напаст
јер за собом остављају чи-
таве насlage измета. На
крову цркве биће постав-
љена ограда, а кроз њу ће
се пуштати слаба електрич-
на струја како би се одби-
ле птице које су ту у јатима
слетале и гнезиле се■

●●●америчка фирма
„ICI”, која се бави произ-
водњом боја за кречење,
најављује револуциона-
ран изум. Нанета на зидо-
ве, њихова „паметна фар-
ба”, како су је назвали,
моћи ће да се мења: само
притисните дугме на елек-
тронском даљинском уп-
рављачу и ваша соба је јед-
ног дана бела, већ наред-
ног ружичаста, па зелена –
по жељи■

●●●коначно је смишљено
како да се спрече све уче-
сталији напади на црквена
лица широм света. Свеш-
теници и монахиње носиће
око врата ланце с крстом у
који ће бити уграђен
аларм■

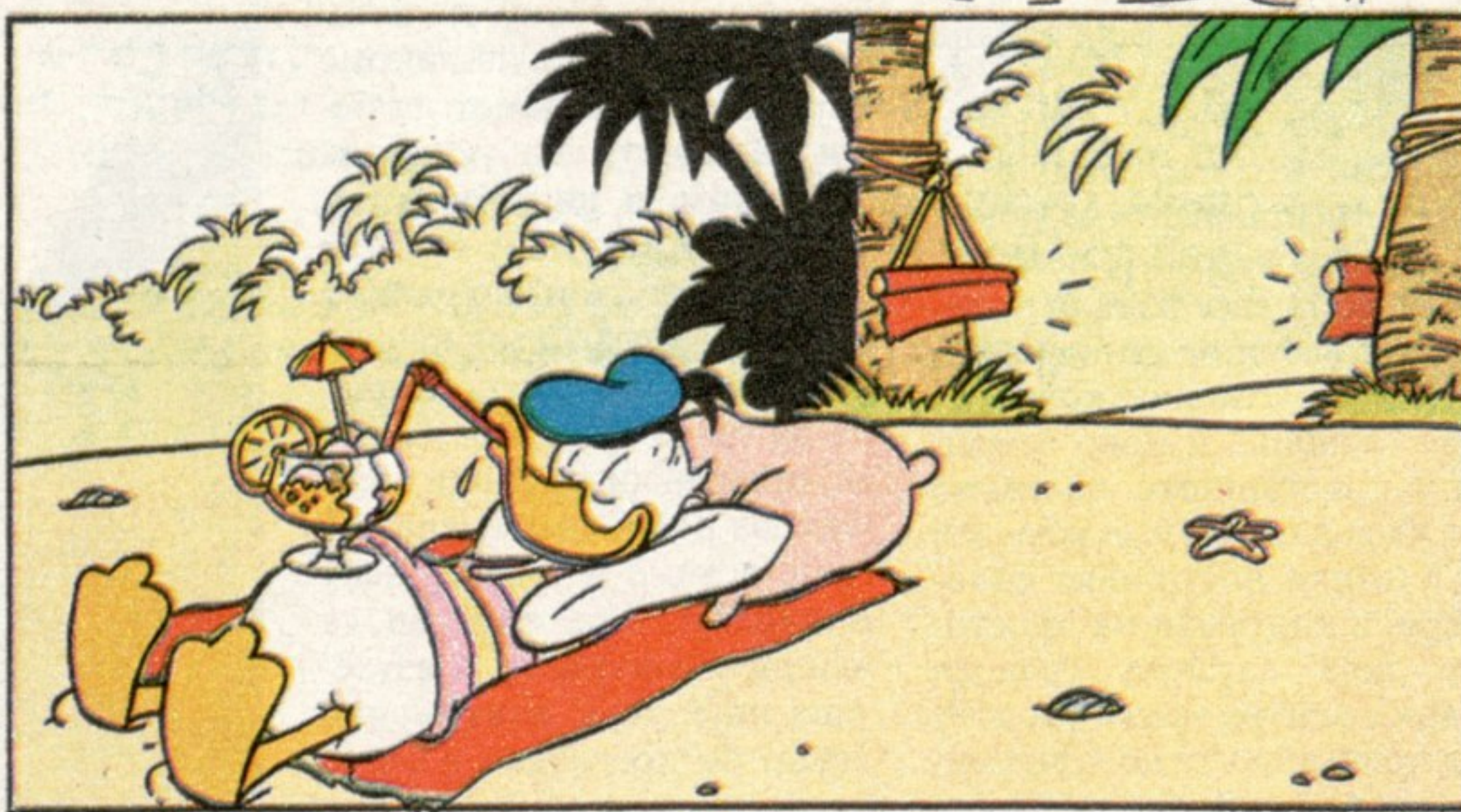
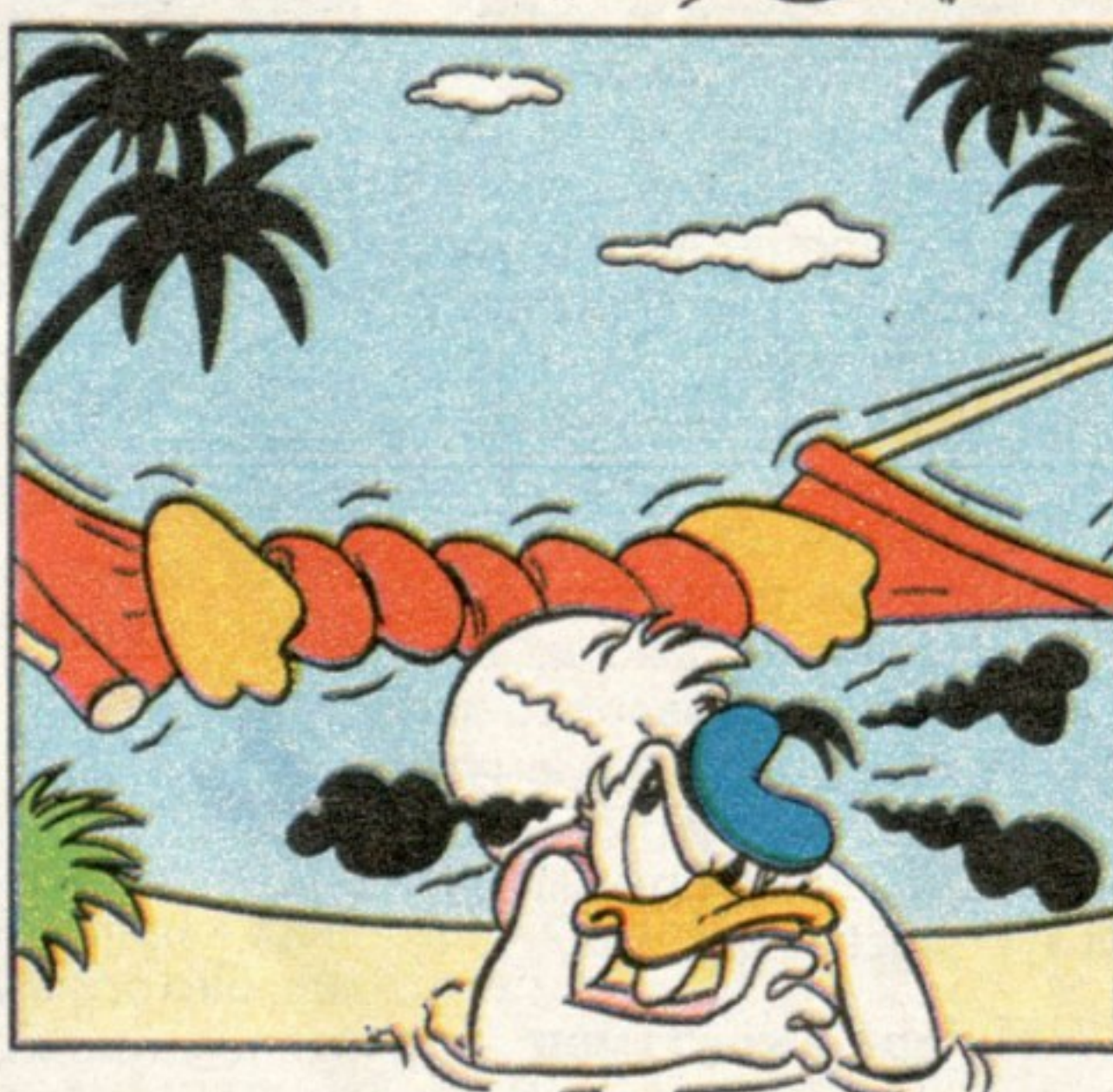
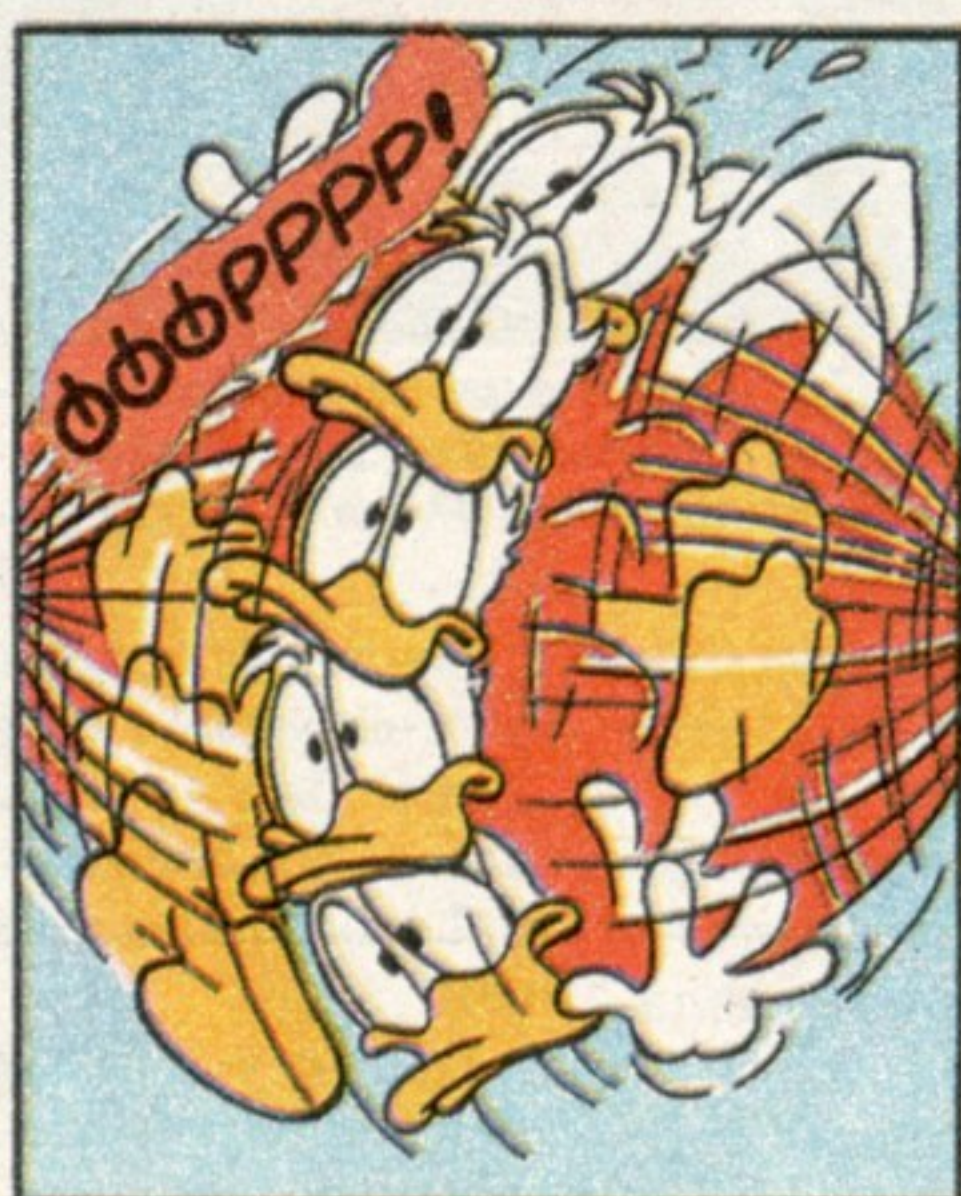
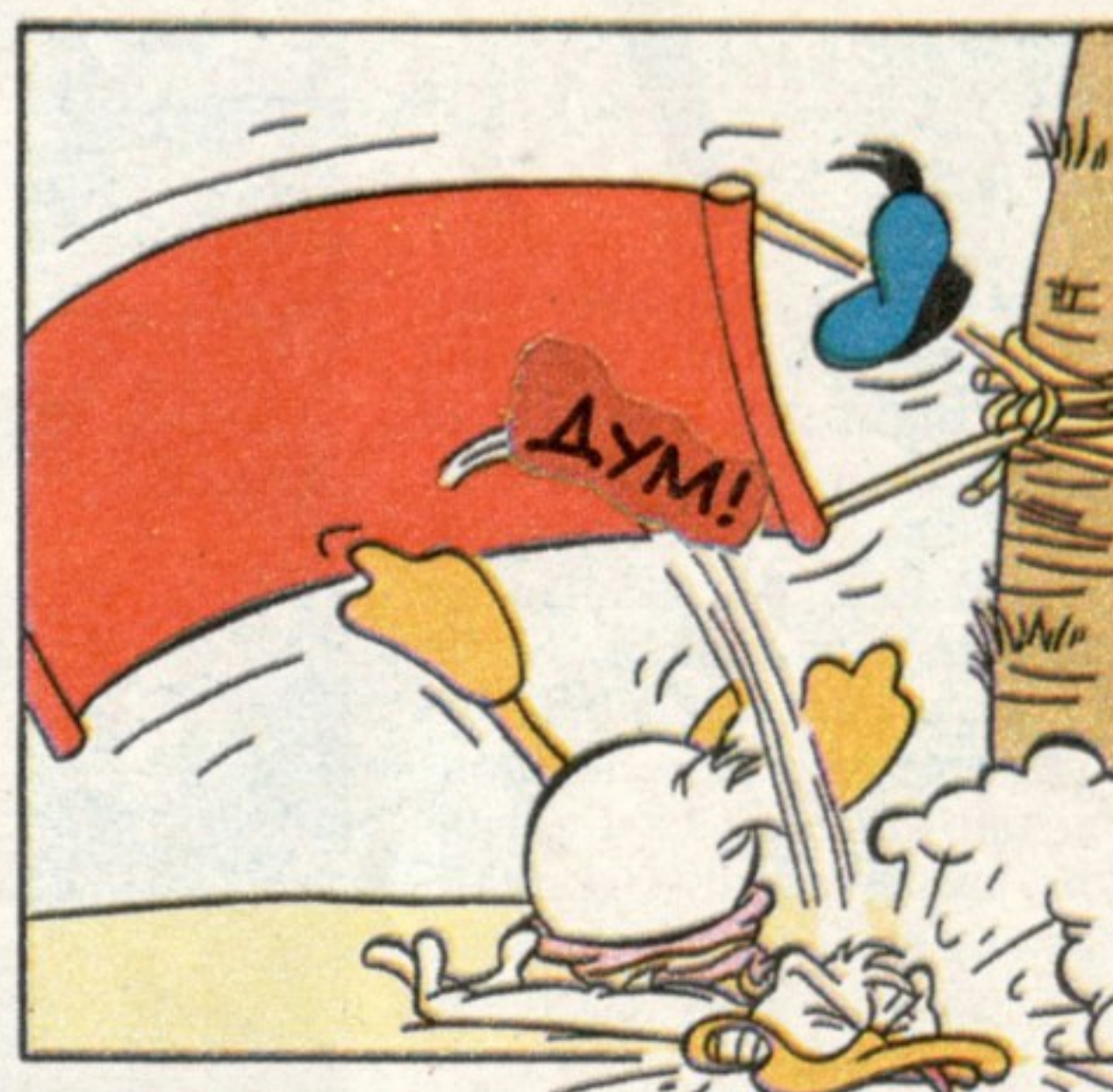
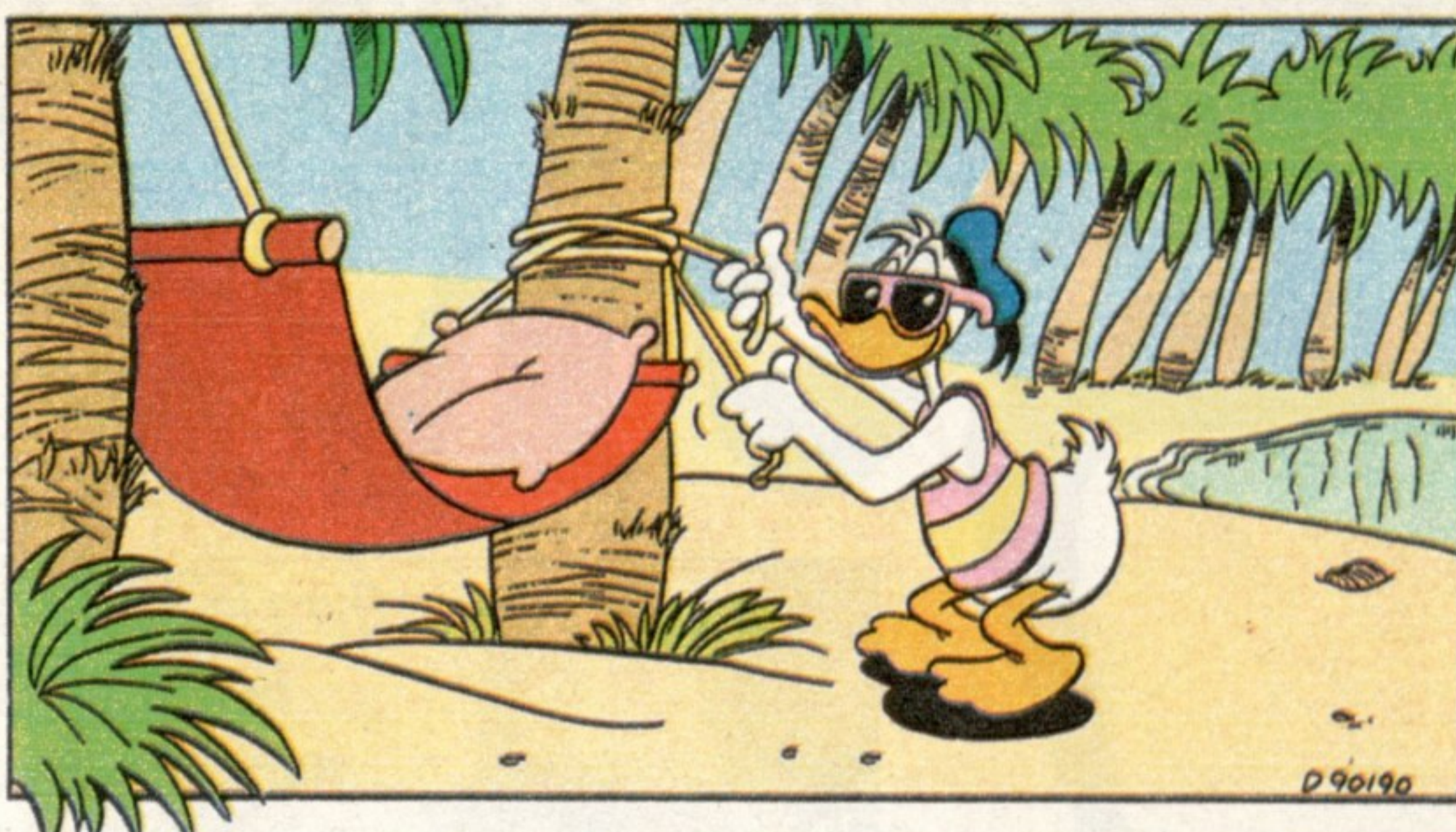
●●●Руперт Шелдрејк, не-
кадашњи професор хемије
са универзитета Кембриџ,
објавио је своја дугогодиш-
ња истраживања у којима
доказује да пси имају теле-
патске способности■

ПОДЖИНИ
ЗАБАВНИК

WALT
DISNEY

ПАПА ПАТАК

Земун

С оне стране ДУНАВА

Иако по природном положају не припада Београду, а неколико векова административно није припадао ни Србији – тачније до 1918. године када је настала Краљевина Срба, Хрвата и Словенаца – Земун је, претежно насељен Србима, био повезан са Београдом као пупчаном врпцом. Између два светска рата готово да је постао саставни део Београда.

У ствари, Земун је за Београд, нарочито у време владавине кнеза Милоша и његовог сина Михаила, значио излаз у Европу, па није ни чудо што је кнез Михаило једном узвикнуо:

– Земун ти је, брате, Европа!

Београђани су у Земуну налазили све о чему су под Турцима могли само да сањају. Зато се и говорило да је Београд Турска, а Земун Аустро-Угарска јер су Сава и Дунав делиле Отоманско од аустријског царства.

Најпре у контумац

Земун је за Београђане био иностранство. У град се са српске стране долазило бродом, и с пасошем, а на обалу искрцавало уз дочек војне страже која је и путнике и робу спроводила утврђеним насипом до карантинана, или такозваног контумаца. Тадашње и прво земунско пристаниште налазило се уз данашњи земунски кеј у близини постојећих солитера, а контумац на простору који заузима градски парк у центру града. На путу од пристаништа до контумаца путници нису смели да на-

четири

Дуго је Земун за Београд био иностранство, али више од 140 година они нису смели да кроче у варош док не проведу око четрдесет дана у карантину

Контумачка црква Св. Архангела, задужбина трговца Теодора Апостоловића. Католици у контумацу посећивали су капелу Св. Рока која се налазила у близини.

пусте насип. У случају бекства – војна пратња је пуцала.

Као што је цео стари Земун био опасан заштитним бедемом са неколико излазних капија, тако је и контумац био ограђен зидом и под будним оком стражара. Поред зида, препреку су чинили ров и палисад, па никоме није падало на памет да бежи из контумаца у варош. Уосталом, и није било потребе. У контумацу су били обезбеђени стан и храна, а боравак је трајао зависно од процене карантинског лекара да ли постоји могућност да пристигли путници, или њихова роба, унесу заразу у град, а тиме и у аустријску монархију. Све који би се нашли у контумацу, а изузетак није било, контумацки лекар би прегледао и одређивао категорију: мирни,

тридесет два пута. Први пут је био у јесен 1813. године и издржао карантин. Последњи пут најдуже се задржао. Било је то 1863. Кад год је из Србије прелазио у Земун, морао је у контумац. На путнике из Турске највише се мотрило јер су Аустријанци веровали да је Турска, а Београд се налазио под Турцима, извор разних зараза!

Градић у граду

Контумац је био градић у граду. Осим седам павиљона подељених на собе за спавање – а павиљони су се налазили у низу дуж садашње главне алеје у парку – постојала је и зграда за боравак хигијеничара и дезинфекцију робе (заражена је спаљивана), затим две мање цркве – православна и католичка, зграда за лекаре, стаја за стоку и заклон за двоја кола, укупно педесетак зграда. У неизложеном делу, где особље није смело долазити у додир са контумацистима, налазили су се касапница, пекара, чак и гостионица с кухињом. Ту су контумацисти могли да купују, али само посредством хигијеничара.

Контумацисти су време проводили углавном у шетњи. Вук Караџић – у записивању. Од Грује Механџића кога је описао као малог трговца из Сентомаша, данаш-

сумњиви и опасни. Боравак у контумацу у 18. веку понекад је био дужи од 42 дана, али већ у време Вука Караџића остајало се од 3 до 21 дан.

Вук је у Земуну боравио, или кроз њега пролазио,

Zemun—Semlin—Zimony — Glavna ulica — Hauptgasse
Главна земунска улица почетком 19. века

ЈЕ, БРАТЕ, ЕВРОПА!

стадин" и „Женидба Ђурђа Чарнојевића" записао је од њега.

Разговор преко оgrade

После издржаног карантина контумацста је добијао здравствену пропусницу с печатом контумацког уреда. Затим је одлазио на кратко саслушање

сетилац је морао истим путем и на исти начин да се врати у пристаниште и укрца на брод за Београд.

На тај начин разговарали су 1832. године изасланици кнеза Милоша са Вуком Караџићем који је управо издржавао картин у контумацу. Вођа изасланика Алекса Симић допутовао је из Београда са поруком да ће кнез пребити Вуку и другу ногу када се врати у Србију зато што је о Милошу Обреновићу написао да је тиранин. При том је додао да му кнез ружи оца. Вук није могао да отрпи, него је кнезу Милошу, поред оца, поменуо и мајку!

– Тако да му пренесете! – поручио је.

Контумац је почео да ради 1730. године, а затворен је 1872. Тад је на бечком двору закључено да је хигијена у земљама некадашњег Отоманског царства, првенстве-

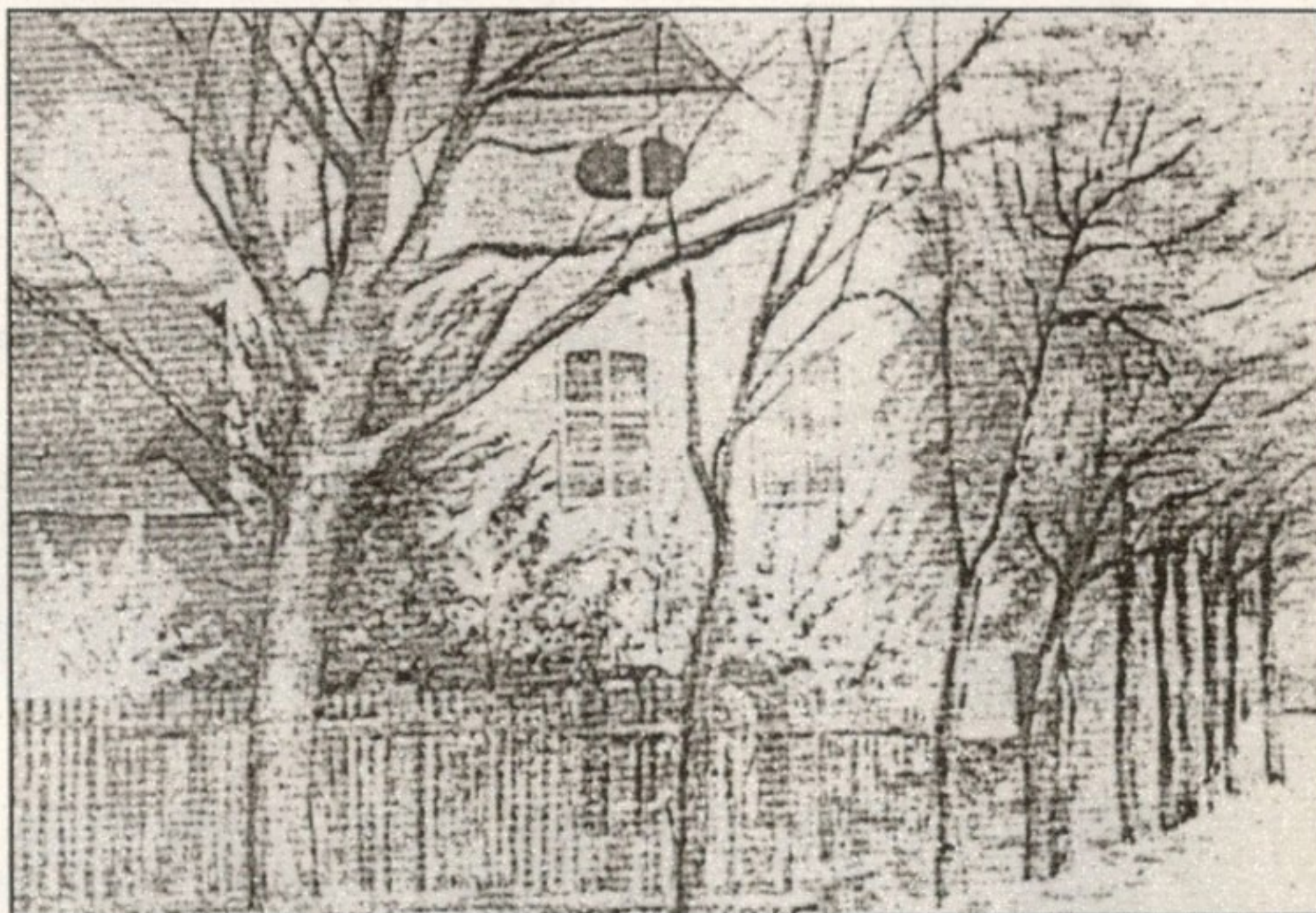

План контумаца из 1832. године (сиви тон). Стрелицом је означен насип који је водио од Дунава до главног улаза и Парлаторију

њег Србобрана, неком приликом је чуо десетак изузетно лепих народних приповедака. И народне песме „Марко Краљевић и бег Ко-

у Војну команду и тек тада добијао дозволу да се слободно креће градом.

Посебна прича била је Парлаторија која се налази-

Кућа контумацког лекара, рад Петра Марковића, уље. Једноспратница се налазила у унутрашњем делу контумаца и у њој су становали лекар и надзорници. Зграда је порушена око 1954. године

ла на улазу у контумац. Био је то оградањени простор под ведрим небом, неки кажу барака. Било како било, Парлаторија је имала необичну намену. Наиме, ако би неко из Београдског пашалука имао потребу да разговара са контумацистима, могао је бродом да дође до земунског пристаништа, затим насипом до контумаца у пратњи стражара да уђе у Парлаторију и да потом, уз ограничено време и у присуству службеног лица, обави разговор – на одређеном растојању и преко оgrade! По-

но у Србији и Београду, толико унапредовала да Аустрији не прети опасност од зараза.

Шта је остало од некадашњег контумаца? Само две цркvice: православна црква Св. Архангела, познатија под именом Контумацка црква, коју је граду даривао трговац Теодор Апостоловић, и капела Светог Рока, римокатоличка црква. Прва је подигнута 1786, а друга 1830. године. Слике контумаца не постоје, сачуван је само план ■

Миленко Тодоровић

пет

МОЈ РОБОТ-МОЈ УЧИТЕЉ

Оптички
сензор

У ђе ли не- ван- гост у Џо- нову собу, робот на гусеницама истог часа креће према уљезу и засипа га гомилом пинг-понг лоптица. На таваници, преко читаве собе, разапета је жица по којој клизи други робот, овај у облику циновског инсекта огромних очију.

Џон би могао да буде тринаестогодишњи амерички клинац, бистар и несташан, али он у ствари још не постоји. За разлику од њега, роботи су већ ту. И да све буде необичније, праве их деца од 10 до 12-13 година помоћу лево коцкица, склапанице коју зна готово свако дете на нашој планети. Само што су ове коцкице, и остали делови посебни: то нису обичне „циглице“ од пластике, ове имају мозак од силицијума.

Чудо је недавно начинио „Лего“ произведши читаве комплете „интелигентних“ циглица које могу да се програмирају. Успех је плод дугогодишње сарадње ове данске фабрике за прављење играчака и истраживача који раде на вештачкој интелигенцији у Медија лабораторији Масачусетског технолошког института (MIT) у Бостону, с којом Данци раде већ пуних петнаест година. Екипа коју предводе Николас Негропonte, оснивач и директор Медија лабораторије, и професори Сејмор Пеперт и Мичел Ресник израдила је „циглицу“ која може да се програмира да би њихове теорије о учењу најзад нашле своју праву примену.

Револуција у свету играчака

Радећи са тако познатим именима као што су Хејзбро, Мател, Лего и Волт Дизни, Мичел Ресник направио је

Опипни
сензор

Отвор за
инфрацрвене
зраке из
трансмита-
тера

И „ЦИГЛА“ ПОСТАЛА ПАМЕТНА

Миш даје живот роботу
На екрану свог рачунара дете уписује
команде за робота помоћу једноставног
језика који су смислили истраживачи
MIT-а. Обичним кликом миша оно
упутства смешта у робота на тај начин
што га поставља
испред
трансмитаера.

Чувена данска фабрика за израду играчака у сарадњи с исто толико славним MIT-ом из Бостона направила је лево коцкицу која може да се програмира. Осим што ће помоћи деци да наочиглед схвате своју технологију, очекује се да компјутеризована циглица направи цумбус на тржиштима

пројекат „Играчке будућности“ чији је циљ да отвори нове путеве образовања уз помоћ електронских играчака. Он тврди да „деца уче боље ако сама дођу до сопствених сазнања о томе на чему свет почива и како опстаје и про-

веравају их измишљајући и правећи моделе“. Роботи који могу да се праве с лево комплетима савршена су потврда ових речи.

— Ако деца дате алат и одговарајуће материјале којима могу да се играју, она ће сама

Мозак од силицијума
Мозак програмиране цигле
крије се у кутији. То је микро-процесор, назван RCX, који роботу омогућава да реагује на околину захваљујући различитим сензорима и моторима.

Опипни сензор

Мотор

сми-слити решења до којих су досада долазили студенти електро-технике – тврди Сејмор Пеперт. На изложби нових „Лего“ производа у јануару ове године овај професор, који изгледа као извађен из стрипа, грмео је пред великом групом новинара и фоторепортера: – Ово је револуција!

Мождана бура и Сајбермастер

Из везе роботике и играчке рођене су две сложене и занимљиве игре. Прва, Мајнд-стормс (Мождане буре), која ће се већ ове јесени појавити у америчким трговима, коштаће око 350 DEM, а друга, Сајбермастер, биће најпре приказана у Европи, негде у октобру, и коштаће 500 DEM.

Душа, срце или, најбоље, мозак Мајнд-стормса је цигла величине 12x7 см, дебљине 3 см, у којој је скривен мини рачунар. Фирма за сада одбија да изнесе појединости о особинама уграђеног микропро-

цесора. Оно што се зна јесте да цигла-компјутер, названа краће РЦХ, омогућава роботу да реагује у зависности од околине: она има сензор за вид, два сензора за додир, два мотора са по шест батерија плус трансмитер на инфрацрвене зраке – уређај који служи за преносење програма, то јест кода. То је основа сваке конструкције у игри Мајнд-стормс – од овог жутог паралелоипеда може да се направи на десетине различитих робота.

Комплет за игру Мајнд-стормса садржи 700 делова (цигле, точкове, мењаче брзине...), а CD-Rom који садржи редом све потребне фазе упутстава за монтажу омогућава да се робот начини за мање од једног сата. Наравно, да би се играле нове игре, потребан је – рачунар.

Једна од идеја Мичела Ресника гласи: деца углавном користе рачунар да би њиме управљала нестварним световима. Зашто их не бисмо научили да се њиме служе да би схватила стваран свет и деловала на њега? То је нешто сасвим различито од хипнотичке пасивности коју изазива магична привлачност неких видео-игрица. Овде је дете господар игре, управља системом захваљујући коме може да иде све даље и даље у разумевање технологије.

За игру је, дакле, најважнији рачунар, и то мало савременији, који има Windows 95, са 16 мегабајта оперативне меморије (Ram), компатибилном портом за трансмитер на инфрацрвене зраке, читачем CD-rom-ова и 40 мегабајта меморије на компакт-диску.

Роботи играју карте, хране птице, фотографују...

Вођено корак по корак на екрану свог РС, где је свака етапа склапања робота приказана у три димензије, дете прави машину. Кад је робот довршен, почиње програмирање команди потребних за извршење низа операција. Дете удахњује живот роботу помоћу једноставног програмског језика који су искључиво за играчке нове генерације развили истраживачи MIT-а. Како?

Сваки покрет којим дете одлучи да обдари соју машину приказује се на екрану. Мало-помало оно изграђује различите могућности робота. Оно такође учи да управља појмовима реакције и контро-

Робот и дете
Игра „Сајбермастер“ састоји се у томе да се начини робот-гладијатор с којим ће дете моћи да се бори у арени. Роботом може да управља и друго дете помоћу џојстика повезаног с рачунаром.

ле, а искуством ће стећи и логичну вештину која му омогућава да прави све сложеније и сложеније машине.

Кад испрограмира све покрете и реакције, довољно је да стави робота испред мале кутије која је повезана са рачунаром. Даље је све, захваљујући преносу података инфрацрвеним зрацима, једноставно: једним кликом дете пребацује на чип RCX инструкције које чине програм.

Тако робот оживљава, одговара на светлосни надражај или додир које чип RCX проучава, обилази препреке, следи унапред утврђен пут, испушта звук док се креће... Робот је у стању да направи безброј могућих покрета у безброј комбинација. Један дели карте за играње, други изгледа и понаша се као диносаурус, трећи храни птице и фотографује их и тако даље. Захваљујући томе што ће се правити са три комплекта која се међусобно допуњавају (стајаће између 80 и 140 DEM), дете ће моћи да се усаврши за одређене „креације“.

Први комплет „Робоспорт“ омогућава да се начини робот који је у стању да убацује лопту у кош, да удари хокејашку плочицу, да трчи преко препрека. Са другим, „Необичне животиње“, правиће се модели који подражавају покрете и понашање многих жи-

вотиња. Најзад, „Истраживање Месеца“ нуди конструисање возила које може да се упореди са оним названим Sojourner из мисије Патфајндер, опремљено видео-камером, тако да дете може да види снимљене слике на екрану свог РС.

Механички Џо и Такси Џим

Иако користи многе саставне делове Мајнд-стормса, игра Сајбермастер је још забавнија. CD-Rom одводи дете у свет будућности где ће му два живописна водича, Механички Џо и Такси Џим, помоћи да изгради серију модела робота. У античком граду Колосеуму прави се робот гладијатор Крашер (Разбијач), нека врста пиштоља на опругу који личи на инсекта. Дете се затим суочава с Крашером у борби у арени. Да би га по-

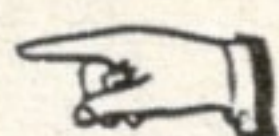
бедио, треба оружјем да га додирне на три места. Покрети су програмирани и дете, у ствари, игра само против себе. Али, роботом може да управља и његов друг уз помоћ џојстика.

У „Зони 15“ дете ће градити возило с куком за хватање предмета, дизалицу-виљушкар, булдожер за копање... Возило може бити програмирано да изводи низ одређених покрета или се

њиме може управљати помоћу џој-

Игре научника
Професор Сејмор Пеперт, математичар, један од пионира вештачке интелигенције, већ годинама сарађује са фирмом „Лего“ да би произвео програмирајуће „цигле“.

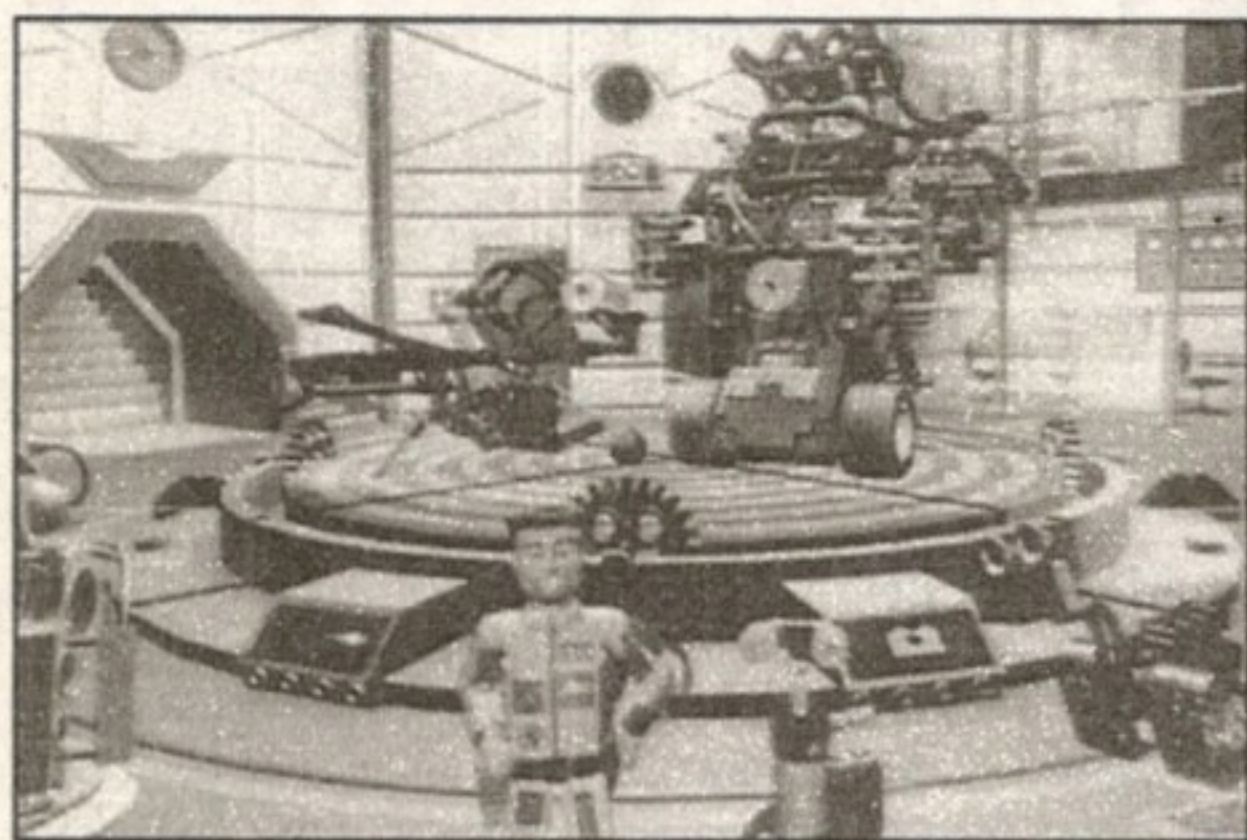

стика или преко дирки рачунара. У Џоовој гаражи дете учи да прави возила на три, четири точка или на гусенице.

Све ове игре резултат су дугогодишње сарадње научника и произвођача играчака. MIT и „Лего“ раде још од 1984. године, кад је Сејмор Пеперт почео своја истраживања на програмирању „цигле“ будућности. Године 1986. чип је први пут постао саставни део робота који је у прво време каблом био везан за РС. Временом су смањење саставних делова и снижење њихових цена омогућили да се дође до данашње интелигентне циглице.

У току је проучавање више пројеката „Лего Мајнд-стормс“ игра у центрима за обуку у САД, Европи и Азији. Први је свечано отворен у Образовном центру Музеја науке и индустрије у Чикагу прошлог новембра. Групе ученика и читаве породице сада могу да вежбају у радионицама роботичке технологије. Не зна се ко више ужива — очеви или синови.

Као што се могло и очекивати, природни продужетак

Виртуални водич

Са CD-Rom-а за игру „Сајбермастер“ дете упознаје Механичког Џоа, једног од виртуалних водича који ће му помоћи да начини Крашера, робота-гладидјатора.

ове игре наћи ће се на једном сајту Интернета где ће се окупљати деца која желе да направе своју страницу. Она ће размењивати програме, учествовати у расправама, постављати питања стручњацима...

Када је 1932. године Оле Кирк Кристијансен, тесар из Данске, поставио прву циглу у темељ лево куће, измисливши играчке од дрвета које је продавао фармерима за њихову децу, није могао ни да сања да ће једног дана његова коцкица заокупити читаве генерације деце у ери кибернетике. И да ће им то помоћи да схвате свет у коме живе ■

В. Милићевећ

ОСАМ

ДОК ЈЕДНОМ НЕ СМРКНЕ...

„Господин Ернест Швајншлахтен (презиме би могло да се преведе као „Свињокољ“) био је изузетно нестрпљив и груб човек. Његова жена, пак, била је брбљивица и свађалица. И? Господин Швајншлахтен често би изгубио стрпљење и добро замахнуо руком. Недавно је тако незгодно и јако ударио своју жену да јој је дословно спљескао нос. Жена га је тужила. Судија га није послао у затвор, а није га ни новчано казнио. Пресуда је гласила: „Побрините се да женин нос буде поново онакав какав је био пре“.

Оштећена страна потражила је пластичног хирурга и њен нос је сада лепши него што је био. Мужа

је ова операција стајала 12.000 DEM, а толика је била сва његова имовина. Господин Швајншлахтен је банкротирао и због тога се обесио. Удовица се, захваљујући новом и лепшем носу, поново удала. И то за једног богатог Американца“, прочитали смо у једном часопису из 1927. године! ■

ОСВЕТА ЈЕ СЛАТКА И СКУПА

Очајан и огорчен што није добио запослење у једној продавници егзотичних птица Мигел Сорос из Буенос Ајреса осветио се на тај начин што је муњевитом брзином отворио три велика кавеза и пустио птице на слободу. Ослобође-

не, птице су почеле да лете и ударају крилима као луде на неврши власнику велику материјалну штету. Суд је Соросу изрекао казну: да шест месеци ради у тој продавници, а да за тај свој рад не добије ни пребијене паре ■

ПОДНАТКНИ
ЗАБАВНИК

РОБОТ И ЗА САХРАНЕ

Већ неколико година на централном гробљу у Јокохами, у Јапану, запослен је робот који свима који га први пут виде може само да улије страх у кости. Робот изгледа као човек, тачније речено као старац с кожом од пластике и дугачком брадом од синтетичких влакана, а дужност му је да обавља погребне свечаности.

Роботом управља компјутер и то тако да овај заменик за свештеника може да обавља погребне обреде чак дванаест различитих религија, па тако може да се избере онај који одговара покојниковој вероисповести. Обреди су потпуно веродостојни јер су при састављању програма као саветодавци учествовали представници свих дванаест религија.

Како је робот јединствен примерак а његова израда је била веома скупа, његове услуге могу себи да дозволе само имућни грађани ■

КАД ЈЕ ЧОВЕК ЗАБОРАВАН

Фридрих Кох, механичар из Беча, кога су прошле године ухапсили због многоженства, уопште није порицао да се огрешио о закон. Своје три женидбе ипак је покушао да оправда тиме што има страховито слабо памћење, а то су потврдили и психијатри који су га прегледали и дали своје стручно мишљење.

Сироти Кох уопште се не сећа своје прошлости, чак ни најзначајнијих догађаја у ранијем животу. Тако је заборавио и да се три пута женио, а често му се догађа да не зна ни датум свог рођења ни адресу. Кох није изгубио памћење, кажу лекари, он га једноставно никада није ни имао. Преступник није судски кажњен, али су му два последња брака разведена.

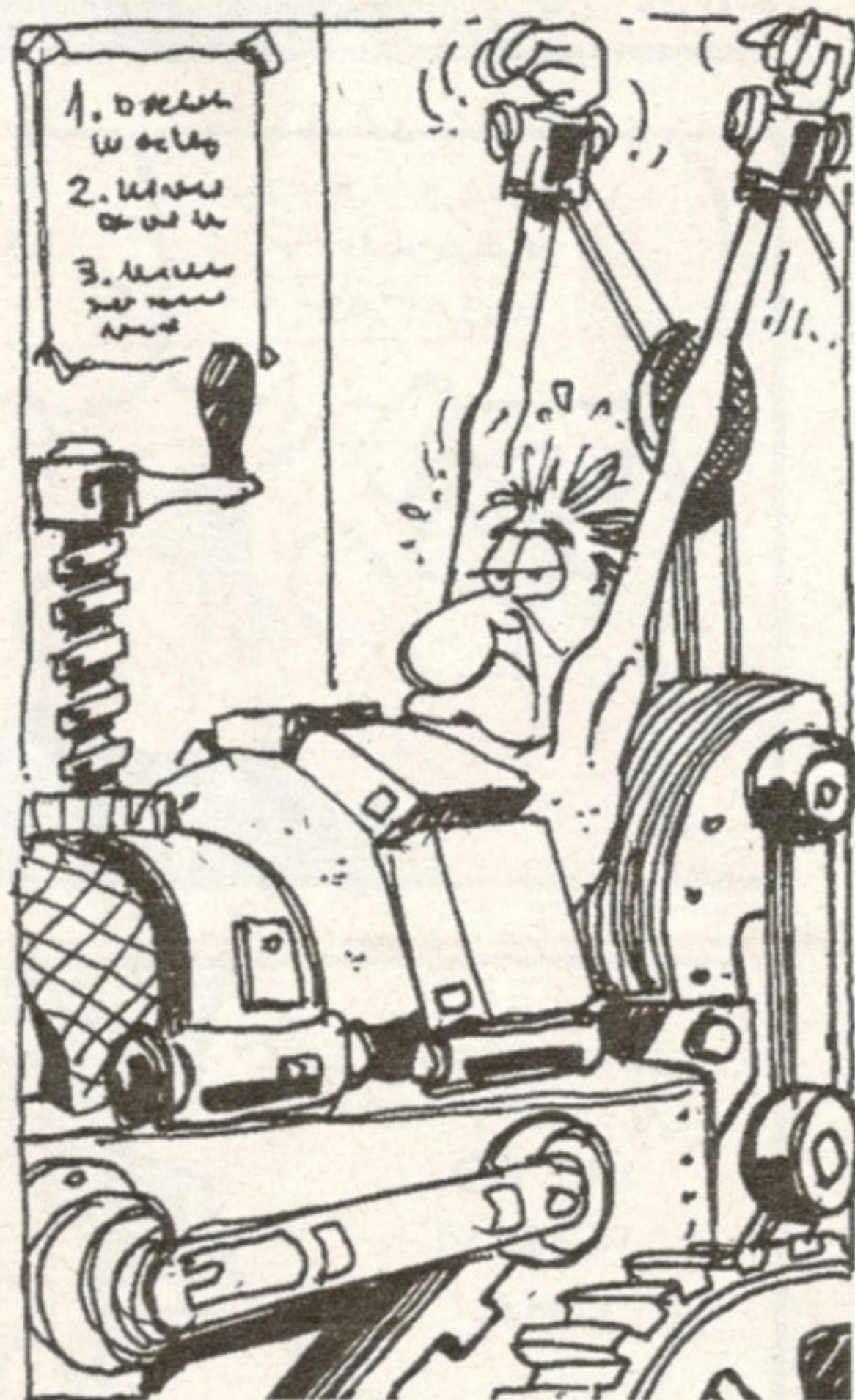
Да би избегао разне непријатности какве су му се до сада догађале, Кох је, по савету лекара, дао да му се на унутрашњој страни леве руке истетовирају лични подаци и адреса, али и да је – већ ожењен. ■

У РЕД ЗА ГУРУ ТОРТУРУ

Стручњаци америчког Медицинског института Харвард у Тексасу открили су кључни хормон који утиче на апетит. Назвали су га орексин (од грчког орексис – апетит). И док се они, у сарадњи са фармацеутском кућом „Смит-клајн Бичем“ труде да направе лек који ће имати одлике и улогу поменутог хормона, то јест да према жељи смањи или повећа потребу за храном, у Сједињеним Државама је, за одржавање форме, у моди такозвани „метод Пајлејтс“. Ради се о уређајима сличним справама за мучење, уз чију се помоћ тело издужује и обликује, а да не мора ни прстом да се мрдне. Већ су га успешно испробале Мадона, Џулија Робертс, Сигурни Вивер и друге познате личности Холивуда – углавном жене.

Метод носи назив по Џозефу Пајлејтсу, некад медицинском техничару а сада гуруу (духов-

ном учитељу), који је са својим „изумом“ стигао у Њујорк још 1926. године не знајући да ће му он, 70 година касније, донети милијарде. ■

Илустровао Зоран Петковић Петко

DIK
BROWNE

ХОГАР СТРАШНИ

ТО ЈЕ БИО

СРПСКИ ЗЕВС

БЕЛИ ВИД, БОГ СА 4 ГЛАВЕ

ОН ЈАШЕ НА КОЊУ БЕЛЦУ, ВИДОВИ-
ТОМ, ВИЛОВИТОМ, ВИТОНОГОМ. О ОБ-
ЛУЧЈЕ СЕДЛА ОКАЧЕН МУ ЈЕ
ЈЕДАН ВИТИ РОГ. НАОРУЖАН
ЈЕ МАЧЕМ ВИЈОГЛАВИМ И
ЛУКОМ РОЖАНЦЕМ. СТРЕ-
ЛЕ СУ МУ СА ПЕРИМА ОД
БЕЛОГ СОКОЛА. И НА КРА-
ЈУ, ДА НЕ ЗАБОРАВИМО, ОН ЈЕ И ВИДАР
КОЈИ ВИДА РАНЕ СВОЈИХ ВИТЕЗОВА. ЗАТО
У ТОРБИ УВЕК ИМА ЛЕКОВИТОГ
БИЉА, ПА И ВИДОВИТЕ ТРАВЕ ВИДОВ-

ЧЕВИЦЕ
КОЈА
ЛЕЧИ
ВИД
(ОЧИ)

Године 1157. велика словенска флота од 1500 ратних бродова потонула је у побеснелом мору код обала Норвешке. Већина је чула за викинге и варјаге који су се са обала Скандинавије отискивали у пљачку и гусарење дуж обала Западне Европе и Балтика продирући великим руским рекама све до Црног мора и Цариграда. Мање је познато да је било и узвратних посета. У једној таквој посети страдала је и поменута флота.

Губитак толиких бродова, а још више људи, трајно је онеспособио словенске поморске снаге. Дански краљ Валдемар искористио је свој тренутак да скрши словенску поморску моћ на Балтичком мору. После десетогодишњег рата 1168. године заузето је главно словенско поморско средиште острво Рујан, данас Риген, пред обалом Источне Немачке. За-

Капија кнеза Лазара на припрати главног цркве у манастиру Хиландару. Капија је ишита „басинеи“ са покрећним визиром, који је могао да се подигне и открије лице. Испод капије је стилизовани панцир за заштитицу вратица и рамена. Ројови су, судећи по облику, од дивље бика, шкура.

ПОДСТРАНИ
ЗАБАВНИК

вршни ударац било је разарање духовног и световног средишта Рујна, Арконе која се налазила на најистуренијем рту острва према отвореном мору. А Аркони је разорен храм и срушен кип највећег и најпоштованијег бога Рујна и свих Прибалтичких Словена, БОГА СВЕТОВИДА (СВАНТЕВИТ).

Четвороглави кип везали су ко-

једанаест

нощима око врата, гурани гвозденим шипкама, обалили и извукли из храма, а становништво натерали да то посматра. Увече су кип исцепали дански кувари, за ложење ватре. По целом острву уништавани су храмови и ломљене статуете других богова. Понегде су Данци јахали на киповима док су их мештани вукли.

Још тада је пуштен глас да то и није неки прави бог, већ само паганизовани хришћански светац, свети Вит. Са овим свецом сличног имена истискиван је култ словенског Бога. Изабрали су да баш на дан Светог Вита (15. јуна, „Видовдан“) оборе Видов кип.

Исте те године у политичком животу Рашке појављује се Немања и почиње његов успон. Док се једна српска земља на Балкану уздизала, друга земља, у којој је такође било Срба, умирала је. Последњи остатак Прибалтичких и Полапских Словена је народ који себе зове Срби и живи у Лужици на територији Немачке, у углу између Пољске и Чешке. Балтичко Поморје (данас, немачки, Померанија) исто је што и српско средњовековно поморје (јадранско приморје на које је излазила Србија). Код нас је постојала и област Рујан, крај и кнежина око Ужица. Прави назив није Ужичани, како се данас говори, него Рујанци. Рујан је и познати манастир у том крају.

Нас занима какав је траг у нашој баштини и предању оставио стари бог ВИД.

Сви летописци слажу се у томе да је СВЕТОВИТ био највећи и најпоштованији Бог у Прибалтику и да су прорицања његових свештеника била најизвеснија. Други богови изгледали су према њему тек као полубогови. Приказан је био кипом од дрвета у натприродној величини, висине 8-9 метара. Употребљено је било више врста дрвета, али су спојеви били тако вешто изведени да су се једва видели. Бог је имао четири главе на четири врата. Брада му је била обријана и коса ошишана на начин како су носили становници острва. У десној руци држао је РОГ, а у левој ЛУК. Поред њега је био и МАЧ, а посвећен му је био и КОЊ БЕЛАЦ. Посебну пажњу обратимо на ове четири наглашене речи. Кип је стајао

у храму окружен са четири стуба на којима су били застори.

И храм је био од дрвета, богато украшен обојеним дуборезом, ограђен оградом, а налазио се на рту изнад самог мора. Тачно место храма откривено је приликом ископавања 1921. године. Нађени су темељи четворостране зграде у којој су се још познавала места где су били стубови и где је стајао кип.

Име СВЕТОВИТ означава да је био Бог СВЕТА (четири стране света као четири главе Видове) и СВЕТОЛОСТИ, па је према томе, био повезан са свим изворима светлости, ВИДИЛИМА (Сунцем, Месецем, звездама). Он је на првом месту сама небеска светлост која на северу Европе може да се види и без сунца и месечине. То су познате северне беле ноћи и поларна светлост.

Облик имена ВИД непосредно указује на везу са светлошћу јер без ње нема ОЧИЊЕГ ВИДА. Како без светлости нема живота и раста у природи, из тога је проистекло да даје обиље плодова и стоке. Да су оба облика

имена ВИТ и ВИД била истовремено у употреби, лепо се види у речи ВИДОВИТ која је траг прорицања у његовим култовима.

Научници се споре око значења имена ВИТ. Држи се да је повезано са снагом и победом у рату јер је он био и ратни бог. На ово указује наша реч ВИТЕЗ, која је траг ратника заветованих богу Виту. Његов епитет СВЕТО дао је стални придев за оружје у нашим песмама: „СВИЈЕТЛО ОРУЖЈЕ“. У нашим народним коледарским песмама које се певају уочи Божића спомиње се као БЕЛИ ВИД:

Војевао БЕЛИ ВИДе, колего...

Када ВИДе с војске дође...

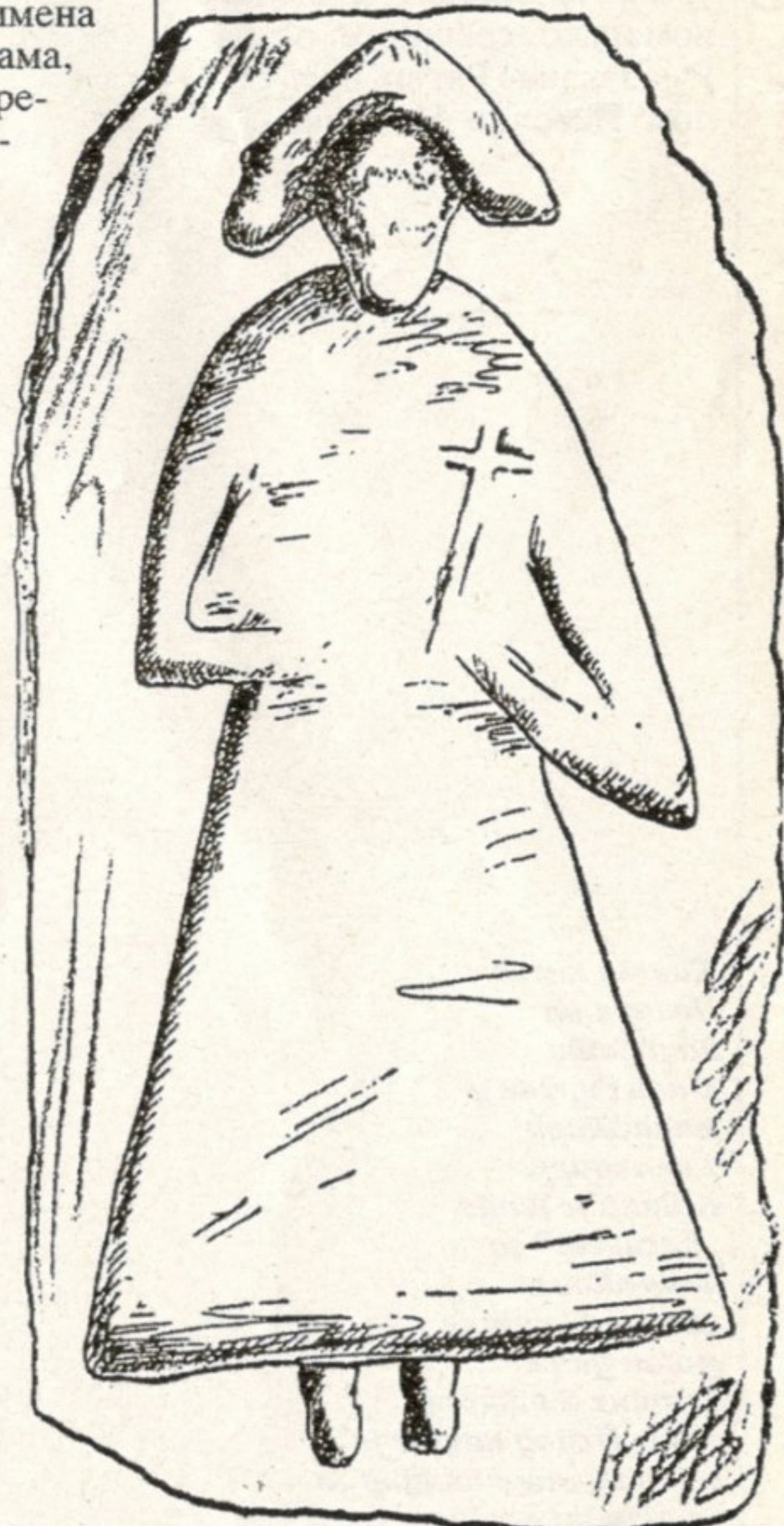
Непосредно се види веза са ратовањем, а бело је уобичајена реч за везу са светлошћу. Посебно је важно што се ВИДОВНИ БОГ помиње у песми о Марку Краљевићу јер је он лик на коме се нагомилало подоста из наше старе вере и митологије. У истој песми Марко је обучен у БЕЛИ кожух.

Ово ми је шага било, а сада се споменујем, мој ВИДОВНИ БОЖЕ!

Нашли смо траг имена БОГА ВИДА, у песмама, а сада да детаљније прегледамо његова обељежа:

У цркви у Алиенкирхену на острву Рујну сачуван је камен на коме показују урезан лик СВЕТОВИТОВ са ројом, или лик његовог првосвешћеника (12. век).

Сличан лик из истој времена, који је хришћјанизован јер уместо роја држи крст (12. век).

РОГ

„У десној руци држаше један РОГ справљен од разних метала; сваке године га свештеник пуни вином; и по стању овога пића, он предсказиваше жетву те године... Сутрадан, кад се скупи свет пред вратима, поп (жрец) узме суд из идолових руку, и испитује: да ли се течност у суду смањила од раније обељеног знака. Ако јесте, онда он предсказује оскудицу, сиромаштво у производима у идућој години; у противном случају предсказује изобилност. По овим знацима он унапред обавештава да ли ће бити мало или много користи од земаљских производа. Затим то пиће од прошле године проспе по ногама идоловим у виду преливања жртве, па напуни рог новим пићем. Одавши кипу поштовање, чинећи да му нуди да пије, почне онда од њега свечаним призивањем тражити свакојака добра за себе и за отаџбину, богатство и славу за грађане. Онда одједном прогута све оно што је било у суду, поново га

напуни, па метне у десну идолову руку...”

По зидовима храма били су окачени животињски рогови.

У коледарским песмама које помињу и Белог Вида за говеда се жели да су:

**Краве ти се истелиле,
Све волове ВИТОРОГЕ;**

Ово нам не говори само да волови имају дуге и ВИТке рокове, него и показује да рог од вола припада као знамен богу Виду (Виту). Наше старе расе говеда, подолска и колу-

барска, имале су велике рокове. Распон им се кретао и до два метра. Данас су ове расе истребљене, а и дошла је нека нова мода да се гаје безрога говеда.

О употреби рога као култног предмета остало је трага и у нашим обичајима. У манастиру Морачи – баш у манастиру – чуван је **ВЕЛИКИ ВОЛОВСКИ РОГ** оснивача манастира (1252) кнеза Стефана, унука Немањина. Уметнички је био украшен и окован у сребро. Сваке године, о манастирској слави, pilo се из њега „у славу божју”. Сличност са Видовим рогом је у следећем: да је

окован металом, да се чува у храму, да се користи само једном годишње на празник, да се тада пије из њега и да се наздравља Богу. Када се пије, код нас је обичај да се део пића одлије, то је траг жртве леванице. Рог у хришћанству није култни суд за пијење вина, него је то путир (калеж).

Слава кнеза Лазара била је **ВИДОВДАН**. Судбина је хтела, а можда и свесна одлука, да баш на тај дан поведе војску у најпознатију битку наше историје. Пред војском је јахао с кацигом на којој су били воловски рогови. Наша црква на тај дан

слави

пророка **Амоса** коме рогови нису знамење, али **Виду** јесу. Лазарева кацига уклесана је на припрати манастира **Хиландара**. Док су рогови његово лично знамење, на припрати су уклесани и двоглави орлови, владарско знамење Србије. У Музеју Српске православне цркве чува се одежа светог кнеза и на њој је, на дугмићима, рогата кацига.

Деспот Стефан, његов син, наставља исту традицију. Пошто није имао деце, наслеђује га сестрић **Ђурађ Бранковић**, па преузима и рогату кацигу у коју ставља свој знак – лава с вучјом главом.

До сада се мислило да су поједини елементи Видовог култа само спонтано преношени на поједине личности у епским песмама. Али, Лазарева кацига и рог у руци Марка

Краљевића говоре по свој прилици нешто друго. Српски владари на фрескама увек у руци имају крст. Само је **Марко** у Марковом манастиру нацртан као **Вид** са **РОГОМ** у руци, зато није случајно што се толико од Вида везало за њега у народним песмама. Он у десној руци држи велики воловски рог запремине приближно 4,5 литара. Рогови су судови купастог облика из којих су настале **КУПЕ**, пехари из којих пију вино наши витезови. Највећу купу има, наравно **Марко**. Суд из кога пије, а и **Шарцу** даје, зове се **леђан** и мери 12 ока (око 15 литара). **Леђани** је и назив за Пољаке, па опет имамо једну везу са севером. Из купа се пије **РУЈНО** или **РУЈАНО** вино, што нас сећа на острво **Рујан**, а значи црвено вино. Када се пије из купа, онда се и прориче као у песмама: „Зидање Раванице” и „Кнежева вечера”.

У старом српском спису помиње се да је бик знак Словена у Бугарској.

После вола прелазимо на животињу која највише и приличи витезовима.

КОЊ

„За себе он (кип-Бог) имађаше свог коња беле боје. Бејаше грех ишчупати му из гриве или репа иједну длаку. Само га је свештеник храма могао пасти и опремати. По причању **Рујана**, Световид ратује против непријатеља јашући на овоме коњу. Главни разлог за ово веровање бејаше овај: *Честито ујутру коњ бејаше сав каљав и знојав, као да је дуго јурио по пољу*”.

У божићним здравицама за коња се каже да је **ВИТОНОГ**. Вит је везано за оружје животиње. Во удара роговима па је **ВИТОРОГ**, а коњ ногама па је **ВИТОНОГ**. Коњ **БЕЛАЦ** ретко се помиње у нашим песмама, зато што је замењен турском речју која исто значи **БОГАТ** (ђо-бео, ат-коњ). Уобичајен назив за белца је **ЛАБУД**, по птици беле боје. Најпознатији коњ **ЛАБУД** је коњ слуге кнеза Лазара **ГОЛУБАНА**. Кнез оставља слугу **Голубана** да однесе кнегињу **Милицу** и ослобађа га обавезе да иде на **Косово** на **ВИДОВДАН**, али он:

Већ се враћи до коња ЛАБУДА,

тринаест

Марко Краљевић на фресци у манастиру **Св. Арханђела** код **Прилепа** у сјајно уобичајеном за српског владара, с крстом у руци (14. век).

Краљ Марко с ројом у десној руци, у **Марковом манастиру** код **Скопља** (14. век). **Бркајлија** са **осирва Рујна**, ма ко он био, по **бровима** је сличнији **Марку Краљевићу** из народних песама, него историјски **Марко** који на **поришцу** има сасвим скромне **бркове**.

Печат десноша Ђурђа Бранковића (Смедеревца) 17. септембар 1445. Ово је један од наших лепших старих печата. Грб је утиснут на црвеном воску. Штит је необично пошављен испод капије јер је окренут наопаке. Поље шита прекривено је ишараном косом пругом око које су два љиљана. Изнад шита је капија прекривена плаштом који се завршава шаймама. Из њих излазе кринови (?) На капији су ројеви између којих је лав с вучјом главом.

Посједе ја, оде у Косово.

Лабуд је и коњ на коме јаше и „дијете Грујица“, син Старице Новака. У Европи живе три врсте лабудова. Станишта све три врсте преклапају се у области Прибалтика, најгушће баш око Рујна. Сматрамо да је ово траг да се и Видов коњ на Рујну звао ЛАБУД.

Чак је и на београдском хиподрому забележена прича да се ујутро у шталама налазе поједини коњи знојави и изморени као да су целу ноћ јахали. За њих се каже да су вилеВИ-ТИ. Грива им је често заплетена у ВИТИЦЕ (кике) за које коњушарима није јасно како су настале. Народ то овако објашњава: да су их ноћу јахале виле и плеле им кике (витице). Леп траг Видовог коња, чак и на месту где би то најмање могло да се очекује. Није онда необично што Марко за Шарца каже: **Док је моја ВИЛОВИТА Шаре.**

А кад му прети да ће га казнити:

**Оба ћу ти ока извадити
Све четири ноге подломи-ти.**

Очи су симбол вида, а ноге су витонеге, кажњава га у оно што је повезано са божанством.

У Првом балканском рату пред Прилепом је заустављена српска војска. Тешка се битка водила за стари Марков град на стенама. Сломљено је више српских јуриша. А онда

Четрнаест

се, као што је некада Вид јахао против својих непријатеља, војском пронео глас да је виђен Марко на Шарцу како јаше преко небеса. Војска се без команде подигла за Марком и у стравичном нападу разбила турску одбрану.

„Исти коњ (Видов) служио је и за гатање и то овако. Кад је реч да ли треба или не треба предузимати какав рат, свештеници наместе испред храма троструки ред копаља. Затим вежу два копаља косо са шиљцима доле. Сад кад хоће да крену у рат, најпре обаве свечане молитве, и свештеник доведе коња, да пређе преко копаља. Пође ли он сад при прескакању десном ногом, онда је срећан знак за исход рата; ако пође левом ногом, одмах се окану поласка. Исто тако раде и са походима на море и свим осталим што предузму.”

Да су коњи некада коришћени за прорицање види се из другог назива за коња ЖДРЕБАЦ, за кобилу ЖДРЕБИЦА и, најзад, ЖДРЕБЕ. Реч потиче од ЖДРЕБ (ждребање, жреб, жребање) која се и данас користи да означи нешто што се добија одлучивањем на срећу. Сама ова реч не упућује на непосредну везу са богом Видом јер се и код других богова у Прибалтику гатало и жребало коњима. Прори-

цање је један до послова којим се бави и Марков Шарца, зна и када ће да му умре господар, па није ни чудо што је ВИДОВИТ.

**Док је ласа Краљевића
Марка
И његовој ВИДОВИТА
Шарца**

Ово лично прича вила Рави-жојла, док Марко јаше ка граду ВИДИНУ. Колико је реч за прорицање ВИДОВИТ важна, говори нам то што је у њој удвостручено име Бога – заједно су и ВИД и ВИТ. Када је коњ пророк, нормално је да му се скокови мере КОПЉИ-МА, а не неком пијачном ме-ром:

**Пос три коља у висину
скаче,**

**Пос четири добре у најре-
дак.**

Један пример предказања коња у рату везан је за космајског војводу из Првог српског устанка Јанка Катића. Пред полазак у битку био је са својим војницима на служби у храму у селу Сибници. Ждрепци везани у близини цркве

**Као
што се Марко сликао с
ројом, тако се и власелин
Дејан у манастиру Велуће
сликао са својим луком. Држи
ја у левој руци. Лук је коњи-
чки рожанац, расјона 1,02 м.
Стреле су дуге 84 цм. (14. век).**

изненада су се узнемирили и потукли. Војводином белцу пребили су предњу ногу и он је ово протумачио као предзнак своје погибије у наредном боју. Стварно је погинуо на сам дан космајске славе,

Светог Илију 1806. године.

Уз Видовог коња ишла је и опрема: „Поред идола види се: једна узда, седло и други разни знаци божанства”. Када Турчин ухвати Шарца за узде, тиме је увредио Марка као јунака и зато:

**Плану Марко како ваира
жива,**

исправи се на Шарцу ВИ-

**ТЕЗУ,
добро Шарцу диген поше-
лао...**

Видимо да и коњ може да буде витез. Овде је употребљена турска реч дизген (дизгин), а наше је узде или вођице.

Када је јахао, Вид би свој рог окачио у облучје седла, тамо где и Марко качи своју тулумину с вином.

Првосвештеник Видовог култа за своју службу имао је три стотине коња и исто толико коњаника. Краљевић Марко добија баш толико пратилаца:

**Још му даде шириса пра-
тилаца.**

Кад већ причамо о животињама, да поменемо још једну.

ВИДРА

Приликом рушења храма Видовог, из њега је истрчала и побегла нека црна животиња. Летописац нам не каже која, али објашњава да је то био зао дух који је боравио у паганском храму. Црна животиња, довољно мала да је не запазе када су улазили у храм, а чије име носи у себи Бога Вида је ВИДРА. У нашим народним песмама повезује се с мудрошћу (мудра видра), а каже се да игра и у гриви коња. Симбол је способности, окретности и снажљивости. Још и данас се за човека са оваквим особинама каже да је као видра (видра човек). Због оваквог предања елитна јединица наше падобранске бригаде названа је „небеске видре”. У старом средњовековном српском спису, где су дате животиње знамења појединих народа, видра је знак Руса.

МАЧ

Поред Видовог кипа на Рујну било је још неких стварчица:

„Нарочито се дивљаху једном колосалном мачу, чија канија и балчак беху од сребра и врло значајно изрезани”. Мачеви су уобичајени

символи светлости. Иако су били од челика који лако рђа, гланцали су се док у њима не би могао да се огледаш, па су се неки питали шта ли је светлије од мача. Прави одговор је:

СУНЦЕ

Марко је уобичајено наоружан сабљом, тако да ту као има мало везе са Видовим мачем. Неки детаљи ипак упућују на то да обратимо пажњу. Оружје му се познаје по томе што је: „Али твоје СВИЈЕ-

Вијољавка

ТЛО оружје”. Прецизније говорећи: Препасује сабљу ОКОВАНУ”. Видов мач је такође окован. И на крају, он и његово оружје су исто: „Онда вели САБЉА Краљевић Марко”. Све је то лепо, али ништа још не указује на Вида. Срећом, у песми „Женидба од Јанoka бана” остао је запамћен чудноват назив сабље Маркове „ЗМИЈОГЛАВКА”. „Нит’ га бије сабљом ЗМИЈОГЛАВКОМ”. Рекло би се да је то веза са змијом да није мале птице из рода детлића која се зове: ЗМИЈОГЛАВКА или ВИЈОГЛАВКА. Птица увија вратом и преврће главу као змија, па је по томе и добила име. Уме и да сикће. Народ казује да је глас ове птице: ВИД, ВИД, ВИД... То је веза! Сабља је реч женског рода, а мач мушког. Вијоглава има и мушки

облик имена, ВИЈОГЛАВ или ЗМИЈОГЛАВ. Нашли смо ЗМИЈОГЛАВ(И) МАЧ. Ово име је игра речима која упућује и на змију и на птицу. Глава (главица) мача или јабука (јабучица) мача, ако је округла, назив је за врх дршке (турски балчак) мача. Сад разумемо зашто Марко љуби сабљу баш у:

*Кад се Марко сабље дова-
ишо.*

*Љуби сабљу ГОРЈЕ у
БАЛЧАКЕ.*

Војвода Момчило са Дурмитора, Марков ујак, на кога се он уметнуо, имао је сабљу са ОЧИМА. ОЧИ су симбол ВИДА, без поговора. Сабље су истиснуле мачеве, али је на њима остао траг Видовог мача.

Сребро, метал којим је украшен Видов мач, симбол је Месеца. Када се поново појави, Месец се назива и НОВАК, истим именом које носи мајстор Маркове сабље НОВАК КОВАЧ.

ЛУК

Бог Вид наоружан је још једним оружјем:

„Лева рука (на идолу) држи један лук спуштен низ тело”. Лук се и држи у левој руци, а десном се одапињу стреле. Ово је уобичајен начин употребе за дешњаке. Додуше, у српској средњовековној држави стрелци су обучавани да гађају и из десне и из леве руке. Вид је, значи, био Бог СТРЕЛАЦ. Као таквог га памти и народна песма:

*Немој мене, мој
Боже, живом жељом
уморићии,*

*мој ВИДОВНИ
Боже,*

*живом жељом
уморићии, љућом
СТРИЈЕЛОМ
усиријелићии.*

Како је он у исто време и Бог КОЊАНИК, одатле следи да је користио кратак коњанички лук којим може да се гађа и са коња. Овај лук назива се и сложени јер се у његовој изради користе слојеви од животињских рогова. По роговима се зове и ЛУК РОЖАНАЦ. Има двоструку кривину па личи на ћири-

лично слово „В”. Код нас је често приказан на фрескама светаца ратника.

Лук рожанац носи се у кожном тоболцу окаченом о појас. Тада се тетива откачи да лук не би губио на савИТљивости. Овде се ВИТ сакрио у речи за еластичност лука. Гађати луком са коња у трку није лако и тешко се учило. Овај начин гађања познат је као скитски. Византинци у извештајима из времена сеобе Словена на Балкан јављају да Словени познају овај начин борбе. Ово је посебно важно јер на Словене обично гледамо само као на пешадију.

Марко Краљевић је такође изванредан стрелац, кад затреба, јер иначе чешће рукује буздованом или тешком топузином: „Метну Марко прву БЕЛУ стрелу”. Његове су стреле БЕЛЕ и у најбољој има: ДЕВЕТ БЕЛИХ СОКОЛОВИХ ПЕРА. Она лети да се очима

не да сагледати. Пера на стрелама праве се од највећих репних пера. Али, соколови који живе у нашој земљи, а од којих је најпознатији СИВИ СОКО, немају белог репног перја. БЕЛИ СОКОЛОВИ, највећи и најбољи ловни соколови, живе на северу Европе и у Прибалтику, а то значи тамо где је био и Бог Вид. По народном казивању, живели су код нас у планини Јелици за коју легенда везује порекло Марковог оца Вукашина. Он је, у спомен на то, на планини подигао цркву.

Соко је и непосредно везан за име ВИДА, тиме што важи за птицу која најбоље ВИДИ. ОКО СОКОЛОВО је општепознати симбол вида. Ловни соко може да уочи плен на километар удаљености око себе, за разлику од ловног јастреба који запажа сто-

тинак метара око себе. Пољаци и Срби имају у грбу БЕЛУ ПТИЦУ, Пољаци белог једноглавог орла, а ми белог двоглавог орла. У начину цртања

ових орлова постоји и траг цртања соколова. Орловима су гаће нацртане до колена, а они гаће (перје) имају у природи до прстију. Цела им је нога прекривена перјем. Код соколова гаће иду само до колена, што знају и народни певачи:

*Жуће му се ноге до колена,
Мили Боже кано у сокола.*

На грбовима су нацртани орлови са соколовим ногама. У старим грбовницима на штиту Мрњавчевића приказана је бела птица (орао или соко). У песмама је на десетине примера Маркове везе са соколом и много мање са орлом. Не знамо колико је Вид имао стрела, па питамо Марка:

*Ја имадем тридесет сирпир-
јела.*

Број стрела није случајан, то је број дана у месецу. Причали смо о соколовима, а где има њих, мора да буде и голубова.

ГОЛУБ

Голуб се сматра за свету птицу и грех је да се убије. Верује се да ће онога ко утре своје голубове снаћи несрећа. Наша га песма везује за бога Вида:

*И ГОЛУБИ с крилима би-
ју,*

*Радију се јосиодару. (Бе-
лом Виду поменућом на по-
чећку песме.)*

Посебно је веза голубова са овим Богом наглашена тиме што је глас за вабљење голубова: „ВИТ, ВИТ, ВИТА, ВИТА”. Голуб оличава самог бога Вита кад се зове његовим именом. Символика божанског голуба, позната и другим народима, касније пренета и на бога у хришћанству, одржала се до данас у БЕЛОМ ГОЛУБУ МИРА.

Велимир М. МаркоВИЋ

**РАЗМИСЛИТЕ,
ПОГОДИТЕ,
УПОЗНАЈТЕ**

СВИ ПОДВИЗИ

1 Међу десет учесника првог Светског првенства у кошарци, одржаног 1950. године у Буенос Ајресу, нашли су се и репрезентаци-

Душан Ивковић

тивци Југославије. „Плави” су тада били последњи, а четири године касније у Рију, међу укупно 12 екипа, припа-
ло им је:

а) седмо место – идите на број 17

б) девето место – идите на број 22

в) једанаесто место – идите на број 14

2 Погодили сте. Светско првенство одржано је у Монтевидеу, у главном граду Уругваја. Идите на број 20.

3 Није тачно, Шпанија је на том првенству, у мечу за 3. место, поражена од Југославије, а Италија на њему уопште није играла. Вратите се на број 29.

4 Трећи по реду Светски шампионат, 1959. у Сан-тагу, прошао је без наших кошаркаша. Међутим, већ на наредном, 1963. у Рију, „плави” су били толико добри да им је припала сребрна медаља. Освојили су је после финалног меча са екипом:

а) САД – идите на број 36

б) Бразила – идите на број 19

в) СССР – идите на број 28

5 Погрешили сте. Божи-дар Маљковић никада није био савезни селектор. Вратите се на број 37.

6 Погодили сте. Светско првенство у Сан Хуану одржано је те, 1974. године. Идите на број 24.

Распуст је прошао и ви сте поново са својим баскеташима, на свом игралишту. О успеху наших кошаркаша већ сте се сити напричали, а „Забавник” вас подсећа на ранија светска првенства у кошарци

7 Нисте погодили. Десето Светско првенство, коме је Шпанија била домаћин, није одржано на Балеарима. Вратите се на број 33.

8 Погрешили сте. Вратите се на број 40.

9 Друго место наши најбољи кошаркаши успевају да освоје и на „мундобаскету” коме је 1967. домаћин био град:

а) Монтевидео – идите на број 2

б) Каракас – идите на број 26

в) Лима – идите на број 39

10 Погодили сте. „Плаве” је тада са клупе водио Душан Ивковић, најуспешнији селектор наше кошарке. Он је, уз то „злато”, са репрезентацијом тријумфовао и на европским првенствима:

1989, 1991. и 1995. године. Идите на број 40.

11 Нисте погодили, али ни много погрешили јер је прави резултат био врло близу тог. Вратите се на број 40.

12 Тачно. По мишљењу већине извештача са овог светског првенства, ово ласкаво признање припало је крилном играчу наше репрезентације Дражену Далипагићу. Идите на број 29.

13 Погрешили сте. Првенство у Сан Хуану није одржано те године. Вратите се на број 20.

14 Године 1970. Светско првенство је одржано у Љубљани. „Плави” су то зна-
лачки искористили и, уз подршку домаћих навијача, први пут постали шампиони

света. До овог подвига нашу екипу довео је савезни селектор:

а) Александар Николић – идите на број 15

б) Ранко Жеравица – идите на број 23

в) Мирко Новосел – идите на број 34

15 Нисте много погрешили. Александар Николић био је селектор на претходна два првенства (1963. и 1967), када су освојене сребрне медаље, али и у Манили (1978) када је изборено „злато”. Вратите се на број 14.

16 Погрешили сте. Азори припадају Португалији, а не Шпанији. Вратите се на број 33.

17 Није тачно. Вратите се на број 1.

18 Погодили сте. На том Шампионату прва два места припала су репрезентацијама САД и СССР. Идите на број 33.

19 Тачно. Наши кошаркаши тада су у финалу поражени од екипе домаћина првенства. Идите на број 9.

20 Своју трећу сребрну медаљу најбољи југословенски кошаркаши освојили

Златни дечаци - Атина 1998.

ПЛАВИХ" КОШАРКАША

су на Светском првенству коме је домаћин био Сан Хуан, главни град Порторика, а одржано је године:

- а) 1973 – идите на број 13
- б) 1974 – идите на број 6
- в) 1975 – идите на број 35

21 Погрешили сте, али не много. Кићановић је тада добио само неколико гла-

Бождар Маљковић

сова мање од свог клупског друга Далипагића. Вратите се на број 24.

22 Нисте погодили. „Плави“ на том првенству нису били девети. Вратите се на број 1.

23 Тачно. Ранко Жеравица је припремио и у Љубљани предводио репрезентацију која је Југославији донела прву шампионску титулу. Идите на број 20.

24 Другу шампионску титулу „плави“ су успели да освоје 1978. године, на Првенству света у Манили. Један наш ас тада је проглашен за најбољег појединца Првенства. Та част указана је:

- а) Дражену Далипагићу – идите на број 12
- б) Драгану Кићановићу – идите на број 21
- в) Крешимиру Ћосићу – идите на број 38

25 Нисте погодили. Екипа Бразила тада је била осма, а Чилеанци нису ни учествовали. Вратите се на број 29.

26 Погрешили сте. „Мундобаскет“ 1967. није одржан у главном граду Венецуеле. Вратите се на број 9.

27 Нисте погодили. Жељко Обрадовић је као играч био члан репрезентације која је изборила „злато“ у Буенос Ајресу. Вратите се на број 37.

28 Нисте погодили. Екипи СССР на том шампионату је припало треће место. Вратите се на број 4.

29 Четири године касније, на „мундобаскету“ у Боготи наши кошаркаши први пут су освојили бронзану медаљу. Испред наше екипе тада су биле репрезентације:

- а) Шпаније и Италије – идите на број 3
- б) САД и СССР – идите на број 18
- в) Бразила и Чилеа – идите на број 25

30 Тачно. Тај шампионат одржан је на Канарским острвима, односно у граду Лас Палмасу. Идите на број 37.

31 Погодили сте. Наши репрезентативци тада су били претпоследњи – једанаести. Идите на број 4.

32 У праву сте. Меч одлуке за „злато“ у Атини између репрезентације Југославије и Русије завршио се победом „плавих“ од 64:62.

И овде је крај нашег квиза.

33 Треће место припало је „плави-ма“ и 1986. године када је домаћин Светског првенства била Шпанија. Тачније, „мундобаскет“ је одржан на шпанским острвима која се зову:

- а) Азори – идите на број 16
- б) Балеари – идите на број 7
- в) Канари – идите на број 30

34 Погрешили сте. Мирко

Новосел није био селектор „плавих“ на том првенству света. Вратите се на број 14.

35 Нисте погодили. Шампионат у Сан Хуану није одржан 1975. године. Вратите се на број 20.

36 Погрешно. Југословенски кошаркаши нису тада у финалу играли са екипом САД. Вратите се на број 4.

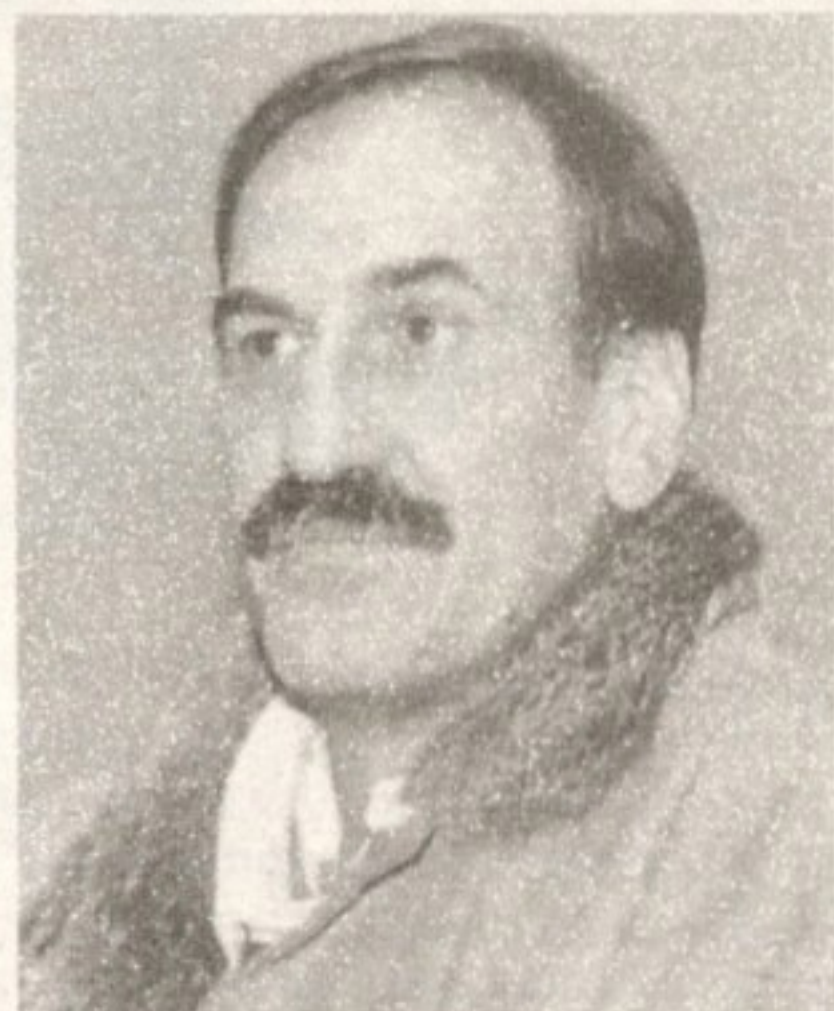
37 На Светском првенству у Буенос Ајресу 1990. године југословенски кошаркаши по трећи пут су постали шампиони. Ову екипу предводио је селектор:

- а) Душан Ивковић – идите на број 10
- б) Бождар Маљковић – идите на број 5
- в) Жељко Обрадовић – идите на број 27

38 Погрешили сте. Крешимир Ћосић је тада играо одлично, али није био проглашен за најбољег појединца шампионата. Вратите се на број 24.

39 Погрешили сте. То светско првенство није одржано у главном граду Перуа. Вратите се на број 9.

40 Најновију, четврту по реду, титулу светског првака југословенски ко-

Дражен Далипагић

шаркаши освојили су недавно у Атини. Они су у одлучујућем мечу за „злато“ победили екипу Русије резултатом:

- а) 60:58 – идите на број 11
- б) 62:60 – идите на број 8
- в) 64:62 – идите на број 32

За сваки тачан одговор из првог покушаја дајте себи „тројку“, затим два поена и на крају један поен.

Када саберете све поене, учинак вреднујте овако: свих 30 – савршено; 26–29 одлично; 21–25 врло добро; 16–20 добро; 11–15 довољно; 10 – недовољно

2

Наши у Буенос Ајресу, 1950. године

ЖИВОТ ПИШЕ ДРАМЕ

ОСТАВИТЕ МЕ НА МИРУ!

Тања се враћа својој највећој
љубави – сликању

Несрећа се догодила у подне 23. јула 1994. године на једној раскрсници у Санкт Петербургу. Возач камиона покушао је да прође кроз жуто светло на семафору, али је налетео на други аутомобил. Камион је од удarca излетео на тротоар где је стајала девојка Татјана Лебел...

Очевици су касније причали да је камион одбацио девојку неколико метара, да је хитна помоћ брзо стигла, да је возач све до доласка милиције седео на тротоару крај једног точка камиона главе заривене у шаке.

Кад је мајка, обавештена о несрећи, стигла у болницу, затекла је Тању у ходнику, на колицима – одело јој је било исцепано, завоји на глави натопљени крвљу. Девојка је била у агонији и непрестано је покушавала да стргне завоје.

– Отворена озледа лобање и мозга, мозак оштећен. Сматрамо да са оваквим повреданам неће моћи да преживи, а ако се то неком срећом и догоди... – лекар није завршио своје страшно прогностичанство.

Прве речи

У болници су Тањи извршили трепанацију – отварање лобање – и извели веома сложену операцију на мозданом ткиву. Хирурзи су тај захват предузели више због тога што им је то налагала лекарска савест, него из чврстог уверења да ће јој помоћи. После месец дана лобања јој је поново отворена, а затим и трећи пут на Руском научноистраживачком неурохируршком институту.

Три месеца је млада сликарка лебдела између живота и смрти. Кад је дошла свести, прве и једине речи су јој биле:

– Оставите ме на миру!

Одмах потом поново је изгубила свест.

– Кад се пробудила, Тања није била ни као сасвим мало дете, већ као дивља животињца – прича њена мајка Маја Николајевна. – Гребала је и уједала кад смо покушавали да је нахранимо, оперемо или окупамо. Трајало је то више од годину дана. А онда је Тања почела да црта. После још шест месеци изговорила је: „Мама“!

Тањина мајка је по други пут преживљавала детињство своје кћерке: од жвртљивости до цртежа на којима се ипак не-

осамнаест

После три месеца прележана
у дубокој коми,
двадесетчетворогодишња
уметница пробудила се...
као дете

што распознавало, од азбуке до реченица и прича, од игре лоптом и коцкама до почетничких партија шаха.

Два албума

Док прича о постепеном повратку у живот своје кћерке, мајка листа породичне

Једна од скорашњих слика

албуме који се, као и Тањин живот и сликање, деле на „пре“ и „после“.

Пре. Школа у којој је Тања, поред осталог, веома добро савладала немачки језик. Одлична сликарска школа која носи име Рјепина. Осам година бављења јахачким спортом, аикидо, музика, курсеви за сликаре-пропагандисте, путовања. Маја Николајевна је сликар-реставратор и на сва путовања води Тању са собом: Памир, Јерменија, Монголија, Крим, Сврњи Кавказ.

– Господ није ускратио Тањи ни талент ни лепоту, а живот године испуњене радошћу – каже мајка.

Уочи саме несреће Тања је извесно време боравила у Хамбургу где је, по позиву, приредила изложбу и где су јој понудили специјализацију у Високој сликарско-дизајнерској школи.

После. Инвалидска колица, часови с логопедом, соба претворена у малу салу за вежбање и рехабилитацију у којој Тања учи да хода, први дневник исписан невештим штампаним словима: „Ја имам маму. То је добро!“ Касније је на ред дошло и лепо писање: „Ја мислим, размишљам, сећам се, шта има и шта се ради на Земљи. Постоје сличне животиње: 1) пси, вукови и други слични називи, ја их се не сећам; 2) мајмун, има их с дугачким репом; 3) постоје и крупни, високи, с кратким ногама и дугачким рукама – гориле; 4) људи; 5) постоје и друге животиње које личе на коње.“

О томе шта се с њом догодило Тања пише: „Испричаћу вам шта је са мном било. Прелазила сам улицу – пала под ауто. Пала на земљу – заспала. Покупили су ме, не знам ко. Моја мамица ме је довела кући, тамо где сам пре живела... Знала сам да сам јахала коња, добро јахала... Сад, нажалост, не могу да јашем. Моје ноге се не покрећу.“

У јануару 1997. године Тања записује:

„Очајна сам. Незадовољна собом. Ноге не ходају, не могу да мислим. Не живи ми се овде...“

Недавно је у Ермитажу, највећем музеју Санкт Петербурга, одржана изложба Тањиних графичких и сликарских радова под називом „Пре и после“. Било је то признање за Тањине напоре, за истрајност њене мајке и њених пријатеља, за победу над малодушношћу и смрћу, пустим животарењем. Али, до потпуног опоравка још је далеко.

– Данас је Тања, по ономе што може и зна, дванаестогодишње дете – каже њена мајка. – Верујем да ћу доживети да видим своју кћерку онакву каква је некад била.

И док она то говори новинарима, Тања у суседној соби учи немачки који је некад добро знала:

„Ich heiße Tanja“ – зовем се Тања.

„Ich lebe“ – живим ■

К. В.

Када су се 1804. године подигли на устанак за ослобођење од власти Турака, Срби су одмах приступили стварању својих писаних правила понашања – закона. Најпре је прота Матеја Ненадовић из старог српског црквеног закона Крмчије одабрао оно што је сматрао за најважније, одредбе су преписане и разаслате народним старешинама да их прочитају народу.

За ово данас знамо само захваљујући Протиним мемоарима које је написао 30 година касније. Бура и метеж током устанка и два века која нас деле од тога времена учинили су да се изгубе многи документи, па и овај. Али, показало се да се неки нису изгубили, већ само загубили, односно да се изненада нађу на потпуно неочекиваним местима. За историчаре та места нису баш тако неочекивана – они старе документе траже, додуше, и на таванима и по подрумима, али их најчешће налазе тамо где им је и место – у архивама.

У Смедереву је 12. октобра 1805. године одржано још једно заседање Совјета народног или, како би се данас рекло – владе. Совјет је био „у полном заседанију”, што ће рећи, да су били присутни сви совјетници односно министри. Совјет је одлучивао како ће надале радити. Најпре је донета одлука да је „сваком доћи у Совјет народни слободно – младом и старом, и богатоме и сиромашу – искати права своја.”

Међутим, за народ који се ослобађао од турске власти било је веома важно

ЗАБАВНИКОВ ИСТОРИЈСКИ ЗАБАВНИК

Српска слобода

да се не нађе под влашћу сопствених старешина. Стога је Совјет свакоме потврдио право да влади или Совјету народном упућује представке, протесте и предло-

ге и обавезао се да ће све лепо, штавише са радошћу, примити и, кад дође време, употребити.

Гарантована српска слобода одређена је овако:

„Сваком Србину слободно је Совјету народњу представљенија и протесте слати и позивати што би се гди могло боље поправити и уредити и што би се завести могло. И ово се зове Српска слобода. Совјет народни благоупотребљајет представљенија с радостију и благодаредијем (захвалношћу) примиће и у своје време употребити.”

На који начин је сачувана ова уредба? Најпре је неко ко је био близу устаничке власти преписао овај и многе друге акте и послао препис И. Ф. Булгакову, генералном конзулу у Јаму. Затим, заоставштина И. Ф. Булгакова пренета је у архив, и то у Централни државни војноисторијски архив СССР. Ту је документ чуван скоро два века. Нашао га је Душан Перовић и то у архивској грађи за коју је, с правом, претпостављао да садржи и документа из српске историје. Фотокопирао је документ и – чувао. На светлост дана документ је изнео тек Радош Љушић који га је објавио у својој књизи „Србија 19. века” пре неколико година.

Сигурно је да ће се једном открити ко је шпијунирао Совјет народни, то јест српску владу и министри, ко је то преписивао документе Совјета и слао их конзулу у Јаму и руском цару.

Будући да закони који се једном уведу важе док се изричито не укину, а овај није укинут, већ напротив, скоро откривен, за нас је важније да знамо да Срби већ скоро два века изреком закона имају – српску слободу.

Наталија
Каћански

Илустровао Душан Павлић

Збогом лето...

За оно мало становника, ретких животиња и оскудне вегетације у Атаками, пустињи у северном Чилеу која се протеже у дужини од хиљаду километара, киша као да и не постоји – плусак је забележен само неколико пута у читавом овом веку. Али, са пет милиметара падавина годишње Атаками никако није на првом месту листе најсушнијих предела. То је Асуан, главни град истоимене покрајине у јужном Египту, у коме се, током 12 месеци, забележи 0,5 милиметара падавина(!)■

Билокси је рибарска варошица и летовалиште у југоисточном делу америчке државе Мисисипи познато највише по томе што је ту седиште чувене 53. ескадриле познате као „Ловци на урагане“. Чланови ове ескадриле имају задатак да, обилазећи са 20 летелица Мексички залив, Карипско море и још неке делове САД, на време јаве да ли се и где спрема удар овог јаког ветра који достиже брзину већу од 120 километара на сат. Не само да упозоравају о наиласку урагана, односно оркана, већ смело улећу и у само средиште циклона у коме влада потпуна тишина■

Облаци, тога су и метеоролози и остали научници свесни, и те како утичу на климатске услове над читавом планетом. Утврђено је да облак површине 2x2 метра упије топлоту коју даје сијалица јачине 60 вати. Да нема облака над нашом планетом, температура би вероватно била виша за двадесетак степени Целзијуса. А како облаци могу да упију толику количину Сунчеве светлости, није сасвим разјашњено■

Годишња топла струја, која сваког Божића са обала Перуа и Еквадора стиже до Северне Америке, зове се Ел нињо. Ова морска струја кривац је за различите непогоде – од шумских пожара до поремећаја које изазива међу становницима океанских дубина. Тако је, рецимо, прошле године на 500 километара јужно од Лиме обала била преплављена хиљадама одраслих моржева које је вода избацила на суво. Због поремећаја у атмосфери, које узрокује Ел нињо, јављају се и грађански немири, тврде поједини социолози■

Оневероватном догађају у енглеском граду Сатону у покрајини Сафолк „Забавник“ је већ писао. У јуну 1954. године на овај град сручио се незапамћен плусак, али не кише: за само пет минута пало је на хиљаде – жаба. Овакви необјашњиви дарови с неба, попут жаба или медуза, забележени су још у неким крајевима света. А да нису случајност, мада за то нема научног објашњења, говори и податак да их бележи још Плиније Старији, римски писац који је живео у првом веку наше ере■

Мада се зна да торнадо, ваздушни вртлог који се окреће брзином већом од 160 километара на сат, направи пуштош где год прође, издвајамо један који је, као и већина торнада, добио и име, а зове се Грејт бенд. Поред материјалне штете коју је 1915. године проузроковао у америчкој држави Канзас (поред Канзаса, најчешће се јавља у Ајови), постигао је и рекорд: један поништени чек одувао је 490 километара од Канзас Ситија, брачну понуду испану на четири куцане стране 113, а мањи чак брашна 177 километара од места кроз које је протутњао■

Аовци на урагане нерадо причају о својим доживљајима на послу (неки кажу: због урока), али ће вам зато о овим јаким ветровима рећи све што вас занима. Најсмртоноснији је био онај који је септембра 1900. у Тексасу оставио за собом 12.000 мртвих. Америчку државу најскупље је коштао торнадо по имену Ендрју који је 1992. направио штету од 20 милијарди долара. А торнадо Хети остаће запамћен по томе што је подигао огроман талас који је 1961. године буквално збрисао лучки град Белиз на полуострву Јукатан, у Карипском мору. Нови град подигнут је 80 километара даље од мора■

двадесет

Жаба у

Снимак торнада који тутњи Мајамијем

Док препричавамо како је ко преживео ово жарко лето, да се подсетимо занимљивости о временским непогодама које погађају, или су погађале, поједине делове наше планете

Бнемојте мислити да се само ми патимо због кошава. И у осталим деловима света постоје ветрови са којима (се) треба (са)живети. Наша кошава, јак и хладан источни или југоисточни ветар, траје више дана и, додуше ретко, може да постигне и олујне ударе од стотинак километара на сат.

Што је за нас кошава а за Лос Анђелес Санта Ана, то је за Израелце шарив, а за Швајцарце фен. Када дува фен, такође топао и сув ветар, повећава се, рецимо, број саобраћајних несрећа чак, како пише у једном извештају из Женеви из 1972. године, за 50 одсто■

ПОДПИСНИК
ЗАБАВНИК

Зрну града

Монсуни у Индији убичајена су појава

Овакав „лајт-шоу“ (над Лоаром) само природа може да приреди

Ее снажне струје које, потпуно одвојено од околне атмосфере, знају да дувају великом снагом – спомињу се брзине од 100 па све до 600 километара на сат – открили су још пилоти у Другом светском рату. „Забавник“ је и о томе писао (12. јун, број 2418). Јапанци су покушали да их окрену у своју корист: готово 9000 балона натоварених бомбама пустили су у правцу САД! До америчке обале стигло је око хиљаду балона и усмртило шест особа, али тада је било забрањено да се пише о томе

ПОДНАТИКНИ
ЗАБАВНИК

Још једном у „Забавнику“ о Питеру Бројгелу Старијем. Овај фламански сликар овековечио је на својим платнима раздобље које, тврде сада стручњаци, може да се назове малим леденим добом. Од 1550. до 1750. године владале су, наиме, велике хладноће. Сајмови су се одржавали на залеђеној Темзи, а лед се протезао од Ферере, или овчијих острва (северни Атлантук), па све до Исланда

Елементарне непогоде не само што наносе материјалну штету, већ често угрожавају и људске животе. Зрна града нешто мања од кошаркашке лопте сручила су се 1888. године на индијски град Морадабад и на лицу места усмртила 246 особа. Већа зрна града падала су само у Бангладешу – леденице тешке и до једног килограма убиле су 92 особе.

Кад се говори у бројкама, најгори град био је онај који се јула 1984. сручио на Минхен наневши штету од четири милијарде DEM. Памти се и град 1882. године над Ајовом: у граду Дјубеку нађена су после непогоде и два огромна зрна, а у њима – ко зна како и где заробљене – две жабе. Кад се град отопио, биле су – живе

Скорашње поплаве широм планете подсећају на ону библијску, у којој само „Ноје нађе милост пред Господом“ (Прва књига Мојсијева, 6:8). Са том старозаветном поплавом можда може да се пореди само она која је, изливањем Жуте реке, односно Хуанг Хоа (у Кини се ова река зове и Кинеска туга), друге по величини у овој земљи, однела шест милиона људских живота

Енормно висока температура од 58 степени Целзијуса забележена је 13. септембра 1922. у месту Ал Ази-зијих у Либији. Пет година пре тога забележен је други рекорд. У Долини смрти у Калифорнији 43 дана заредом температура је била близу педесетог подеока Целзијусове скале.

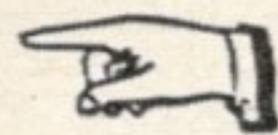
Иначе, најтоплије насељено место на свету је Цибути где је, у просеку, годишња температура 30°C, следе Тимбукту на Малију у индијски град Тируневели са 29,3°C

Намучили су се Италијани кад се у мају ове године са планине Сарно обрушила незапамћена бујица блата. Истраживачи из Океанографског института у Саутемпτονу упозоравају да права опасност тек прети од наслага муља које су се „скриле“ испод морске површине. Догађај из 1979. године казује да су у праву. Талас изазван плимом (цунами) преплавио је обалу код Нице усмртивши једанаест особа. А наомак Сардиније, кажу даље стручњаци из Саутемптона, постоји нанос од око 600 милијарди кубних метара муља који ту стоји још од леденог доба. Шта би било да се то блато излије на површину?

ИРоја Саливена, који је преживео седам удара грома, већ смо спомињали. Прва несрећа догодила се 1942, када је изгубио ножни палац, обрве су му спржене 1969, лево раме 1970, коса два пута – 1969. и 1973. године, затим му је 1973. гром повредио ножни чланак, а четири опекотине на грудима и стомаку задобио је, од ударца грома, и то док је пецао, 1977. године. Али, Саливен није страдао од грома – 1983. извршио је самоубиство због несрећне љубави

Оградоначелнику тајландског града Сене остала је ова прича. После шест месеци упорне суше господин Китисак, тако се звао градоначелник, одлучио је да се послужи враџбинама не би ли призвао кишу. Да ли је негде прочитао или му је неко рекао, тек – на различитим местима у граду обе-сио је 24 фалуса од пластике, сваки дугачак три метра. И, шта се десило? У року од четири недеље на четири различита места избио је пожар, потрошено је и оно мало залиха воде, а ни кап кише није пала!

П

рави несрећник је Јуриј Лушков, градоначелник Москве. Од прошлог септембра, наравно уз помоћ стручњака и, тако тврде, уложивши преко милион марака, спремао се да свим расположивим уређајима 12. априла ове године спречи могућу кишу – на дан када се прослављало 850 година од оснивања главног града Русије. И? Лило је као из кабла, сручио се пљусак незапамћен у последњих 20 година!■

О

но што је већ поменути Рој Саливен међу људима, то је Тороро међу градовима. У овом граду у Уганди, између 1967. и 1976. годишње је, у просеку, било 250 дана у којима су муње парале небо■

З

аблуда звана НЛО лако може да се реши, кажу стручњаци. Уопште се не ради о неидентификованим летећим објектима, већ о облацима у облику сочива који Сунчеве зраке преламају тако да су они који појаву виде убеђени да је реч о неком чврстом предмету. Као што ми данас „видимо“ ванземаљце, тако су се некадашњи морепловци сусретали са Летећим Холанђанином■

Л

авина која се 1815. излила из вулкана Тамборе, разневши врх ове планине високе 1200 метара, снизила је целом свету температуру за 0,5 степени Целзијуса тако да наредне године готово да и није било лета■

А

кад су у питању метеоролошке појаве, једну од најнеобичнијих теорија изнео је Едвард Лоренц са познатог MIT универзитета. По мишљењу Лоренца, трептај крила једног лептира из Амазоније може да доведе до снажних ветрова на другом крају Земље!■

Т

ако је лепо живети у Јуми, на северу америчке државе Аризоне, тврде они који су тамо били. Јер, Јума се сматра најсунчанијим градом на свету. Над њом Сунце од могућих 4.456 блиста 4.055 сати годишње■

И

мали су Американци различите планове како да отежају герилске нападе Вијетнамаца, док су ратовали у овој земљи. Ево једног: уз помоћ кристала сребро-јодида „нападали“ су облаке у намери да изазову што више падавина■

Питер Бројгел Старији (1525/30–1569) живео је у времену које неки стручњаци називају малим леденим добом

Н

ајвлажније насељено место на нашој планети је колумбијски град Буенавентура са 6.743 милиметра падавина годишње. Следи Монровија у Либији са 5.131 милиметром, потом Паго Паго на острву Тутуила – у групи острва Самоа – у Тихом океану■

А

најхладније насељено место у свету је Норлиск у Русији. У овом граду просечна годишња температура износи минус 10,9 степени Целзијуса, на другом месту је опет руски град Јакуцк са нешто вишом температуром (–10,1°C) а „бронза“ одлази у канадско место Јелоунајф где се људи смрзавају на „само“ минус 5,4°C■

С

рећа је наша што у крајевима после овако топлог лета ипак можемо да уживамо у јесени која нас ваљда неће изневерити. Од Оливере Јовановић из Савезног метеоролошког завода сазнали смо да је протекли јун био најтоплији откако у Београду постоје инструменти за мерење температуре, а то је – од 1887. године. Температура у јуну, која у просеку износи 20,1°C, ове године попела се на (такође у просеку) 22,8°C. Јул смо прошли, у просеку, са 23,8°C Целзијуса. Овај месец био је најтоплији 1928. године са просечних 26°C. Зашто смо онда једва издржавали јулске врућине? Зато што се жива у термометру нагло попела од 18. у месецу. А август? Најтоплији је био 1992. године са просечном температуром од 26,8°C. Иначе, осми месец има температуру од 23 степена у просеку■

Ово је време Ел ниња у Јужној Америци који доноси зло и шумама и морским становницима, а ни људи, као што се види, нису поштеђени његовог беса

МОДЕСТИ БЛЕЈЗ

БАНДА ВИКИНГА

НАПИСАО ПИТЕР 'О ДОНЕЛ

НАЦРТАО ЦИМ ХОЛДВЕЈ

© Bulls/Semic

У БЛИЗИНИ
ДАНСКЕ
ОБАЛЕ...

УГАСИ
МОТОР!
ПОДИГНИ
ЈАРБОЛ
И РАЗА-
ПНИ ЈЕ-
ДРО!

КАКАВ
ПЛЕН ОЧЕКУ-
ЈЕШ ВЕЧЕ-
РАС, МАГНУ-
СЕ?

НИЈЕ ВАЖАН
ПЛЕН, ПРИЈАТЕЉУ!
ВАЖНО ЈЕ УЗБУЂЕЊЕ!
А САДА, НА ПОСАО!

ПОДАТИМ И
ЗАБАВНИК

двадесет три

ВЕЛИКА ЈАХТА СА ЦРНИМ
ЈЕДРОМ ТИХО ЈЕ ПРИСТАЛА
УЗ ОБАЛУ!!!

ЗА ТО ВРЕМЕ,
У КУЋИ
НА ВРХУ
ЛИТИЦЕ!!!

ГОСПОДИНЕ
ПЕДЕРСЕН, ХОЋЕМО
ЛИ ДА РАЗГОВА-
РАМО О ПО-
СЛУ?

ИМА ВРЕМЕНА!
ОПУСТИТЕ СЕ И
УЖИВАЈТЕ У
ЗАБАВИ, МИСЕНЕ!

ИЗНЕНАДА!!!

ДАМЕ И ГОСПОДО,
ОВО ЈЕ ПЛАЧКА! СПРЕ-
МИТЕ ВАШЕ НОВЧАНИ-
КЕ И НАКИТ!

ДОК СУ
ПЛАЧКА-
ШИ ОД-
КУПОВАЛИ
ПЛЕН!!!

ХРАМОВЕ НА
ЛЕВУ НОГУ
И ИМА ОЖИВАК
НА УНУТРА-
ШЊОЈ СТРА-
НИ ЗЛОБА!
ТО ЈЕ
ОЛАФ!

УПОЗОРАВАМ
ВАС! КО ПОМО-
ЛИ НОС НАПОЛНЕ
У НАРЕДНИХ
ПЕТ МИНУТА,
ВИШЕ ГА НЕЋЕ
ИМАТИ!

СМЕЈУЋИ СЕ
ПРЕЗРИВО,
РАЗБОЈНИЦИ
СУ НЕСТАЛИ
У МРАКУ!!!

САМО МИРНО, МОЛИМ
ВАС! НЕ ЖЕЛИМ ДА
ИКО ОД МОЈИХ
ГОСТИЈУ
СТРАДА!

ТЕЛЕ-
ФОНСКЕ
ВЕЗЕ СУ
ПРЕКИ-
НУТЕ!

ТРЧИ ДО
ГОСПОДИНА
КОВРОСА
И ЗОВИ
ПОЛИЦИЈУ,
ЈОХАНЕ!

НЕМА СВРХЕ! ЗАР НИСТЕ ЧИ-
ТАЛИ У НОВИНАМА О БАНДИ
ВИКИНГА КОЈА ЈЕ ПРО-
ТЕКЛИХ МЕСЕЦИ ХАРАЛА
ОБАЛОМ ФРАНЦУСКЕ! ПОЛИ-
ЦИЈА ЈЕ УЗАЛУД ПОСТАВЉА-
ЛА ЗАСЕДЕ! ОНИ СУ УВЕК
НЕСТАЈАЛИ У ПРАВЦУ
МОРА!

ТО ЈЕ ПАМЕТЊАКОВИЋ,
ПРИНЦЕЗО! ОНАЈ БАНДО-
ГЛАВИ КЛИНАЦ ШТО
ЈЕ СЛОМИО НОГУ
У ПЛВАЧКИ
КОД БЕСА!

СЕГАМ СЕ!
ДОБРО ДА НИЈЕ
БРАТ СЛОМИО!
МОГАО ЈЕ СВЕ
ДА НАС КОШТА!
ВАШ СИН НИЈЕ
ОХВАТИО ДА
ЈЕ ТО ОЗБИ-
ЉАН ПОСАО,
А НЕ ДЕЧЈА
ИГРА!

МОДЕСТИ СЕ
ПРИСЕТИЛА!!!

„ЈЕДНЕ НОЋИ У МА-
РОКУ, ПРЕ СЕДАМ
ГОДИНА, КАДА ЈЕ
ЈОШ ВОДИЛА ПОД-
ЗЕМНУ ОРГАНИЗАЦИЈУ
ПО ИМЕНУ „МРЕЖА“...

ЗАРАВО,
ПРИНЦЕЗО! НИСАМ
ЗНАО ДА НАМЕРА-
ВАШ ДА НАМ СЕ
ВЕЧЕРАС ПРИДРУ-
ЖИШ!

БРИНЕ МЕ ОНАЈ
МАЛИ ПАМЕТЊАКО-
ВИЋ! ЗБОГ ЊЕГА
САМ ДОШЛА!
НЕКО МОРА ДА
ГА ДРЖИ
НА ОКУ!

МИСЛИШ
ДА ЈЕ
ИСУВИШЕ
МЛАД?

ТО НЕ ЗНА-
ЧИ НИШТА!
МИ СМО СЕ
У ЊЕГОВИМ
ГОДИНАМА
ПОНАШАЛИ
КАО ДУПЛО
СТАРИЈИ!

ЕЈ,
РАУЛЕ!
ЈЕ Л' ТО
МОДЕСТИ
ТАМО ГОРЕ
СА ВИЛИ-
ЈЕМ?

ЗА ТЕБЕ ЈЕ ОНА ГОС-
ПОЂИЦА! ИНАЧЕ РЕШ
ИМАТИ ПОСЛА СА
ВИЛИЈЕМ!

ДОБРО!!!
ОХВАТИО
САМ! ХОБЕ
ЛИ СТВАРНО
ДА ИДЕ ВЕ-
ЧЕРАС СА
НАМА?

ШТА ТИ
МИСЛИШ,
КРОЛИ?

ГОСПОЂИЦА
ИМА ПОВЕРЕЊА
У ВИЛИЈА КО-
ЛИКО И У СЕБЕ!
СИГУРНО ЈЕ
ДОШЛА
ДА ПРИ-
ПАЗИ
НА ЊЕГА!

КОГА ЋЕ-
МО ДА
ПРОВАКА-
МО ВЕЧЕ-
РАС, ВИЛИ?
КРИМОВУ
БАНДУ?

ТАКО ЈЕ,
РАУЛЕ!
САМО ЈЕДАН
САНДУК ИНДУ-
СТРИЈСКИХ
ДИЈАМАНТА
ИЗ СИЈЕРА
ЛЕНОВА! ТЕК
ТОЛИКО ДА
ИХ ЛУТИМО
ПО НОСУ!

ДАКЛЕ, ДА ПОНО-
ВИМО! ЧИМ СЕ ПО-
ЈАВЕ КОЛА, МА-
ЛИ ДАЈЕ ЗНАК
ЛАМПОМ, ТИ
ПОСИПАШ
КАТРАН, А
КРОЛИ И ЈА
ПОБРИЊЕМО
СЕ ЗА ОСТА-
ЛО!

САМО ИХ ЈЕ ЧЕТВО-
РИЦА! БЕЗ ПУЦ-
ЊАВЕ,
КРОЛИ!

НА-
РАВНО,
ВИЛИ!
НЕ БРИ-
НИ!

А ЈА?
ЗАР ЋУ СА-
МО ДА ПАЛИМ
И ГАСИМ
ЛАМПУ?

БАШ ТАКО! И ДА ТИ НИЈЕ ПАО
НА ПАМЕТ ДА НАМ СЕ ПЕТЛОВАШ
У ПОСАО! ОСТАВЕШ НА МОСТУ
И ОСМАТРАЕШ!
ЈАСНО?

И ПРОШЛИ
ПУТ САМ
ОСМА-
ТРАО!

ТАКО ЋЕ БИТИ И
УБУДУЋЕ, СВЕ ДОК
НЕШТО НЕ НАУМИШ!
НЕКА ТО БУДЕ УСКО-
РО, ИНАЧЕ ТЕ БРИ-
ШЕМО СА ПЛАТ-
НОГ СПИСКА!

ЗДРАВО, РАУЛЕ! ОНАЈ МАЛИ ЈЕ
ЈОШ УВЕК НЕПОУЗДАЊ! ПРИПАЗИ
НА ЊЕГА ВЕЧЕРАС! АКО
СИЋЕ С МОСТА,
ОСТАДИ ГА!

ДО-
ГОВОРЕНО,
ГОСПОДИЦЕ!

УСКОРО ЈЕ
ИЗ ПРАВИЦА
МОСТА ЗА
СВЕТЛЕЛА
ЛАМПА!!!

АХА!
СТИЖЕ
АУТОМО-
БИЛ!

ЈА ЋУ ДА СРЕДИМ ОНУ ДВО-
ЈИЦУ НАПРЕД, А ТИ УЗМИ
ОНЕ ПОЗАДИ, КРОЛИ!

ВАЖИ!

РАУЛ ЈЕ
ПОЧЕО
ДА ПОСИ-
ПА ПУТ
КАТРАНОМ.
ИЗНЕ-
НАДА,
КРОЛИ
ЈЕ ПОВИ-
КАО!!!

ВИЛИ, ПО-
ГЛЕДАЈ!

ДО ЂАВОЛА!
ШТА РАДИ ТАЈ
КЛИНАЦ?

СРЕДИЋУ ИХ ПРЕ
НЕГО ШТО ОСТА-
ЛИ ОКОМ
ТРЕПНУ!

СПРЕМА СЕ
ДА ОКОЧИ НА
КОЛА!

НЕ БУДИ
ЛУД, МАМИ!
ВИДЕЛИ СУ
ТЕ!

ТА БУ-
ДАЛА
МИСЛИ
ДА ЈЕ
ФИЛМСКА
ЗВЕЗДА!

ААХ!

У
ПРАВУ
СИ! ЗА-
СЕДА!

УКЛУЧИ ДУГМАНКА
СВЕТЛА! МОЖДА
СУ ПОСТАВИЛИ
БАРИКАДЕ!

СВЕТЛОСТ
ФАРОВА ОБА-
СЛАЛА ЈЕ РАУ-
ЛОВУ ПРИЛИ-
КУ!

ДО
БАВОЛА,
НИШТА
ОД
ПОСЛА!

ТРИ
У ЗАКЛОЊ,
РАУЛЕ!
КРОЛИ, ОСПИ
ПАЉБУ
ПО АУТОМО-
БИЛУ!

ВАЖИ,
ВИЛИ!

КАТРАН!
СРЕГОМ, ЈОШ СЕ НИЈЕ
РАЗЛИО! ДРЖИ ДЕСНУ
СТРАНУ И ДАЈ ГАС
ДО ДАСКЕ!

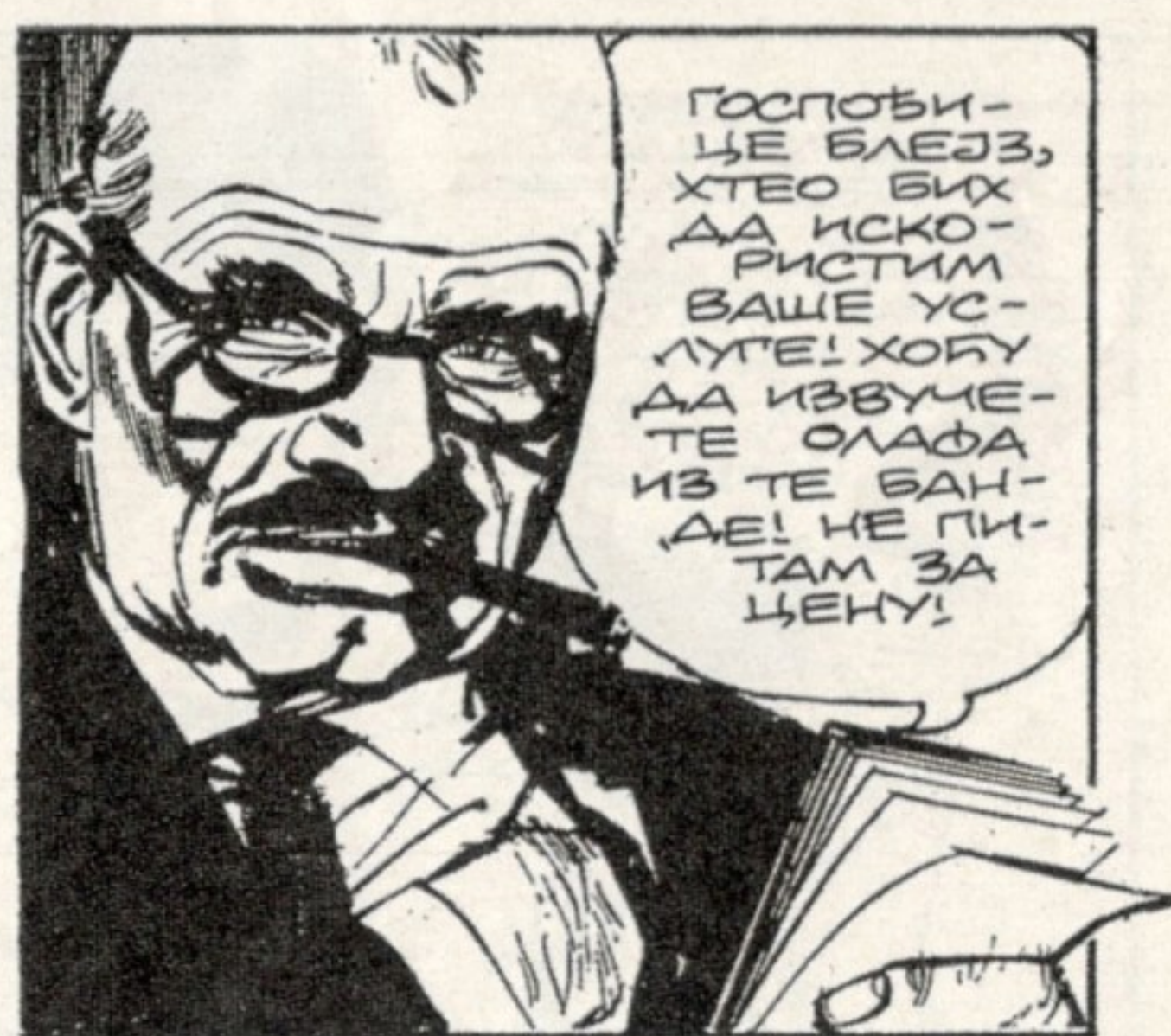
КАТРАН СЕ ЛЕГЛО ЗА ГУМЕ!!!

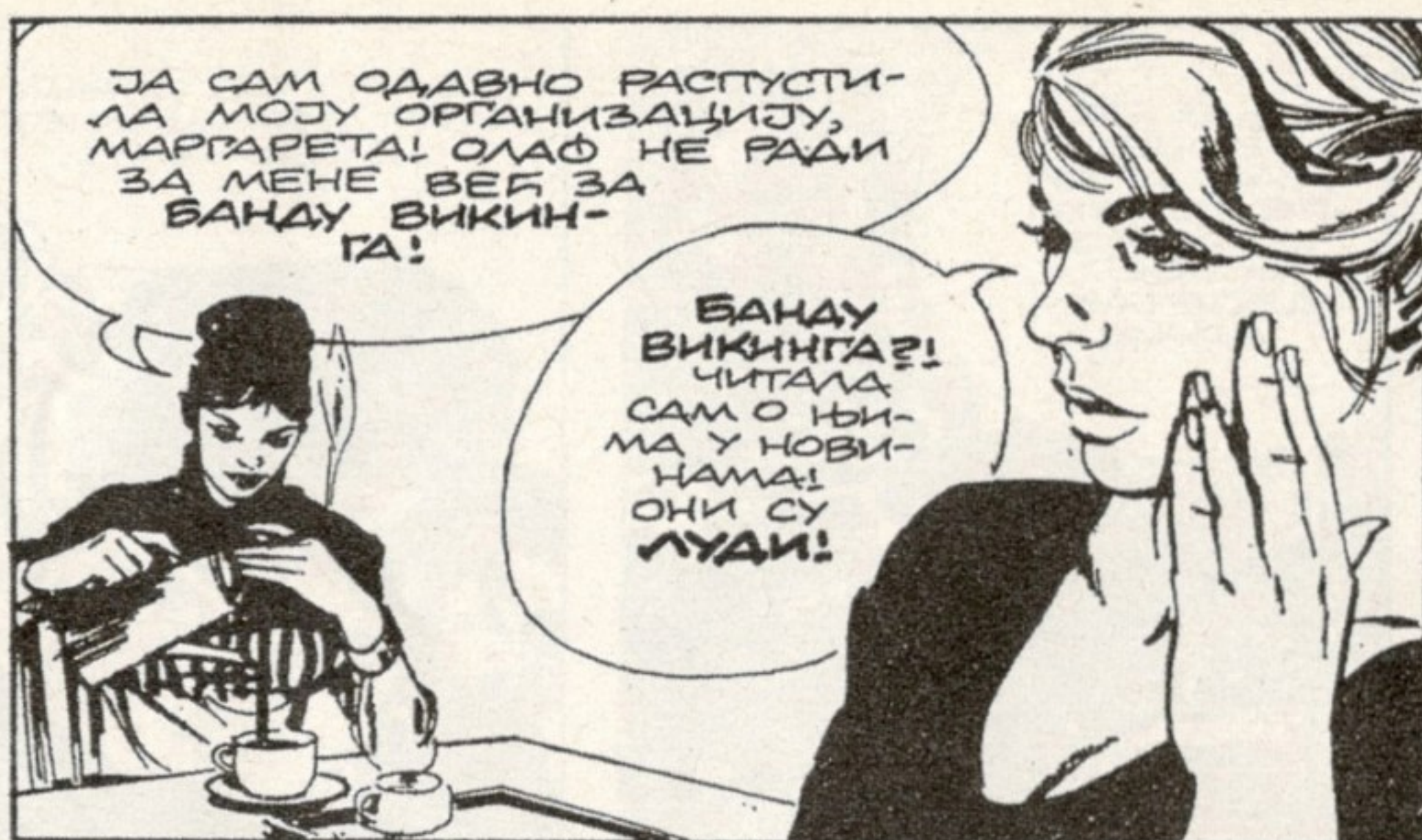
!!! АЛИ ВОЗАЧ
ЈЕ УСПЕО ДА
ЗАДРЖИ ДВА
ТОЧКА ВАШ
ЖИТКЕ МАСЕ И
ИЗВУЧЕ АУТОМОБИЛ
ИЗ ЗАСЕДЕ!!!

ПРО-
КЛЕТИ
КИНАЦ!
ЈЕДНО
ЈЕ СИГУР-
НО - НИЈЕ
ЧИСТ!

ЈУЧЕ ЈЕ
УГЛОВИО У
ЛУКУ И ТУ
ЋЕ ОСТАТИ
ЈОШ НАЈ-
МАЊЕ
ДЕСЕТАК
ДАНА!

ОЛАФ ЈЕ ОТИЦАО КУЋИ, ЗНА-
ЧИ, МИМОИШЛИ СТЕ СЕ
ЗА ДЛАКУ!

КО ЈЕ
ВОЂА БАНАЕ,
ВИЛИ?

НЕКИ КАПЕТАН ПО
ИМЕНУ МАГНУС!
ВРЛО НЕОБИЧАН
ЛИК! ЗНАМ ГДЕ
МОЖЕМО ДА
ГА НАЂЕМО!

ПРВО
ВЕЧЕРА!
ОНДА
МОЖЕМО
ДА КРЕ-
НЕМО!

У КРЧМИ!!!

МАГНУС
ЈОШ НИЈЕ
СТИГАО, ПРИН-
ЦЕЗО! ОСИМ
ТОГА, ОВДЕ ДО-
ЛАЗЕ САМО
МУШКАР-
ЦИ!

ОЛОШ!

НЕ! УГЛАВНОМ
МЛАДИ МОРНА-
РИ КОЈИ СЕ
ВРЗМАЈУ ОКО-
ЛО!

АКО
МАГНУСА
САЧЕКАМО ИС-
ПРЕД КАФАНЕ,
ТО НЕЋЕ
ОСТАВИТИ НЕКИ
УТИСАК! СТАВИ
КАПТУ НА
ГЛАВУ И УЋИ,
А ЈА ЋУ
ЗА ТОВОМ!

У МОРНАР-
СКОЈ КРЧМИ
БИЛО ЈЕ
ВЕОМА
ЖИВО!!!

КАРЛ ЈЕ
ПОБЕ-
ДИО!

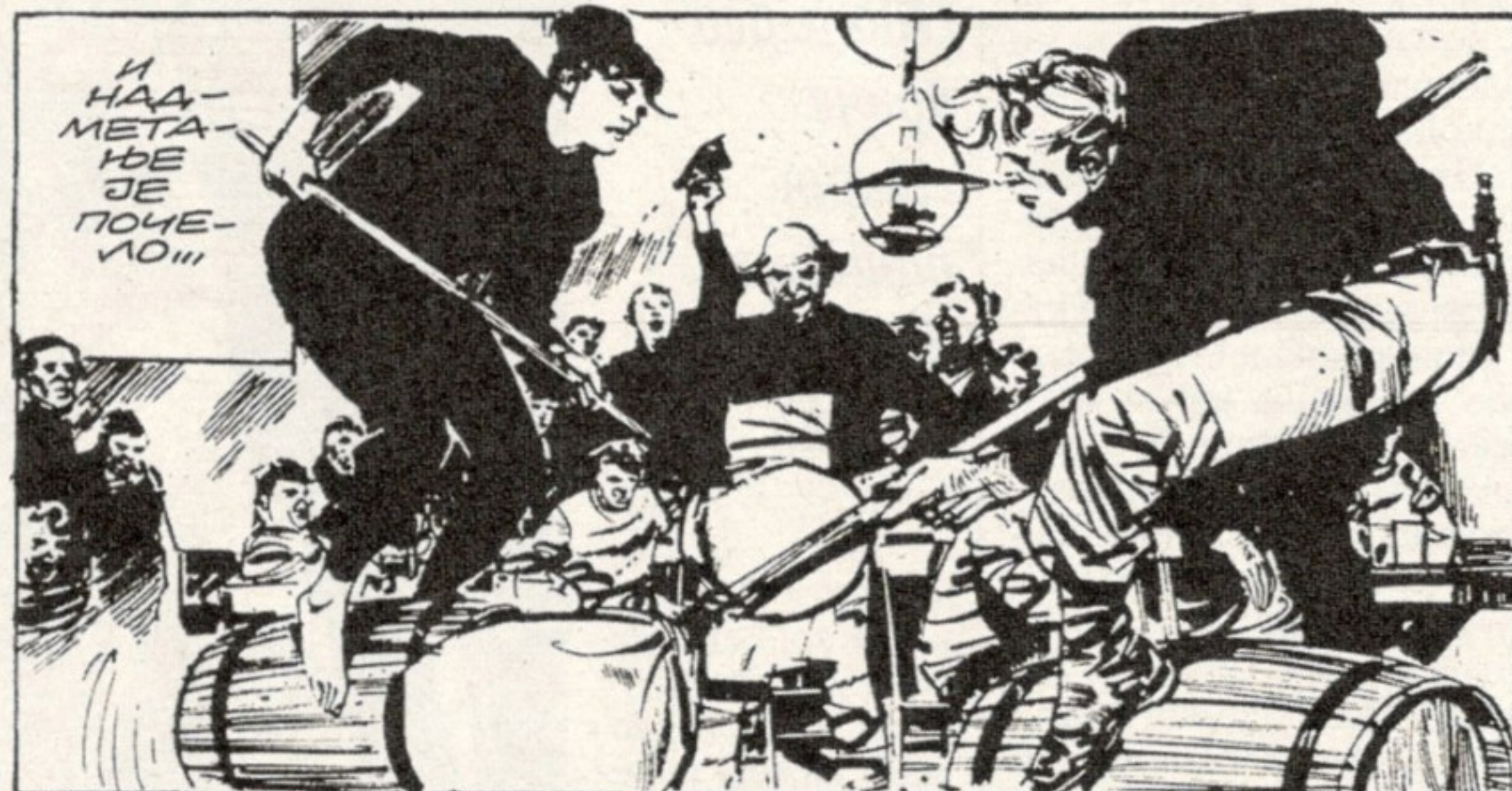
ХЕЈ, ВИ!
ЖЕНАМА
ЈЕ ОВДЕ
ПРИСТУП
ЗАБРАЊЕН!

ЧЕКАЈ
ДА ЧУЈЕ-
МО ЗБОГ
ЧЕГА ЈЕ
ДОШЛА!

ХОЋУ
ДА РАЗГОВ-
ВАМ
СА КАПЕТА-
НОМ МАГ-
НУСОМ!

СИГУРАН САМ
ДА ЋЕ И ОН ХТЕ-
ТИ ДА РАЗГОВА-
РА СА ВАМА!
АЛИ НЕ МОЖЕТЕ
ДА ОСТАНЕТЕ
ОВДЕ!

НАСТАВАК У СЛЕДЕЋЕМ БРОЈУ

СПАСЕНА

НЕВЕРОВАТНО, АЛИ ИСТИНИТО

Док је аутобус пун старих ратника солунаца и њихове родбине грабио пут Крфа, њихов водич већ је осећао умор од непрекидног причања. Истина, било је ту и старих песама са Солунског фронта, али било је још доста пута пред њима. И док је водич размишљао како да се мало одмори, поглед му се зауставио на старом ратнику Живојину Лазићу, прослављеном митраљесцу Дринске дивизије. Па ко други може да исприча нешто ново и свима занимљиво ако не он?

— Чика Живојине, хоћете ли нешто да нам испричате? Неки ваш доживљај из рата, нешто што вам се усекло у памћење, али да није из борбе?

Чика Живојин није стигао да каже ни да ни не, а микрофон му је већ био у руци... Ово је његова прича.

Људи, где ми је дете?

У рату се свашта догађа, и ружнога и доброга, ал' да вас не жалостим, ево шта ми се догодило једне октобарске ноћи 1915. године...

...Путовали ми Дринци, тако, возом по ноћи на положаје ка Бугарима, кад на једном воз стаде. Чујемо како официри наређују да изађемо из вагона јер је мост преко неке речице био срушен, па воз није могао даље. Зато смо морали да прегазимо ту речицу, па да уђемо у други воз који је стајао на другој обали и који ће нас одвести даље, према Нишу...

Таман сам прегазео поток кад ми се учини као да чујем

„Ипак, загазим ти ја у жбуње, кад ћамо... нека мала девојчица од две-три године, већ исцрпљена од плакања, зиме и глади... Ја, шта ћу, зграбим је, па 'ајд за својима у теретни вагон.“

Ово је географичка прича старог ратника Живојина Лазића

да неко јеца у жбуњу. Као неко дете... Ма, откуда ту дете, црни Живојине, кажем ја себи и већ да пође...

уз насип, кад оно опет... Ко зна које је доба ноћи, мркли мрак, ветар дува, из ниских облака пада нека хлада киша, официри нас пожуреју, а мени се све чини да у грмљу цвили дете. Нисам ваљда почео да скрећем с памети?

Ипак, загазим ти ја у жбуње, кад тамо... нека мала девојчица од две-три године, већ исцрпљена од плакања, зиме и глади... Ја, шта ћу, зграбим је, па 'ајд за својима у теретни вагон.

Кад ме они моји виде-

шао и мој командир чете и још неколико официра, па и они почеше да ме пецкају. Сад, са овим мојим сељацима ја би' лако изаш'о на крај, њима могу свашта да кажем, ал' официру не смем, морам да ћутим и трпим!

Једва некако у зло доба дођосмо у Сталаћ. Мени већ дозлогрдило, а и неки војници почели да се буне шта ће нам дете у вагону, па тако ја изађем на перон. Кад тамо, још горе: видели ме други официри, па и они почели: — Шта би, војниче, снајка ти увалила дете и отишла у рат!

Ја, од срамоте, у црну зем-

СПАСИТЕЉ

ше са дететом, почеше да се смеју. — Е, Живојине, други ће се из рата вратити са чином и медаљама, а ти са дететом, па још туђим!

— За такав плен не гине ти Карађорђево!

— Да све буде горе, ту се на-

љу да пропаднем! Одједном, чујем неку жену како виче трчећи по перону: — Људи, јесте ли ми видели дете? Људи, где ми је дете? Е, Живојине, сад ил' никад, кажем ја себи и кренем према тој жени.

— Снашо, ево ти твоје дете! — гурнем јој девојчицу у

наручје, па беж' низ перон. А шта ако то није њено дете, па ми га врати, куд' ћу онда? И таман ја да уђем у вагон, кад ево ти те жене! пробила се кроз ону гужву војске и народа и стигла ме!

– Војниче, Бог ти здравље дао и среће у животу, и кући здрав да се вратиш кад си ми спасао дете! Ево ти, на, нек' ти се нађе, извини што немам више... – благосиља она мене и гура ми десет динара у шаку. Мени лакнуло кад сам схватио да је то стварно њено дете, а и би ми мило. Утом локомотива писну, ја ускочим у вагон и воз крену даље... Никад их више нисам видео, нити знам како се то дете зове и шта је било с њима...

Тајац

У аутобусу смех, плесак, само једна старија жена поче да плаче. Седела је код задњих врата, па је осим водича, окренутог путницима, готово нико није ни приметио.

Жена најзад устаде са седишта и крену ка чика Живојину сва у сузама:

– Чика Живојине, ја сам та девојчица коју сте спасли!

У аутобусу тајац. Возач, и сам изненађен, заустави аутобус поред пута. Све очи упрте у жену и чика Живојина

на који не може да се поврати од изненађења! Није ни чудо: прошло је од онда шездесет осам година! И он, баш сад, после скоро седам деценија, баш тај догађај да исприча у аутобусу у којем је, неком игром случаја, путовала и она! Она мала уплакана девојчица којој ни име није знао!

Полако је устао и жена му паде у загрљај...

Остали су немо посматрали овај потресни приказ који само живот може да режира.

Мало касније све је разјашњено. Нада Радивојевић, годинама је од своје мајке слушала како ју је, кад је била мала, спасао неки војник. У збегу пред Немцима она је са мајком путовала возом све док воз те вечери није дошао до оног срушеног моста. Пошто је ту било пуно нејачи, мајка ју је спустила на земљу како би и другој деци помогла да пређу речицу. У једном тренутку, кад се огласио звиждук локомотиве, неко је повукао њену мајку у вагон друге композиције и воз је кренуо пре но што се и снашла и видела да јој нема детета. У почетку се тешила да јој је неко узео дете, али кад су стигли у Сталаћ и изашла из воза који је требало да се врати по војску, од мале Наде ни трага ни гласа...

На станици у Сталаћу избезумљена жена трчала је по перону тражећи Наду, све док у неко доба није наишао онај воз с војском. Из те композиције, која је непланирано стала због неког застоја на прузи ка Нишу, изашао је непознати војник, гурнуо јој дете у наручје и побегао. Једва га је стигла, али није имала времена ни за име да га упита јер је воз пошао даље...

Надина мајка за живота је редовно у цркви палила свећу за здравље непознатом војнику, а и на самрти га се сетила. Жао јој је било што не зна ни ко је, ни одакле је, ни шта је с њим... – А ево, после шездесет осам година, Спасена је стајала пред својим Спаситељем! ■

Д. М.

Илустровао Брана Јовановић

Двадесети век

1905.

РОЂЕНИ

16. мај: Хенри Фонда, америчка филмска звезда.

29. мај: Боб Хоуп, америчка филмска звезда.

21. јун: Жан-Пол Сартр, француски филозоф и писац.

18. септембар: Грета Гарбо, филмска звезда шведског порекла.

24. децембар: Хауард Хјуз, амерички милионер и ексцентрик.

УМРЛИ

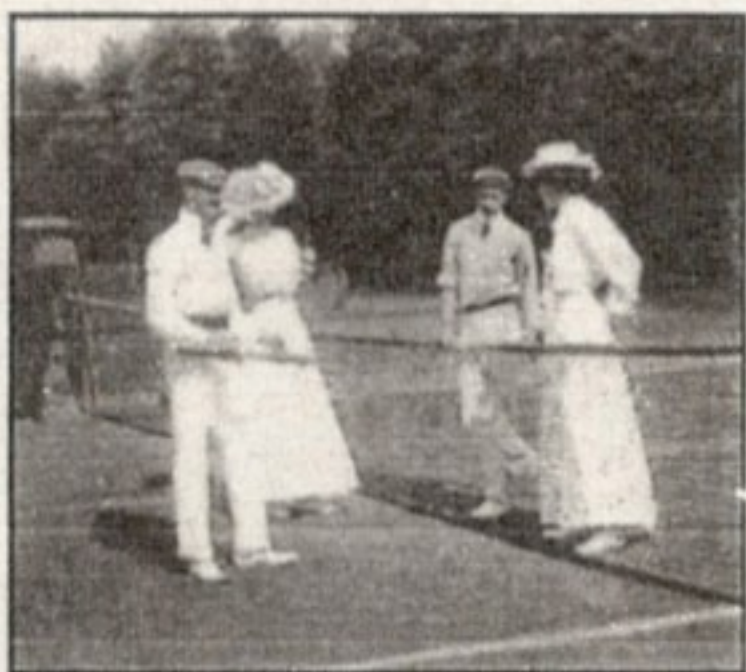
14. јануар: Јанко Веселиновић, српски књижевник.

24. март: Жил Верн, француски књижевник.

13. октобар: сер Хенри Ирвинг, енглески глумац.

УБИЈЕНИ

22. јануар: Санкт Петербург: царске трупе побиле

Тенис на трави, популарни спорт, постаје омиљена разонода средњег стајежа. Овим спортом баве се и жене, а женски вимблдонски победник у синглу је Доротеа Даглас.

више од 500 руских радника штрајкача за време протестне поворке.

17. фебруар, Москва: од бомбе атентатора погинуо царев саветник велики кнез Сергеј.

10. март, Манџурија: јапанска армија победила руску од 200.000 војника.

4. април, Индија: више од 10.000 људи страдало у земљотресу у Лахореу.

1. мај, Пољска: трупе отвориле ватру на првомајску поворку при чему је страдало 100 особа.

ЗАБРАЊЕНО

31. октобар, Њујорк: позоришни комад „Занат госпође Ворен“ Бернарда Шоа у коме је реч о једној проститутки полиција забранила одмах после премијере.

ИЗУМИ

Тест интелигенције измислио је и направио француски научник Алфред Бине.

БЕСТСЕЛЕР

Сер Артур Конан Дојл: „Повратак Шерлока Холмса“.

ОСНОВАНО

23. фебруар, Чикаго: ексклузивни Ротари-клуб за пословне људе.

7. јун, Дрезден: група уметника експресиониста основала покрет „Ди Брике“ („Мост“).

Упркос прилично високој цени, телефонски апарати све више се купују. У скорије изуме на пољу телефоније спадају аутоматска централа и триодно појачало.

26. октобар, Санкт Петербург: типографи основали први раднички совет за чијег је потпредседника изабран Лав Троцки.

Београд: Велика школа постала Београдски универзитет.

ПРОДАТО

7. јун, Њујорк: комад земљишта од 113 квадратних метара у Вол Стриту за невероватних 700.000 долара.

30. октобар, Британија: аспирин, први пут.

ОТКРИВЕНО

Северни магнетни пол открио норвешки истраживач Арктика Раул Амундсен.

ОБЈАВЉЕНО

Џорџ Сантајана: „Живот разума“, „Едит Вар-

тон“, „Весела кућа“.

Оскар Вајлд (постхумно): „De Profundis.“

ОДБИЈЕНО:

12. мај, Лондон: предлог Парламенту да се женама да право гласа.

Немачком бактериологу Роберту Коху додељена је Нобелова награда за медицину за његов пионирски рад о туберкулози. Кох је 1882. године открио бацил који изазива туберкулозу, а открио је и изазивача колере.

НОВЕ РЕЧИ

депресија: ментални поремећај који се огледа у дубоком нерасположењу и сумњи у смисао живота.

смог: магла изнад градова коју изазива дим фабричких и других димњака. Назив је настао од енглеских речи smoke (дим) и fog (магла)■

Црвени барјак на крстарици „Потемкин”

30. ОКТОБАР, САНКТ ПЕТЕРБУРГ

Руски цар Николај II Романов попустио је пред захтевима за реформу обећавајући изабрани парламент или думу. До овог корака долази при крају године народних немира крунисаних десетодневним генералним штрајком.

Царске трупе су 22. јануара побиле 500 демонстраната што је изазвало талас побуна против др-

жавних снага. Пораз Русије у рату с Јапаном маја месеца још више је подстакао незадовољство против владе, нарочито у војсци.

Морнари су 22. јануара подигли револуционарну црвену заставу на крстарици „Потемкин”, највећем руском ратном броду, а њеног заповедника бацили с палубе у море. Побуна је почела када се један морнар пожалио на

рђаву храну, а официр га због тога убио. Осам официра пришло је побуњеницима.

Ова побуна била је од великог утицаја на немирно руско лето и пренела се и на друге бродове ратне флоте. У Одеси, где је „Потемкин” био усидрен, побуњени морнари изишли су на улице. Радници широм Русије дају подршку побуни подижући барикаде■

Побуњени морнари окупљени на палуби моћне крстарице „Потемкин”.

...30. ЈАНУАР: У ТРАНСВАЛУ НАЂЕН ДИЈАМАНТ КАЛИНАН, НАЈВЕЋИ НА СВЕТУ...

Време је релативно

26. СЕПТЕМБАР, БЕРН, ШВАЈЦАРСКА

Млади физичар Алберт Ајнштајн објавио више него смелу нову теорију која обара сва прихваћена знања о законима физике. „Специјална теорија релативности” доводи у питање сва здраворазумска виђења света. Уместо да маса и време буду стални, Ајнштајн тврди да се они могу

мењати: при брзинама које се приближавају брзини светлости маса се, по њему, повећава, предмети се згушњавају, а време успорава тако да би, на пример, сат који путује довољно великом брзином постао не само тежи већ би и спорије радио. А ништа се не креће брже од светлости – једино је она непроменљива у космо-

Ајнштајнова теорија, која мења наше поимање универзума, објављује да сва мерења простора и времена зависе од положаја посматрача. Предмет који се креће брзином приближном брзини светлости учиниће се непомичном посматрачу упола краћи него што јесте, а посматрачу који путује истом брзином као и он изгледаће непромењен■

Научни геније
Алберт Ајнштајн

Напуљски специјалитет у Америци

Пица која се брзо справља и лако једе идеалан је оброк за запослене раднике по градовима.

Пица је прешла Атлантски океан када је у Њујорку у Улици Спринг отворена Ломбардијева пицерија, прва у Сједињеним Америчким Државама. Пица, готово непозната изван Напуља, углавном је јело сиромашних: јевтина је, укусна и хранљива, преливена сосом од парадајза и мозарелом.

Америчка пица само је богатија рођака напуљске јер има још богаији прелив■

Женски покрет све оштрији

Мушкарци са зграњом по-сматрају кола окићена пароллама „Женама прво гласа”.

14. ОКТОБАР, МАНЧЕСТЕР

Две младе жене изабра-ле су да оду у затвор уместо да плате казну због изазивања нереда. Кристибел Панкхарст и Ана Кени прве су жене ухапшене зато што су захтевале право гласа за свој пол.

До нереда је дошло у

манчестерском Фри Трејд Холу када су Панкхарстова и Кенијева захтевале да им се каже хоће ли влада либерала дати женама право да гласају. Протест је завршен изборним говором водећег либералног политичара сера Едварда Греја током кога су њих две

Истакле заставу с паролом „Право гласа за жене“.

Њихово понашање разјарило је масу, па су одвучене на улицу где их је ухапсила полиција. Овај чин је нова борбена фаза у покрету за женска права■

Публику у Санкт Петербургу одушевила је славна руска балерина Ана Павловна Павлова. Она ове године игра балетски соло који је само за њу креирао кореограф Михаил Фокин по музици „Смрт лабуда“ француског композитора Камија Сен Санса. Ана Павлова на врхунски начин дочарава борбу за живот птице која умире■

Основан Шинфејн

ДЕЦЕМБАР, ДАБЛИН

Штампар Артур Грифит основао је нову политичку партију за борбу за независност Ирске од Велике Британије. Грифит, свим срцем и снагом ирски националиста, основао је још 1900. године ранији облик партије Шинфејн што на келтском језику значи „Ми сами“. Грифит је основао и новине „Јунајтид ајришмен“ у којима се бори за националну ствар. Он тврди да би повлачење Британије из Ирске могло природно да доведе до стварања ирске владе у Даблину■

Крах руске морнарице

28. МАЈ, ЈАПАН

Руска морнарица страдала у поморској бици с јапанском флотом адмирала Тогоа код Цушима, Теснаца између Јапана и Кореје. Само три од тридесет осам руских ратних бродова није потопљено и тиме је стављена тачка на Руско-јапански рат■

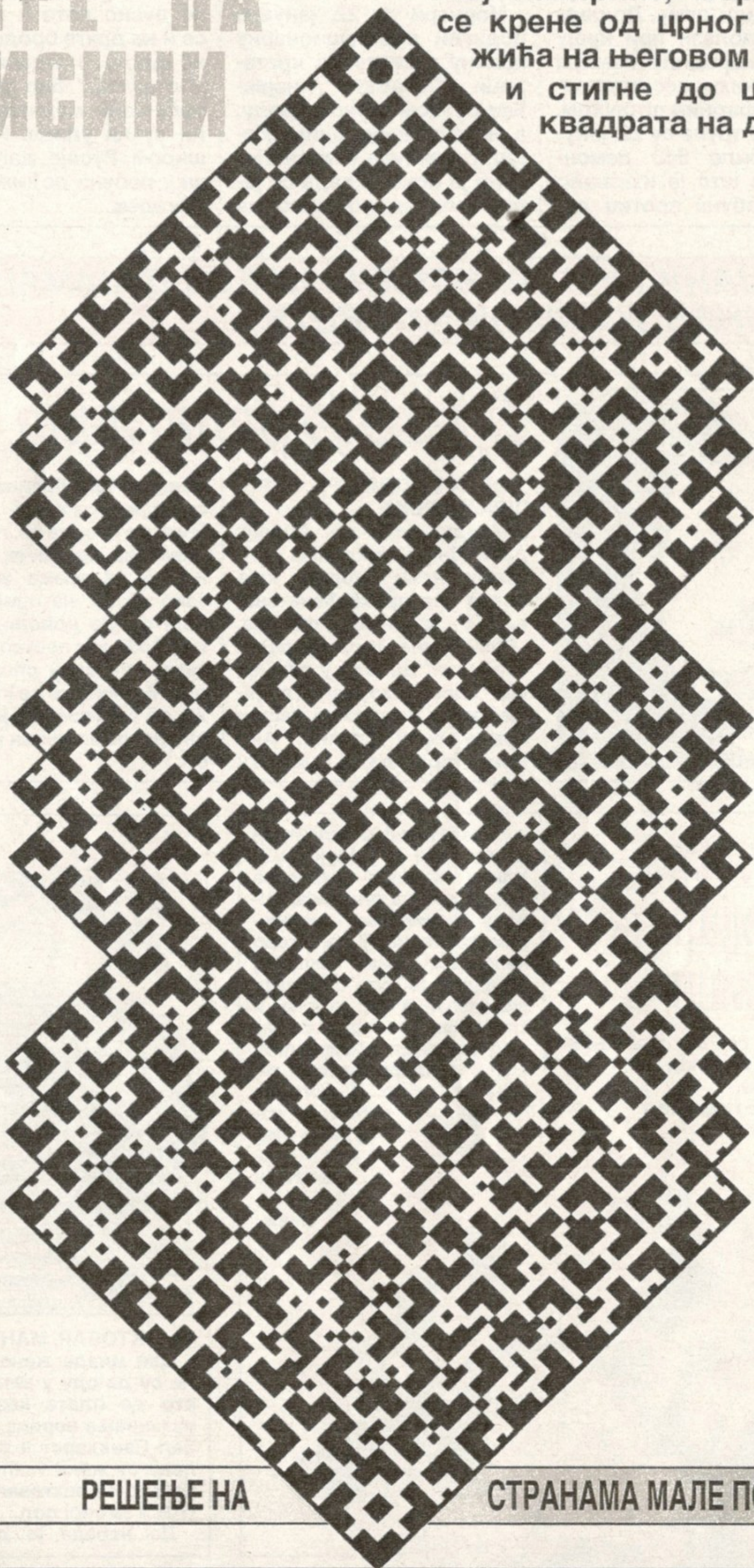
четрдесет

AIR FRANCE

ПОЛИТИКИН
ЗАБАВНИК

ИГРЕ НА ВИСИНИ

Да би се прошло кроз овај лавиринт, мора да се крене од црног кружића на његовом врху и стигне до црног квадрата на дну■

РЕШЕЊЕ НА

СТРАНАМА МАЛЕ ПОШТЕ

ПОЛИТИКИН
ЗАБАВНИК

КРАЋЕ И
ПРЕКРАЋЕ
СВЕТИЊЕ
ИЗ ГАНА

ОЛТАР

У ОРЛОВСКОМ ГНЕЗДУ

Велики расклопни олтар-полиптих у цркви Светог Бавона у Гану, рад браће Јана и Хуберта ван Ајка, довршен 1432. године, без икакве сумње је уметничко дело за којим су крадљивци и отимачи највише пута посезали.

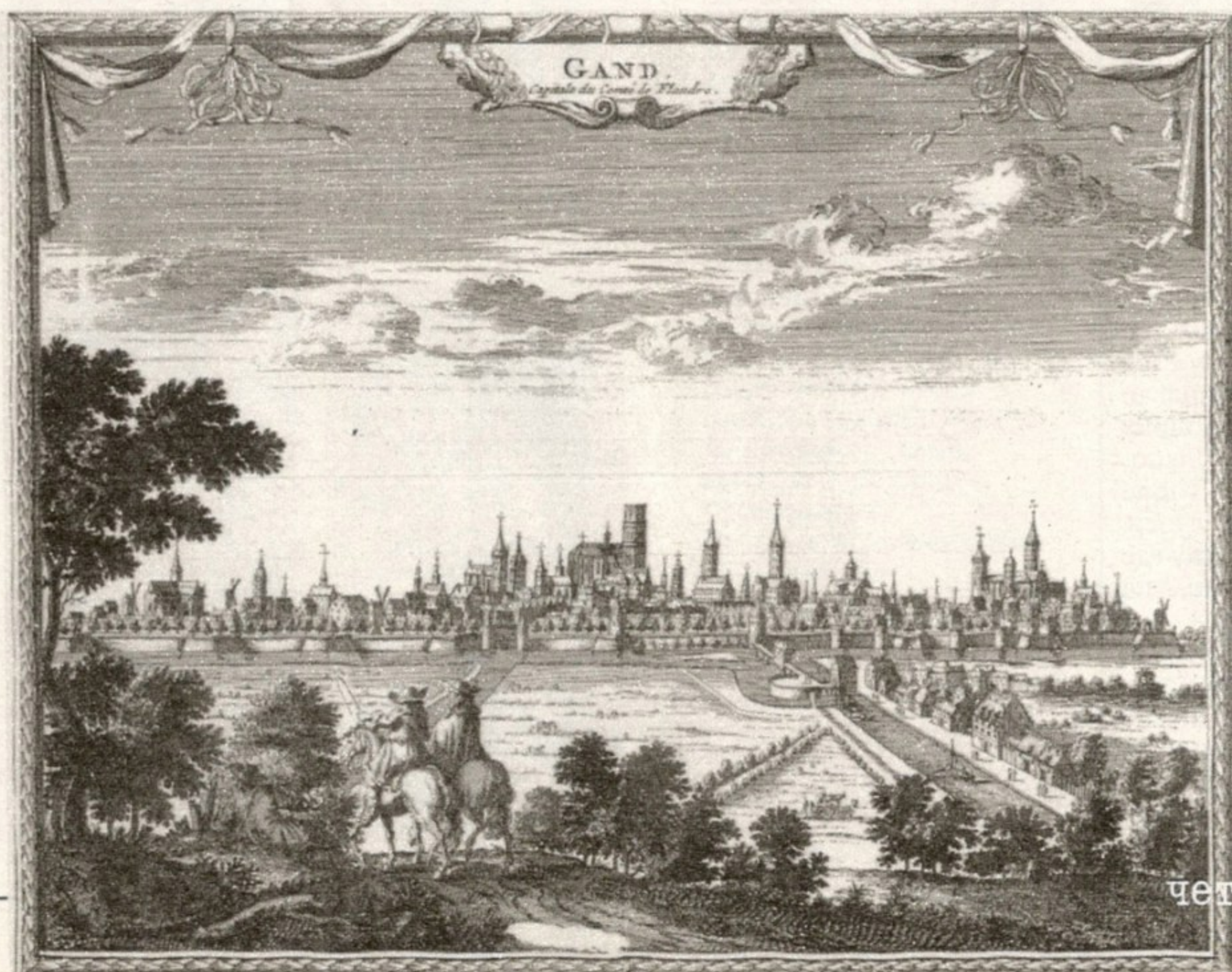
Прва забележена крађа Олтара догодила се у 18. веку кад су француске трупе однеле четири од 12 плоча које чине Олтар. Године 1817. један бискупски намесник просто је украо шест табли које су се, на згражање и огорчење Белгијанаца, после неколико година појавиле у Немачкој. Једна табла тајанствено је нестала пре шездесет година и све до данас није нађена. Нај-

На крају Другој светској ратној говорило се да је чувени Гански олтар у неком подземном бункеру, у луксузној вили Хермана Геринга, код Хитлера у његовом Орловском гнезду у Берхтесгадену, у Швајцарској, Шпанији... Сасвим неочекивано тајна је откривена захваљујући зубобољи једној америчкој официра

зад, за време Другог светског рата, пљачкајући уметничка дела – и не само њих – по читавој Европи, Немци су у једном француском замку нашли већи део склоњених табли и однели их у Немачку.

Године 1566. за време једне побуне протестаната у Гану, Олтару је први пут запретила опасност. У цркви је постављена стража да чува светињу. Међутим, 21. августа гомила је продрла у црк-

ву Св. Бавона с намером да се дочепа Олтара. Побуњеници нису знали да је Олтар два дана пре тога кришом пренет у црквени торањ да би убрзо после напада на цркву био премештен у зграду општине. Ган, који је постао протестантски град, намеравао је да полиптих пошаље као поклон енглеској краљици Елизабети у знак захвалности за велику новчану помоћ. Али, Жозе Трист, један од потомака Вида, човека који је својевремено материјално омогућио израду Олтара, жестоко се успротивио захтевајући да полиптих остане у Белгији. Године 1584. општинска управа града, који се у међувремену

Ган, главни град тадашње Фландрије, на гравури с почетка 18. века

вратио католичанству, свечано је вратила Олтар цркви.

Срамежљиви краљ

О полиптиху се потом годинама ништа није чуло. Први пут је Олтар остао без неких својих табли 1781. године. Аустријски цар Јозеф II, син Марије Терезије, био је те године у посети Гану, па је, наравно, видео и чувени полиптих. Слике на којима су Адам и Ева приказани потпуно наги дубоко су повредиле царева верска осећања. Да би се високи гост смирио, табле са Адамом и Евом одвојене су из целине полиптиха и смештене у црквену архиву.

Тринаест година касније, 1794. француске трупе су, као што смо већ поменули, заузевши Ган, „узеле“ четири средишње табле и послале их у један париски музеј. Остало је неразјашњено зашто су Французи оставили бочне табле које су потом такође склоњене у архив и остављене крај Адама и Еве. Нешто касније директор свих париских музеја покушао је да преговара с Ганом и, да би добио преостале табле, понудио у замену неке Рубенсове слике. Град Ган је одбио понуду.

Четири однете табле нису дуго остале у Француској – свега 22 године. Краљ Луј XVIII, који је потражио уточиште баш у Гану кад је Наполеон успео да умакне са Елбе, захвалио се граду на тај начин што му је 1815, после Наполеоновог пораза на Ватерлоу, вратио одузете делове Олтара.

Грађани Гана нису могли дуго да уживају у обновљеном полиптиху јер је он ускоро поново раскомадан. Користећи то што је гански бискуп био на путу, бискупски намесник, родом из Француске, успео је да из архиве узме бочне табле и прода их једном бриселском трговцу. У архиви су остали само Адам и Ева. Те продате табле ускоро је откупио пруски краљ Фридрих-Вилхелм III, и то по наговору свог сина Вилхелма I – он је намеравао да створи уметничку збирку која би богатством и лепотом надмашила Лувр. Табле су касније поклоњене Музеју цара Фридриха у Берлину где су остале до 1920. године, а на ужас свих Белгијанаца.

Белгијска влада постигла је 1861. године с црквом споразум по коме је за 50.000 франака добила Адама и Еву. Поред новца, црква је добила од владе веома успешне копије ове две табле. Ори-

гинали су од тада били стално изложени у Музеју лепих уметности у Бриселу.

Све док 1914. године није избио Први светски рат, делови Олтара били су, дакле, подељени између Брисела, Берлина и Гана. Када је Немачка кренула на Белгију, намеравала је да се домогне табли из Гана и Брисела, како би Берлин најзад могао да изложи цео полиптих.

Благо на таљигама

У то време кустос и чувар црквеног трезора био је каноник Ван де Гејн, археолог и историчар. Он се одмах састао са угледним грађанима да би се договорили како да спасу национално уметничко благо. Сутрадан,

у време ручка док је црква била празна, они су тајно пренели табле у бискупову кућу. Још истог поподнева припремили су чврсте дрвене сандуке, осигурали осликане табле од удараца и влаге, натоварили их на стара расклимана кола једног трговца старим гвожђем, покрили крпама и кренули улицама Гана. Стара кола нико није зауставио и она су стигла до две куће изабране као скровиште.

За то време каноник Ван де Гејн и белгијски министар за науку и лепу уметност, знајући да ће Немци трагати за сликама, припремили су документа, лажна, из којих је произишало да су олтарске слике већ раније упућене у Енглеску. То је изгледало прилично веродостојно јер су

Немци знали да је изванредан део белгијског културног блага још раније послат преко Ламанша.

Када су Немци ушли у Ган, одмах су саслушали каноника. Он им је показао „документа“, а они су праснули у смех. Каква глупост слати слике у Енглеску кад се зна какви су Енглези. Они их никад више неће вратити Белгији!

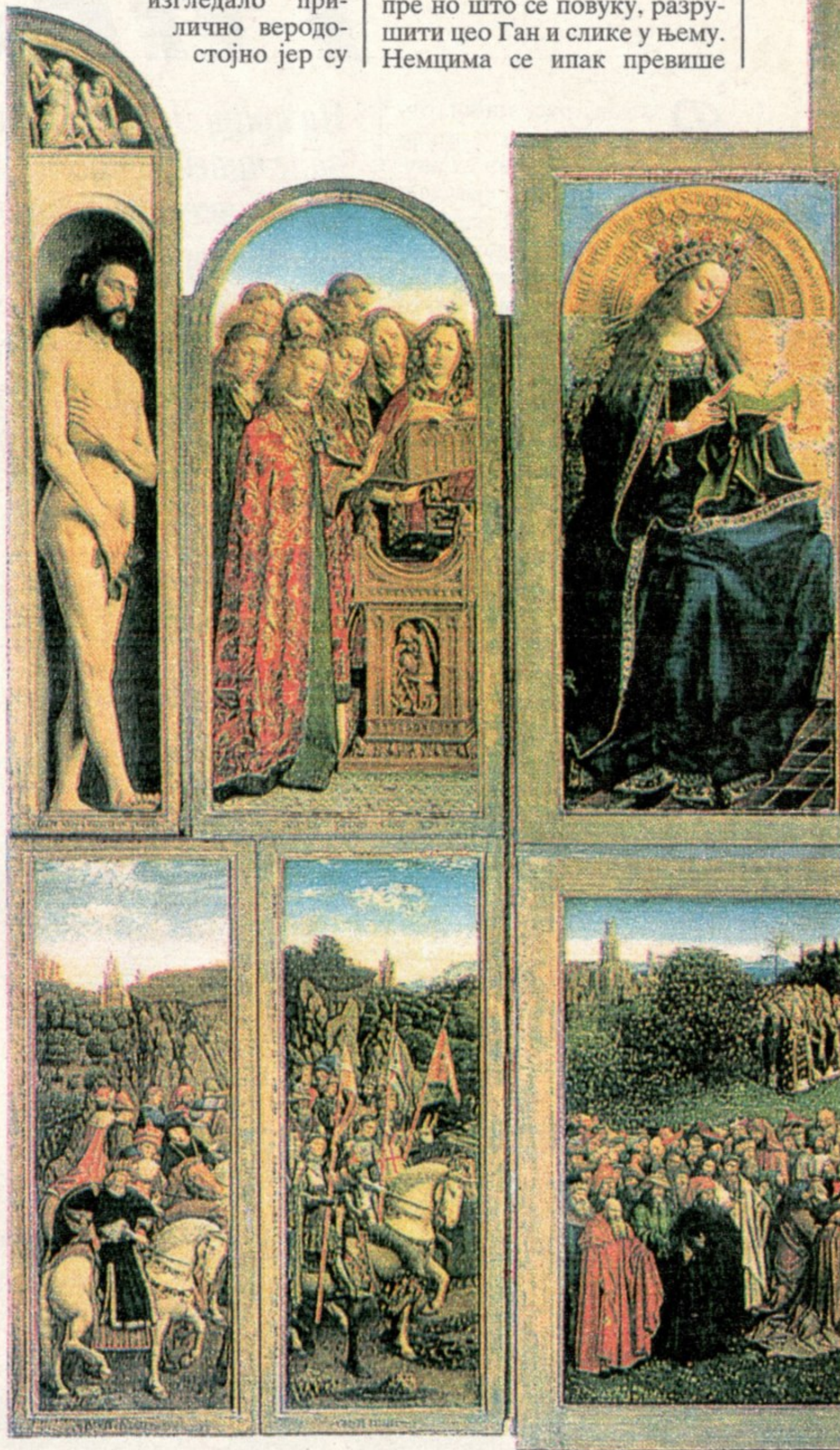
Немцима се журило

Током читавог Првог светског рата Немци су, сумњајући ипак да су олтарске слике остале у Белгији, непрестано притискали Белгијанце да им их предају. Последњи пут Немци су покушали да их се домогну на неколико дана пре примирја претећи да ће, пре но што се повуку, разрушити цео Ган и слике у њему. Немцима се ипак превише

12 ТАБЛИ ИЗ ГАНА

Хуберт ван Ајк
(1366–1426)
започео је Гански
олтар (уље на дрвету,
137,7x242,3 cm, Ган,
катедра Светог
Бавона) око 1420;
његов брат Јан
завршио га је 1432.
године. Олтар се
састоји од 12 табли, од
којих осам чине крила
осликана са обе
стране.

У горњем делу
раскриљеног Олтара
на таблама се види
слева надесно: 1)
Адам; 2) анђели
певачи; 3) Богородица;
4) Бог Отац; 5) свети
Јован Крститељ; 6)
анђели свирачи; 7) Ева.
Доле: 1) праведне
судије; 2) Христови
вitezови; 3)
поклоњење јагњету; 4)
испосници; 5)
ходочасници.

журило: повукли су се пре но што су успели да остваре своју претњу.

Крајем новембра 1918. две седмице после закључења примирја, олтарске табле извађене су из скровишта и враћене у цркву Св. Бавона. И ту није крај: члан 247. Версајског уговора налагао је Немачкој да врати Белгији шест табли које су се одраније налазиле у Музеју цара Вилхелма. Кад су стигле, Белгија је у заносу славила њихов повратак.

Олтар је шест недеља био изложен у Краљевском музеју у Бриселу и хиљаде посетилаца, међу њима и краљи-

ца и краљ, дошли су да га виде. Олтару су тада додате и „грешне“ табле с нагим Адамом и Евом, а потом је дело браће Ван Ајк, најзад целовито, враћено у Ган уз невиђене свечаности.

Преполовљена слика

Све до 1934. године ништа се није догађало. А онда, 10. априла, неки крадљивац увукао се у катедралу и однео таблу „Судије“ са Јованом Крститељем у позадини. Мислило се најпре да је у питању освета Немаца који не признају Версајски уговор. Међутим, неколико дана касније бискуп из Гана добио је предлог: за милион франака табла ће бити враћена. Крадљивац је имао и доказ да је табла код њега – преполовио ју је и једну половину оставио у станичној гардероби, о чему је приложио и потврду.

Половина слике заиста је била у гардероби, али се у међувремену крадљивац, по свој прилици, уплашио и више се није јављао. Тек четири месеца касније поновио је своју понуду, а затим се опет ућутао.

У мају 1940. године, кад су Немци напали Холандију, белгијска влада хтела је да полиптих, да би га заштитила, пошаље у Ватикан. Улазак Италије у рат на страни Немачке онемогућио је ту селидбу и Белгија је прихватила понуду Париза да полиптих буде пренет у Француску. Олтар је спакован у шест сандука и упућен у замак По где су се већ налазила многа ремек-дела из Лувра.

Месец дана касније нацисти су заузели Белгију, па Француску. Жак Жожар, ди-

ректор француских националних музеја, добио је од Немаца гаранцију да културно благо склоњено у овом замку неће бити ни дирнуто. Ипак, у августу 1942. године. Жожар сазнаје да је полиптих у Паризу. Доктор Ернест Бихнер, директор баварских музеја, дошао је у По са три немачка официра и натоварио полиптих на камион. Било је то с одобрењем министра за културу француске колаборационистичке владе у Вишију.

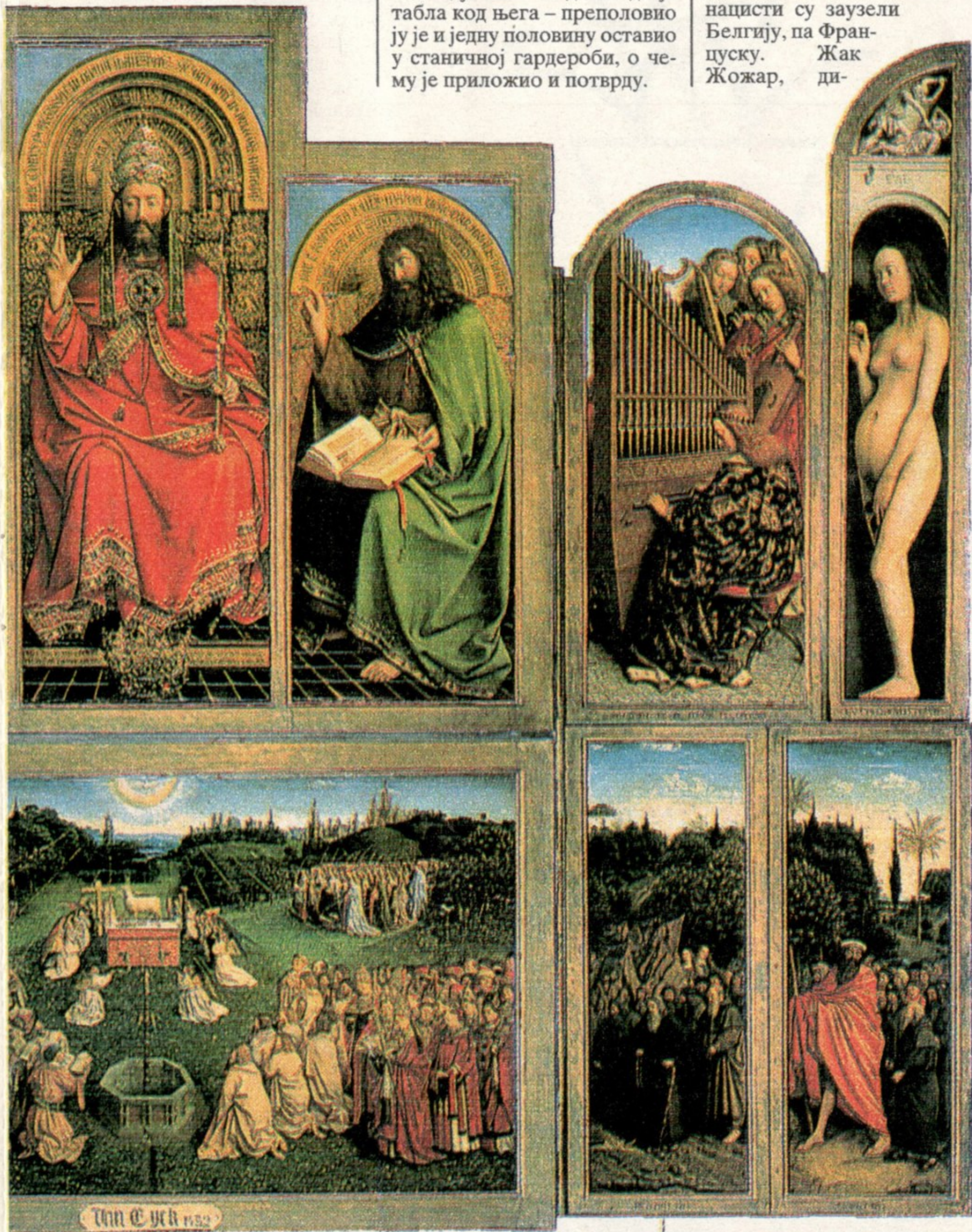
Буњесови спискови

Прошле су још скоро две године. Савезници су се припремали за инвазију. Истовремено су правили и планове за спасавање уметничког блага и споменика културе у дотад окупираним земљама. У Трећој савезничкој армији за спровођење ових планова био је одређен капетан Роберт Поуси, архитекта, а за његовог помоћника подофицир Линколн Кирстејн, касније директор Њујоршког балета.

Док је Трећа армија напредовала, официри задужени за културно благо почели су трагање за деловима Ганског олтара. Нико није знао где су. Говорило се да су у неком подземном бункеру, у Еренбрајтштајну у близини Колбленца, у луксузној вили Хермана Геринга, код Хитлера у Берхтесгадену, да су пребачени у Шведску, Шпанију, да су скривени у неком забаченом руднику соли...

Потпуно неочекивано тајна је откривена захваљујући Поусијевој зубоболи. У Тревесу, првом немачком селу које су савезници заузели, Поуси и Кирстејн једва су нашли зубног лекара, Немца. Лекар је знао енглески. У разговору који је започет док је Поуси седео у зубарској столици, Американци су сазнали да је зубаров зет у немачкој војсци имао исту дужност као њих двојица у савезничкој. Кад је завршио посао око Поусијевог умњака, зубар их је, на њихов захтев, одвео до свог зета Хермана Буњеса који се у једној шумској кући скривао са женом и малим дететом.

Буњес је у Паризу, као стручњак за сликарство, по наређењу злогласног Алфреда Розенберга (духовног покретача антисемитизма, осуђеног у Нирнбергу на смрт) прикупљао податке и правио спискове уметничких дела које су Немци потом одузимали и слали

у Немачку. Највећи део тако опљачканог блага одлазио је у приватну збирку Хермана Геринга.

Буњес је био спреман да Американцима ода где се налази полиптих из Гана тражећи од њих као противуслугу пропусницу за слободно кретање за себе и своју породицу. Амерички официри нису могли да му гарантују безбедност, али су му издали тражену пропусницу.

Као на ходочашће

Херман Буњес одао је тада Американцима да се Гански олтар, који су током последње године рата премештали из једног скровишта у друго, као и многа друга уметничка дела, још од лета 1944. налази скривен у једном аустријском руднику соли у области језера Алтаус. Немци су све припремили да у случају пораза минирају рудник. Један део рудника заиста је био дигнут у ваздух, али је фантастична подземна галерија препуна уметничких дела срећом остала готово неопштећена.

У галерији се налазило 6.576 уљаних слика, 230 цртежа и акварела, око 100 гравира, 137 вајарских дела. Ситни уметнички предмети, таписерије, старе књиге и рукописи нису се могли у прво време ни пребројати. Било је ту Рембрантових, Рејнолдсових, Бројгелових, Тинторетових и Рубенсових слика, као и велик број дела немачких сликара из 19. века које је Хитлер нарочито волео. Било је готово немогуће навести све уметнике чија је дела од уништења спасао случај и брзо напредовање савезника.

Повратак чувеног полиптиха браће Ван Ајк свечано је прослављен у Белгији. Табле су најпре месец дана биле изложене у Краљевском музеју у Бриселу и Белгијанци су као на ходочашће, долазили да их виде, као што су долазили три и по века раније, као и 1919. године. У новембру 1945. године чувени Олтар стигао је у Ган.

Извесно време после откривања скровишта уметничких дела у руднику соли, официри Поуси и Кирстејн дознали су да је Херман Буњес, човек који им је открио где се полиптих налази, убио најпре своју жену и дете а потом извршио самоубиство. Страх од освете поражених нациста био је јачи од жеље да преживи са својом породицом■

К. В.

четрдесет четири—

Помозимо себи и другима...

МЕЂУНАРОДНИ
КОМИТЕТ
ЦРВЕНОГ
КРСТА ПОКРЕНУО
ЈЕ АПРИЛА
1996. ГОДИНЕ
ПРОГРАМ ПОД
НАЗИВОМ
„ВРЕДНОСТИ
ЦРВЕНОГ
КРСТА” А
ОВО ЈЕ
ПРИЧА
О МЛАДИМА
ИЗ БЕРКОВИЋА,
И
НЕ
САМО
О ЊИМА...

НАМА ШТА

Била је јесен 1996, топла и мрзовољна. Опет ће изгубити битку са зимом која се прикрада. И док су према гласовитој ауто-пијаци, смештеној у међуграничном подручју између Републике Српске и Федерације Босне и Херцеговине, хрлили купци половних аутомобила и сличне робе, испред ОШ „Његош” у Берковићима

Провера да нико не буде оштећен: ученици ОШ „Његош” у Берковићима на свакодневном задужењу

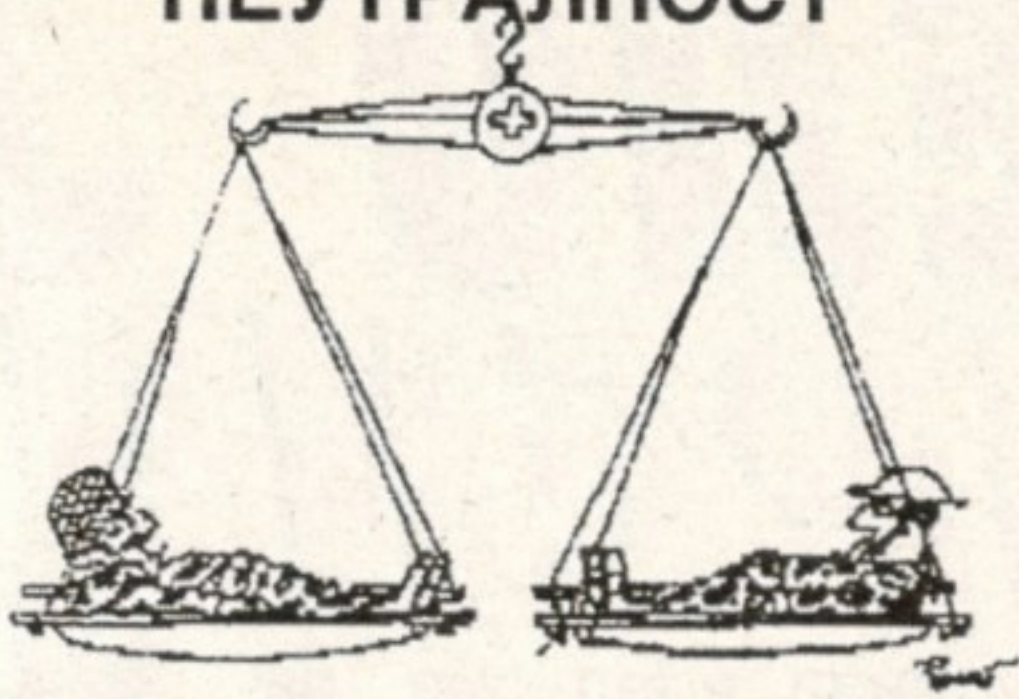

Групни портрет најактивнијих „црвенокрсташа” са директором и песником Драгом Кундачином

ХУМАНОСТ

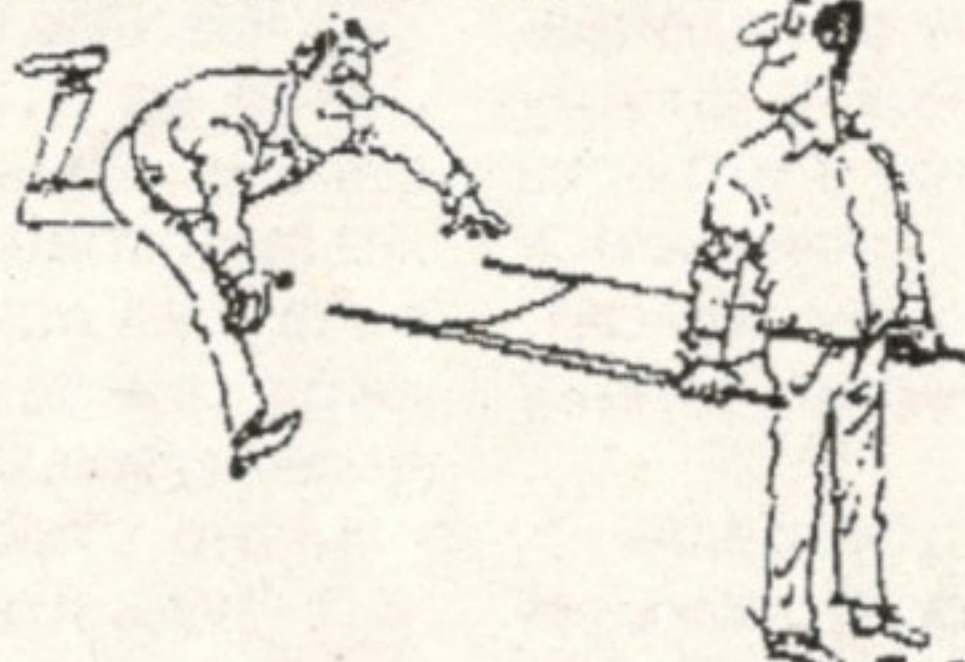
НЕУТРАЛНОСТ

НЕПРИСТРАСНОСТ

НЕЗАВИСНОСТ

је највећи део њих натруо, што због транспорта, што због тога што су биле на дну терета. Краткотрајну ћутњу је прекинула весела Јелена:

– Нама шта остане...

Прича је посве истинита. Уосталом, нашла је место и у

ПРИНЦИПИ ЦРВЕНОГ КРСТА

ОСТАНЕ

првом броју „Црвенкрсташа”, билтена подмлатка Црвеног крста основне школе и општине Берковићи, и тиме, на лицу места, одмах показала и доказала бар три од седам основних принципа Црвеног крста: хуманост, непристрасност и добровољност.

А зашто Берковићи и зашто само они?

Од 9 до 13 година

На предлог норвешких колега, Међународни комитет Црвеног крста, заједно са Црвеним крстом Републике Српске, покренуо је, априла 1996. године, програм под називом Вредности Црвеног крста, а са намером да то оствари на простору целе бивше Југославије. Иако је рат завршен, људи из Црвеног крста су схватили да за њих има и те како много посла. Последице се тешко и

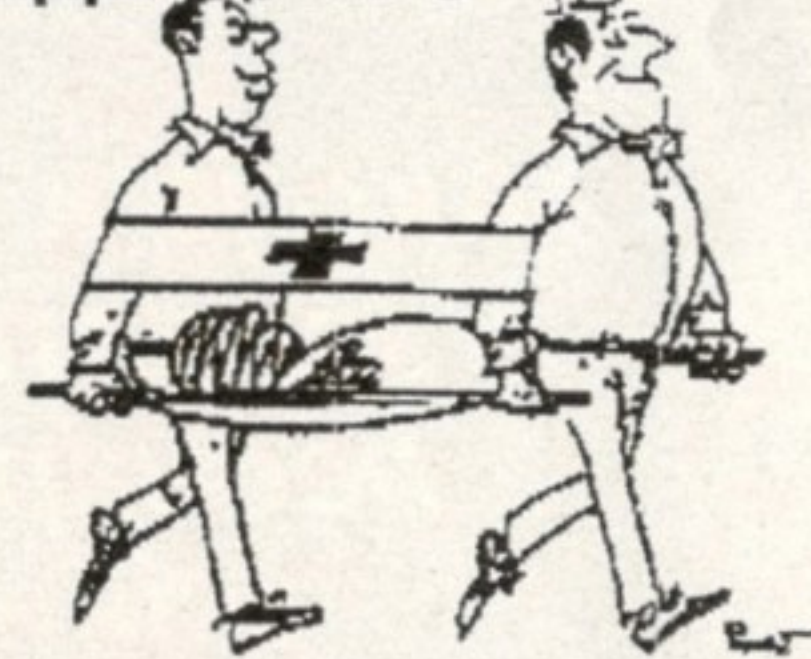
споро отклањају, а ни они немају милион руку. Дакле, ваља припремити младе да се ухвате укошта са невољама на овим просторима.

У програм су прво укључени наставници, па су за њих одржани различити семинари како би касније, по повратку у школе, стечено знање могли да пренесу што већем броју ученика. Кроз ове семинаре прошло је око 220 оних чије је радно место за катедром, у школама у Републици Српској. Он-

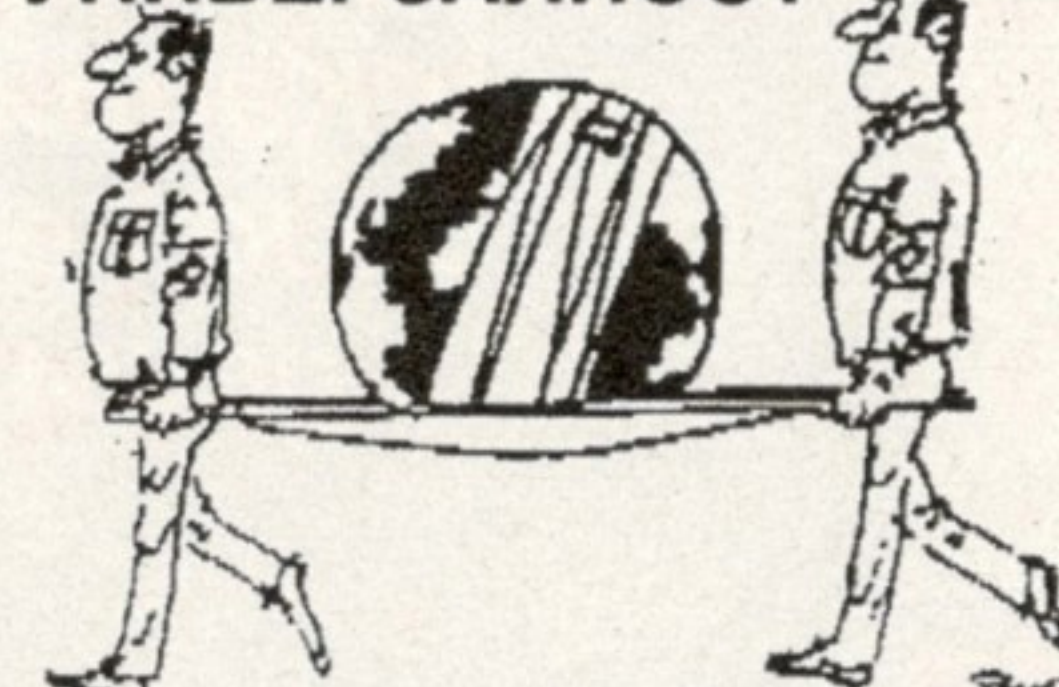
ДОБРОВОЉНОСТ

ЈЕДИНСТВО

УНИВЕРЗАЛНОСТ

да су организовани летњи кампови – школе за децу од девет до тринаест година, да они сами сазнају што више о вредностима Црвеног крста.

И за ове три године кроз камп, организован у Модричи, прошло је око 1100 деце. Углавном су то била деца без родитеља, дакле социјални случајеви, али и они изузетно добри ђаци и чланови подмлатка Црвеног крста.

Читајући даље бројке, следи и податак да је у Републици Српској у 120 школа формирано исто толико група подмлатка Црвеног крста. Од 30 до 3500 чланова, колико их броји ОШ „Свети Сава” у Зворнику.

Иако је Црвени крст био покретач, програм се даље одвија захваљујући мотивацији наставника и деце која су носиоци и иницијатори нових активности Црвеног крста у својим срединама.

И поново питање с почетка: зашто у овој причи Берковићи и зашто само они?

СТИЋИ СКУДА

Од 203 ученика Основне школе „Његош” у Берковићима сви су, без изузетка, чланови подмлатка Црвеног крста. Имају подручна одељења у околним заједницама и до неких се мора поред минских поља. А у Аргуту, најстаријој школи не само овог подручја – 112 година, ради најстарији учитељ (73 године) и подучава само једног ученика. Уз то, школа „Његош” у Берковићима издаје и свој лист, прво „Црвенкрсташ”, сада „Дабар”, по старом називу овог краја.

Директор школе Драган-Драго Кундачина је стари „црвенкрсташ”, песник увек у покрету, захваљујући коме младима у Берковићима не мањка мотивације.

Млади Црвеног крста у Берковићима – уз помоћ локалног републичког Црвеног крста и Међународне организације Црвеног крста – свакодневно стижу до најугроженијих у својој општини, брину о расподели помоћи и чистоти места, чак подучавају и старије. Поименце знају и свако дете коме је потребна поклон-играчка, спремни да помажу себи и другима.

Зато, овог пута о Берковићима и само о њима. О другима, разуме се, други пут. Програм Вредности Црвеног крста ни у ком случају није једногодишња биљка. Он наставља да траје и помаже младима да, кроз активности које спроводе, створе боље и хуманије услове за живот у срединама у којима живе и „шире”...

Петар Милашовић
четрдесет пет

1. (1) 5 **EAGLE EYE CHERY**
Save Tonight (Polydor)
2. (5) 5 **FUN LOVIN' CRIMINALS**
Love Unlimited (Chrysalis)
3. (6) 5 **FAITHLESS**
God Is A DJ (Cheeky)
4. (2) 4 **AEROSMITH**
I Don't Want To Miss A Thing (Columbia)
5. (4) 7 **FATBOY SLIM**
Rockafeller Skank (Skint)
6. (11) 2 **SMASHING PUMPKINS**
Perfect (Hut/Virgin)
7. (7) 3 **ROBBIE WILLIAMS**
Millenium (EMI)
8. (3) 4 **MADONNA**
Drowned World (Substitute For Love)
(Maverick)
9. (-) 1 **MASSIVE ATTACK**
Inertia Creeps (Virgin)
10. (8) 4 **ANOTHER LEVEL**
Freak Me (Northwestside)
11. (9) 8 **GARBAGE**
I Think I'm Paranoid (Mushroom)
12. (12) 4 **MAXWELL**
Luxury: Cococure (Columbia)
13. (15) 3 **PULP**
Party Hard (Island)
14. (17) 3 **CRYSTAL METHOD**
Comin' Back (Sony)
15. (16) 2 **NATALIE IMBRUGLIA**
Smoke (RCA)
16. (-) 1 **AIR**
All I Need (Virgin)
17. (28) 2 **ROLLING STONES**
Out Of Control (Virgin)
18. (10) 5 **WHALE** featuring BUS 75
Crying At Airports (Hut/Virgin)
19. (21) 2 **CATATONIA**
Strange Glue (WEA)
20. (13) 10 **JAMIROQUAI**
Deeper Underground (Epic)
21. (23) 4 **SIMPLY RED**
The Air That I Breathe (East West)
22. (-) 1 **THE CORRS**
What Can I Do? (Atlantic)
23. (24) 3 **APOLLO 440**
Lost In Space (Sony)
24. (14) 5 **CREDIT TO THE NATION**
Tacky Love Song (Chrysalis)
25. (19) 10 **PUFF DADDY** featuring JIMMY PAGE
Come With Me (Epic)
26. (18) 10 **MOUSSE T vs HOT'N'JUICY**
Horny (AM:PM)
27. (-) 1 **TANITA TIKARAM**
If I Ever (Mother)
28. (20) 5 **STORI AMOS**
Raspberry Swirl (East West)
29. (22) **8187 LOCKDOWN**
Gunman (East West)
30. (25) **8B*WITCHED**
C'est La Vie (Glow Worm/Epic)

Познате особе на распродаји

Ово је прамен Наполеонове косе. Увојци познатих личности често се нађу на продаји у аукцијским кућама.

Како ли изгледа надметање за неки део тела било које познате личности? Шта извикује човек који води аукцију? Шалу на страну, било на аукцијама било на неки други начин, дешава се да се продају чак и поједини делови тела људи који су задужили човечанство. Ево само неких примера.

Њутн на руци

Остала је тајна ко је 1984. године купио десет центиметара дугу локну која је красила главу Лудвига ван Бетовена (1770–1827). Зна се само да је плаћена 12.000 DEM и то са следећим обрзаложењем: довољна је и једна влас косе да се испита ДНК, односно да се генетским истраживањем утврди да ли је Бетовен заиста имао афричке крви у себи и да ли је боловао од сифилиса.

Још један увојак, али са главе другог великана, купио је 1988. године неки књижар из Сајренсестера у енглеској грофовији Глостер. Силно је желео, изјавио је касније, да има нешто што ће га подсећати на лорда Нелсона, легендарног британског поморца, заповедника и вицеадмирала који је изгубио живот у бици код Трафалгара. Комадић косе Хорација Нелсона (1758–1805) продат је за 16.700 DEM.

Непознати купац, припадник британског племства, одрешио је 1816. године кесу да би се докопао

Илустровао Душан Павлић

Када се неко од прослављених личности пресели на онај свет, то никако не значи да ће његови земни остаци почивати у миру

зуба свог сународника Исака Њутна (1642–1727). За 730 фунти, у оно време велику суму, племић је купио зуб великог физичара, математичара и астронома, оптичио га златом и уградио га у прстен који је с поносом носио.

Када је зубар О'Мара 1817. године Наполеону Бонапарти извадио зуб, веровао је да ће направити сјајан посао. Али, уместо да заради брдо пара, како је мислио, зуб чувеног војсковође и француског цара (1769–1821) је два је продао за суму која би данас износила око 240 динара. Зуб јесте продат у бесцење, али зато је један други део тела овог великана продат за чак 70.000 DEM. Један амерички уролог дао је ову позамашну своту за, веровали или не, Наполеонов полни орган, док су неки Наполеонов унутрашњи

органи током времена заувек изгубљени.

Џин из Ирске

У позадини прича о жељи појединаца да поседују неки део тела чувене особе најчешће стоје племените намере. Али, не увек. Када је, у време Француске револуције из балсамованог тела француског краља Луја XIV (1638–1715) извађено срце, купио га је старешина Вестминстерске опатије и, тако се бар причало, дао слугама да му направе обед.

А када је 1955. године умро Алберт Ајнштајн, Томас Харви, патолог из Вичите, америчка држава Канзас, добио је задатак да обави аутопсију. Харвију су касније сви били захвални јер је сачувао мозак овог великог физичара, творца теорије релативитета. Чак се каже да је по-

јединим научницима слао и делиће Ајнштајновог мозга, правдајући се да је све то што ради у служби науке.

Композитор Волфганг Амадеус Моцарт (1756–1793), рођен је у Салцбургу у коме се и данас, као највећа светиња, чува лобања овог великог аустријског композитора.

Али, не продају се, и не препродају, само делови тела великих војсковођа, композитора, научника. Анатом Џон Хантер дао је 1783. године чак 500 фунти да би од породице откупио тело Чарлса О'Брајена. Зашто толика сума за обичног смртника? Зато што је О'Брајен, познат као „џин из Ирске“, био право чудо за оно време: његова висина износила је 215 центиметара. Скелет овог џина из 18. века још се чува у Краљевском хируршком колеџу. ■

В. С.

ЗА БИСТРООКЕ

На овом је цртежу шест појединости од којих се свака појављује по три пута, али не увек као исти предмет (или његов део). Откријте их!

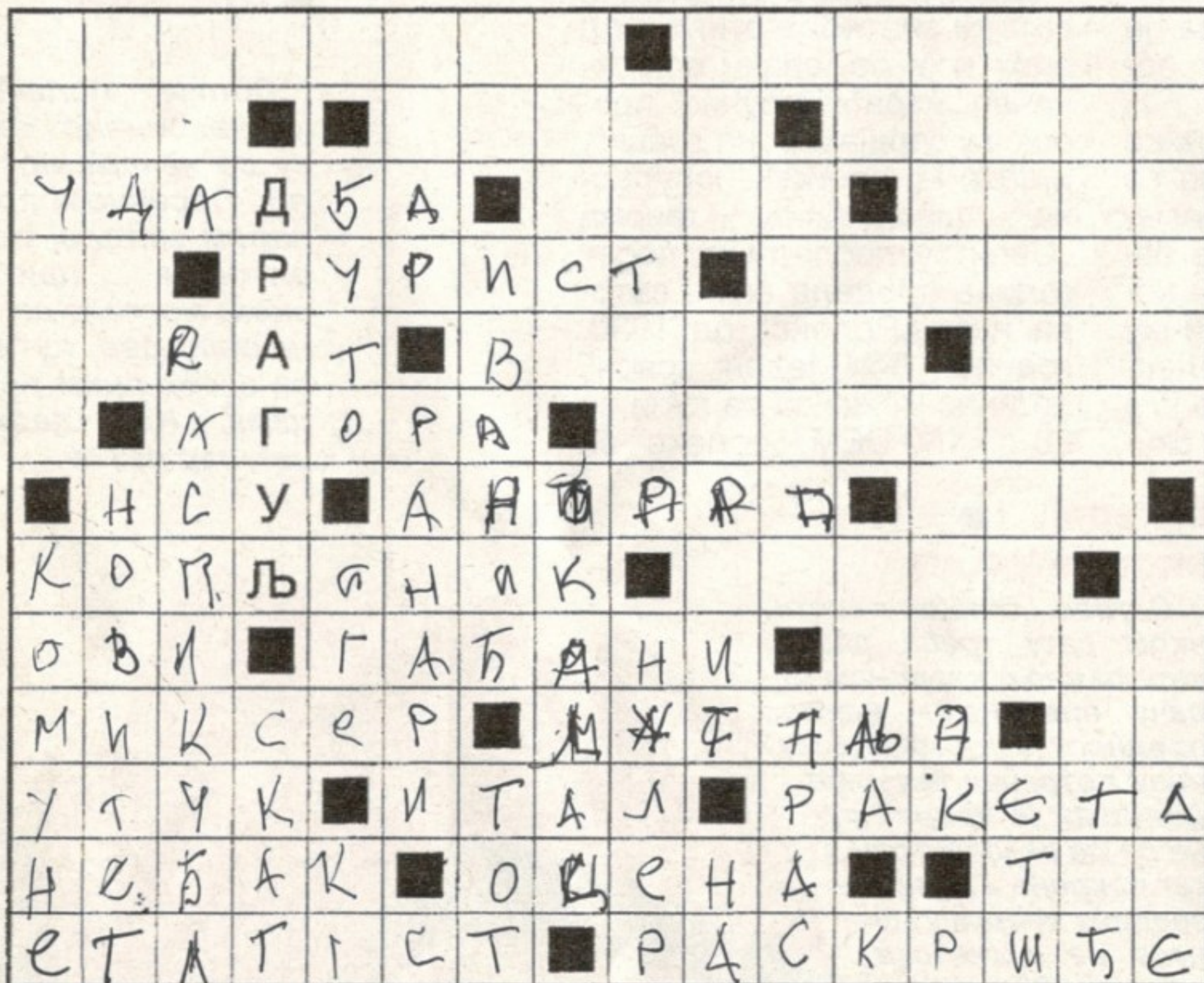

	СТРАНО ЖЕНСКО ИМЕ, ПАМЕЛА ОДМИЛА	ЗАПАЉЕ- ЊЕ ШАРЕНИ- ЦЕ ОКА	ЗГРАДА ЗА СМЕШТАЈ СЕНА (мн.)	ГЛАВНИ ГРАД ШПАНИЈЕ	ЗМАЈ, НЕМАН	ИСТОК	ОЗНАКА, АМБЛЕМ	ОСОБИНА ОНОГА КОЈИ ЈЕ ГРУБ, ПРОСТ	ОПУС (скр.)	ПОШТОВА- ЊЕ, УВАЖА- ВАЊЕ	ВЕОМА, МНОГО	ЕНЕРГИЈА	СПОЈ НА ТКАНИНИ	МАЛЕНИ КРУГОВИ	ФРАН- ЦУСКО МУШКО ИМЕ
ДЕЛО КЊИЖЕВ- НИЦЕ СА СЛИКЕ	P	I	S	M	A	I	Z	N	O	R	A	E	S	K	E
ПОВРШИ- НА ЗЕМ- ЉИШТА (лат.)	A	R	E	A	L	ШКОТСКИ МАТЕМА- ТИЧАР, ЏОН ПЛАНИНА У ФРАНЦ	N	E	P	E	R	АРТУР ОДМИЛА АРАПСКИ ПИСАЦ	A	R	T
ОСТРВО У ФИЛИПИ- НИМА (вулкан Апо)	M	I	N	D	A	N	A	O	ПТИЦА ПЕВАЧИЦА ВРАГОЛАН, СПАДАЛО	S	N	Q	V	U	S
	СТАРИ ГРАД У ФЕНИКИЈИ МИЛАНО	T	A	R	ХОБОТ- НИЦА ГЛАВНИ ГРАД ВОЈ- ВОДИНЕ	O	K	T	O	P	O	D	ЖЕ, РАЗАБИ- РАТИ НЕШТО НАПИСАНО	Z	E
ВЕЛИКИ ЧИР У ПРЕДЕЛУ ВРАТА	M	I	E	I	N	A	ДАНСКИ ФУДБАЛЕР САНД ДЕО КОЊ, ОПРЕМЕ	E	B	E	ЧИН, ДЕЛО УЈЕДИЊ, АРАПСКА РЕПУ- БЛИКА	I	V	I	N
КЊИЖЕВ- НИЦА СА СЛИКЕ (1877- 1958)	I	S	P	D	O	R	A	S	E	K	V	L	I	C	НЕМАЧКИ ПИСАЦ, ТОМАС
	ВОЛУМЕН	N	ФАНТАЗИ- ЈА ШКОТСКА СУКЊИЦА	M	A	S	T	A	ЕКИПА АМЕРИЧКИ ГЛУМАЦ, ЛУК	T	I	M			
	ПРАВО- СЛАВНЕ СВЕТАЧКЕ СЛИКЕ	I	K	O	N	E	ГОМИЛА, ХРПА УЗВИК НЕ- СТРПЉЕ- ЊА	R	P	A	АЛТ АФИМА ОДМИЛА	A			
	НАЗИВ ЗА ВОЛА СИВЕ ДЛАКЕ	S	I	V	O	N	A	БЕЗБОЈНИ ЗАПАЉИ- ВИ ГАС КОЊ	E	T	A	N			
	НАША НАЈБОЉА ШАХИСТ- КИЊА	A	L	I	S	A	M	A	R	I	C	СИМБОЛ СУМПОРА			
	ИНИЦ, СКАКАЧА УВИС, ТОПИЊА	D	T	ИЗРАЂИ- ВАТИ ТКАНИНУ	T	K	A	T	I	ПРВАК, ШАМПИОН	A	S			

МОЗАИЧКА УКРШТЕНИЦА

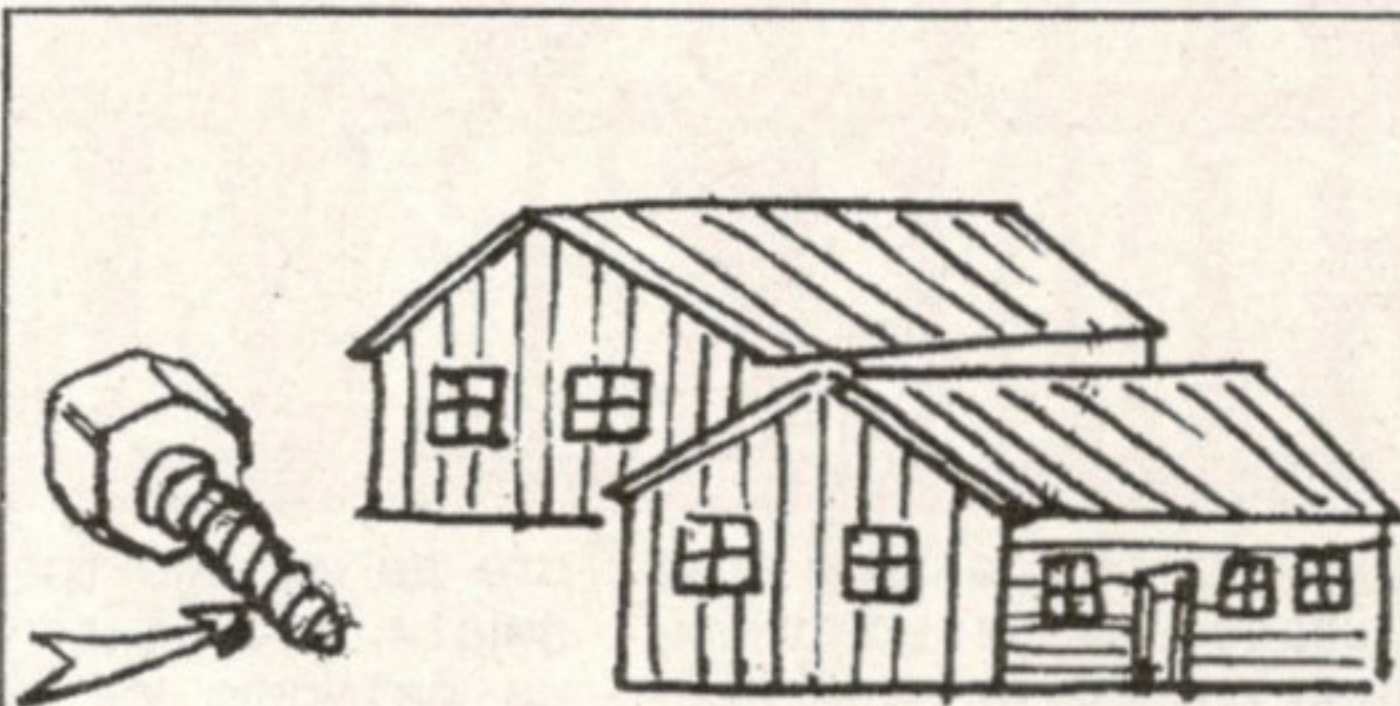
Задате речи распоредите у мрежу да добијете исправну укрштеницу. За почетак је уписана једна реч.

АГЕ, АГОРА, АКТ, АН, АНТАРА, АРАРАТ, АРАС, БУТО, ВРСТА, ВРУТАК, ГАЂАНИ, ЕВА, ЕТАТИСТ, ЕТШ, ИВАНИЋ, ИРА, ИТАЛ, КАРАТ, КАЦ, КИ, КЛУПКО, КОЗАРАЦ, КОМУНЕ, КОПЉАНИК, КРЕДИТОР, ЛАВ, ЛАСТАР, ЛЕКТОРАТ, ЛУТАЊА, МИКСЕР, МЛАКАР, МРМОТ, МУЊА, НА, НЕЋАК, НОВИТЕТ, НСУ, НУЛЕР, ОАЗА, ОБИ, ОКОНАК, ОР, ОЦЕНА, ОШ, ПЊ, РАДЊА, РАКЕТА, РАНАРИ, РАСКРШЋЕ, РАСПИКУЋА, РСФСР, РУРИЕТ, СКАТ, СТАТИРАТИ, ТАОС, ТАТИЋ, ТВАР, ТЕРМИТ, ТИЛ, ТИТУЛА, ТКАЛАЦ, ТОТ, УДАДБА, УМИТИ, УГУК, ФИЛМ, ФИНАЛЕ, ШАЛ, ШАТОР, ШКОТСКА.

Решења се налазе на страницама "Мале поште".

АНАГРАФИЧНИ РЕБУС

5,6 → 1,4,5,11,3,2 – 6,7,8,10,9

ТАЈАНСТВЕНИ ЦРТЕЖ

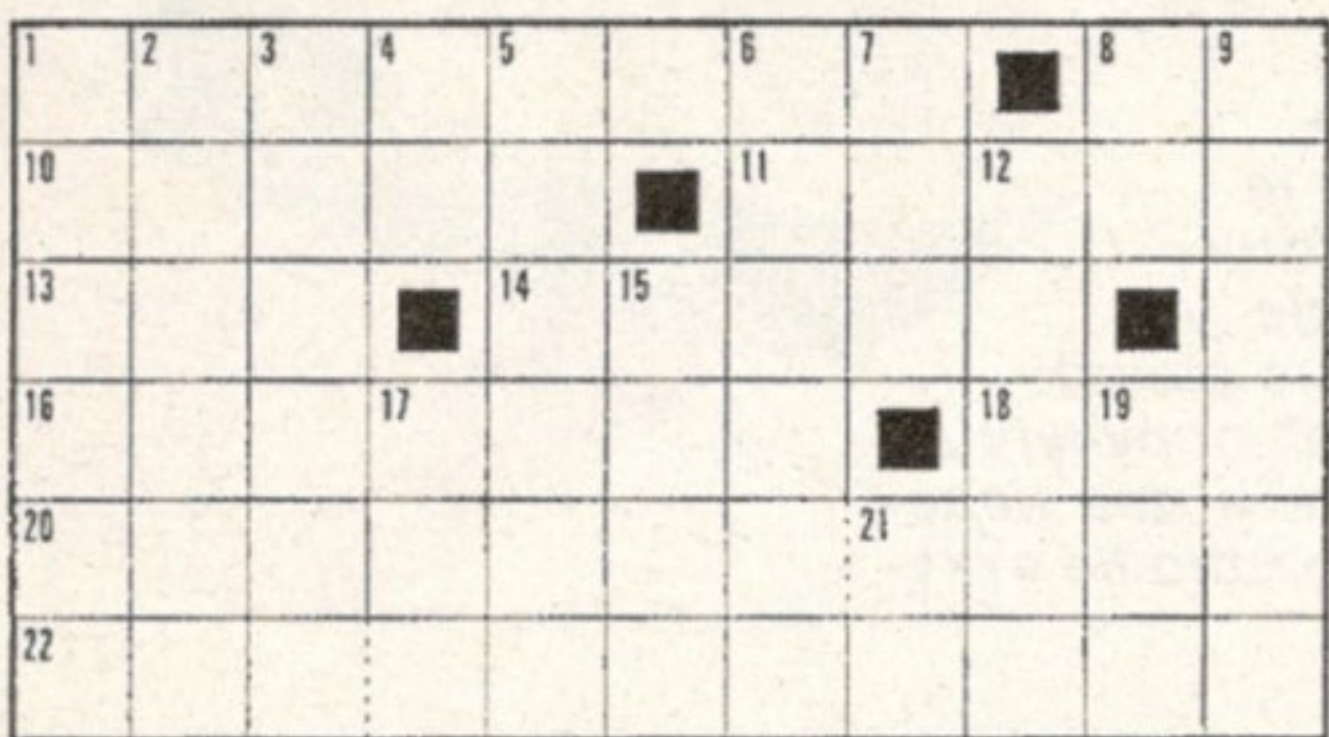
Засенчите све сегменте с тачкама.

УКРШТЕНИЦА

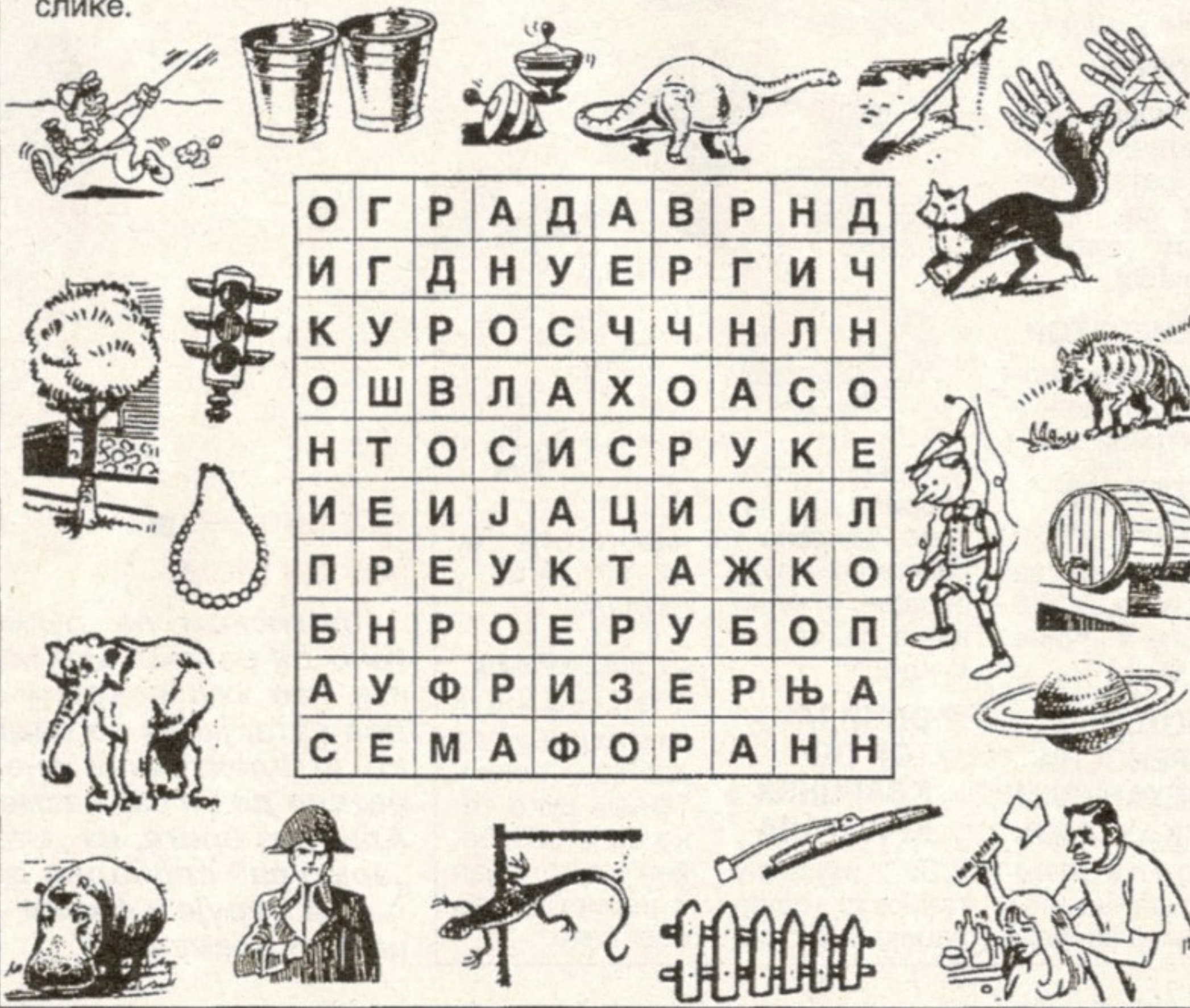
ВОДОРАВНО: 1. Једно дете у родитеља (збирна именица), 8. Пливачки клуб (скр.), 10. Грета на зиду куће (мн.), 11. Кокица од кукурузног зрна, ђитир, 13. Енглеска мера за тежину, 14. Град у Словачкој, 16. Јако испрскати блатом, 18. Град у Србији, 20. Врста загонетке, 22. Толстојев роман.

УСПРАВНО: 1. Воћка из породице ружа (сл. лево), 2. Прамера, 3. Дугајлија, 4. Симбол илинијума, 5. Невоља, 6. Целокупна имовина предузећа (мн.), 7. цин, оријаш, 8. Лудолфов број, 9. Воћка из породице ружа (сл. десно), 12. Мале дебљине, танани, 15. Гас за успављивање, 17. Боја у картама, 19. Наелектрисан атом, јон, 21. Упишите: СЊ.

ОСМОСМЕРКА

У лику осмосмерке нађите појмове представљене цртежима. Неискоришћена слова, читана редом, дају коначно решење – појам са слике.

РУКУЈТЕ СЕ И СУНЦА ИМ ДАЈТЕ!

САТОВИ КОЈИ СЕ НАВИЈАЈУ САМИ

Како спојити дух старих добрих времена и благодети савремене технологије? У индустрији часовника одговор је стигао из фабрике „Сеико“: механизам који се сам навија претвара кинетичку енергију у електричну. Поред „арктуре“, можете да видите још неке занимљиве сатове

Реатори се враћају у луде шездесете или носталгичне тридесете, заљубљеници доброг – право – звука неће да слушају музику са CD-а и трагају за лонг-плеј плочама, а појединци упорно одбијају да своје механичке сатове замене савременим, са кварцним механизмом. За ове последње јапански произвођач „Сеико“ нуди решење...

Пре више година сатови са самонавијајућим механизмом били су прави хит. Је-

сте да их није требало навијати, за њих нису морале ни батерије да се купују, али, да би радили, рука њиховог власника морала је непрестано да буде у покрету.

Произвођачи часовника су се упитали: зашто да се не укрсте стара и савремена технологија? Остаће самонавијајући механизам који не само да ће кинетичку енергију претварати у електричну, већ ће је, као да је у сату уграђена батерија, ску-

пљати да би часовник, и када мирује, наставио да откуцава време.

Јасно је зашто су кварци сатови знатно јефтинији од оних који се, сваки појединачно, израђују ручно: праве се у серијама, „на траци“, и зато је, рецимо, популарна швајцарска фирма „Своч“ у последњих десет година продала више сатова него „Ролекс“ од 1930. године. Док један „своч“ код нас може да се купи за 80 до 150 DEM, „ролекс“ се

продаје за цифру са три нуле. У маркама наравно.

В. С.

■ Старински облик

Облик подсећа на часовнике који су се некада носили. Посебном прерадом метала, под високим притиском, могла је да се начини ова кутија са заобљеним ивицама. Као дедин сат, зар не? ■

ЧУДО КИНЕТИКЕ

У зависности од материјала од кога је израђено лице сата, и наруквица, „арктура“ се продаје по цени од 525 до 1185 DEM. Да видимо како ради механизам који кинетичку енергију претвара у електричну!

1 ТЕГ КОЈИ СЕ ЊИШЕ...

Кад човек који носи сат покреће руку. Путем три преносна механизма покрети тега преносе се на ротор.

2 ПРЕНОСНИ МЕХАНИЗАМ...

Покреће ротор брзином и до 100.000 окретаја у минуту.

3 РОТОР

Сићушно срце кинетичког „Сеико“ сата, окрећући се, производи магнетски набој.

4 ГЕНЕРАТОР

Магнетски набој претвара у електрицитет.

5 СТРУЈНО КОЛО

Задужено за подешавање напона и јачине струје.

6 МОТОР, ПРЕНОСНИ МЕХАНИЗАМ И КАЗАЉКЕ

Усклађено раде да би електричну енерги-

ју поново претворили у покрет, односно у равномерно пулсирање, откуцавање сваке секунде.

7 ОСЦИЛАТОР ОД КВАРЦНИХ КРИСТАЛА

За изузетну тачност, осцилације електри-

чне струје су 32.768 пута у секунди.

8 „БАТЕРИЈА“

Похрањује електрицитет добијен покретањем руке тако да је обезбеђен дуготрајан и несметан рад овог сата.

Батерије нису потребне

О овом „Сеико“ кинетичком сату треба размишљати као о кварцном мерачу времена – његова предност је у томе што му нису потребне батерије. Довољан је покрет руке па да се унутрашњи тег покрене и да произведenu енергију пренесе на магнетски ротор. Како се ротор окреће, магнетски набој се претвара у електрицитет и – сат ради ■

Колико ћу још да радим?

Притиском на дугме, тако да се казаљке наместе као кад показују да је два сата, јасно се види колико је електричне енергије још остало да би сат несметано радио. Али, без бриге, из „Сеика“ поручују да „арктура“ слободно може и две недеље да мирује у фиоци – уредно ће откуцавати време ■

ОТКУЦАЈИ НОВОГ МИЛЕНИЈУМА

Сатови различитог изгледа, цене и намене, по жељи купца

■ Спојили неспојиво

На скупљим моделима наруквица од силикона пресвучена је нерђајним челиком, посебне прераде, тако да изгледа другачије од осталих јер су „укрштена“ два најзглед неспојива материјала. А када је наруквица само од силикона, онда је у пет различитих боја. Врло је савитљива и отпорна на ударце тако да је „арктура“ прави сат за оне који се баве спортом ■

■ Сјај за крај

„Арктура“ се израђује у више модела, за женску и мушку руку, а метал, по жељи купца, може да буде мат или да блиста ■

■ Два минута покрета

Када је 1993. године смишљен овај кинетички механизам, у фабрику „Сеико“ стигло је преко 50 различитих патената. Иначе, довољно је да човек два минута покреће руку да би обезбедио да мерач времена ради четири сата, а тридесети део санге која је била потребна за рад првог „Сеико“ кварцног часовника који се појавио 1969. године ■

На сунчеву

енергију

„Јунгханс мегасолар“ прави је сат будућности – и због изгледа и због механизма. Ради уз помоћ Сунчеве енергије, а нема опасности да ће стати ни за дугих, тмурних дана, тврди произвођач. Иначе, „мегасолар“ подешава време путем радиосигнала. За несметан рад „задужена“ је нека врста батерије која обезбеђује енергију за шест месеци, а за тачност – кварцни кристали. На тришту у свету његова цена износи од 299 до 1499 DEM ■

Спас у прави час

Удахните дубоко! Цена овог „брајтлинг“ сата је – 9999 DEM! Нимало случајно јер се ради о часовнику који, каже произвођач, живот значи, а живот нема цену. Ма где на кугли земаљској да се нађе у невољи – на отвореном мору, у забити неке пустиње, на Маунт Евересту – довољно је да човек притисне дугме на сату „имерценси“ и спасилачка екипа одмах креће у помоћ невољнику. Али, не дај Боже да власник часовника из шале притисне то дугме. На врата убрзо долазе неке врло љуте чике, у војничким оделима, па поред казне следи... ■

Почело је

одбројавање

За оне који не могу да дочекају нови век, сат марке „јунгханс“ – у слободном преводу: изазов трећем миленијуму – права је ствар. Осим што показује време, обавештава нас и о тачном броју сати, минута, па чак и секунди које нас деле од 2000. године! А кад коначно уђемо у нови век, шта бива са сатом? Ништа, опет се претвара у обичан часовник. У свету може да се купи за 119 DEM ■

Уређује Вито Недељковић

Илуструје Љубомир Милојевић Љубац

Најпознатији златни хрчак

Волео бих да имам хрчка, па вас молим да ми кажете којег да купим пошто има различитих.

ДЕЈАН
Сремчица

Постоји 14 врста хрчака, али је најпознатији и најчешћи кућни љубимац златни или сиријски (*Mesocricetus auratus*). Код наших узгајивача и продаваца ових животиња чести су и кинески (*Cricetulus griseus*), европски (*Cricetus cricetus*), као и хрчак са длакавим ногама (*Phodopus sungorus*). Приликом избора хрчка својим саветима свакако ће ти много помоћи и продавци.

Хрчак је, иначе, глодар и ноћна животиња која, у просеку, живи до две године. Због своје живихности уме да буде веома љубак, а да би у кавезу могао да троши нагомила-ну енергију, треба му ставити точак за истрчавање. Познато је да хрчак у образним кесама стално прави залихе хране који одлаже у неком од углова кавеза. Ова животињца је само делимично биљојед јер поред разних семенки воли да поједе и комадић јунетине, барено јаје, затим млеко, сир... Није пожељно хранити га слаткишима, а бар једном недељно треба му давати витамине. Све што му је потребно може да се купи у зоо продавницама.

Води рачуна да хрчак у кавезу увек има довољно свеже воде. За будућег љубимца купи кавез величине 40x25x40 центиметара,

са веома малим размаком између решетака.

Вратанца се обично стављају са горње стране, а дно се поспе крупнијом пиљевином. Хрчка можеш држати и у тераријуму који мора да буде довољно висок да хрчак не може да искочи из њега. Ове животиње насрћу једна на другу, посебно женке, па их треба држати одвојено. Ако купиш женку и мужјака, стављај их у кавез заједно само у време парења, и то четири дана. После 18 дана женка донесе на свет 6-12 младунаца ■

Упала мишића

На турниру у малом фудбалу после само две одигране утакмице добио сам упалу мишића и нисам био у стању да играм. Рекли су ми да пијем аспирина и то ће проћи. Шта је, заправо, упала мишића?

ЗДРАВКО
Гроцка

Донедавно се веровало да болови код упале мишића настају због поремећаја у размени материја у организму. Тада настаје млечна киселина која се кристализује у мишићним ћелијама и због тога се приликом напора јављају болови. Али, данас се зна да овај бол у мишићима не потиче од млечне киселине јер се она одмах разлаже у мускулатури.

Узроци болова су, по мишљењу научника, мала оштећења мишићних влакана. Ова оштећења настају због тога што је код особа које се недовољно крећу и не вежбају усклађеност појединих мишића, или групе, слаба или је готово и нема. На електронском микроскопу јасно се виде прекинути снопови мишићних влакана. Међутим, ни то не би било болно да на местима оштећења не настају едеми (скупљање течности) и грчење, што узрокује бол. Оздрављење може да се убрза масажом, истезањем повређених група мишића и лаким оптерећењем ■

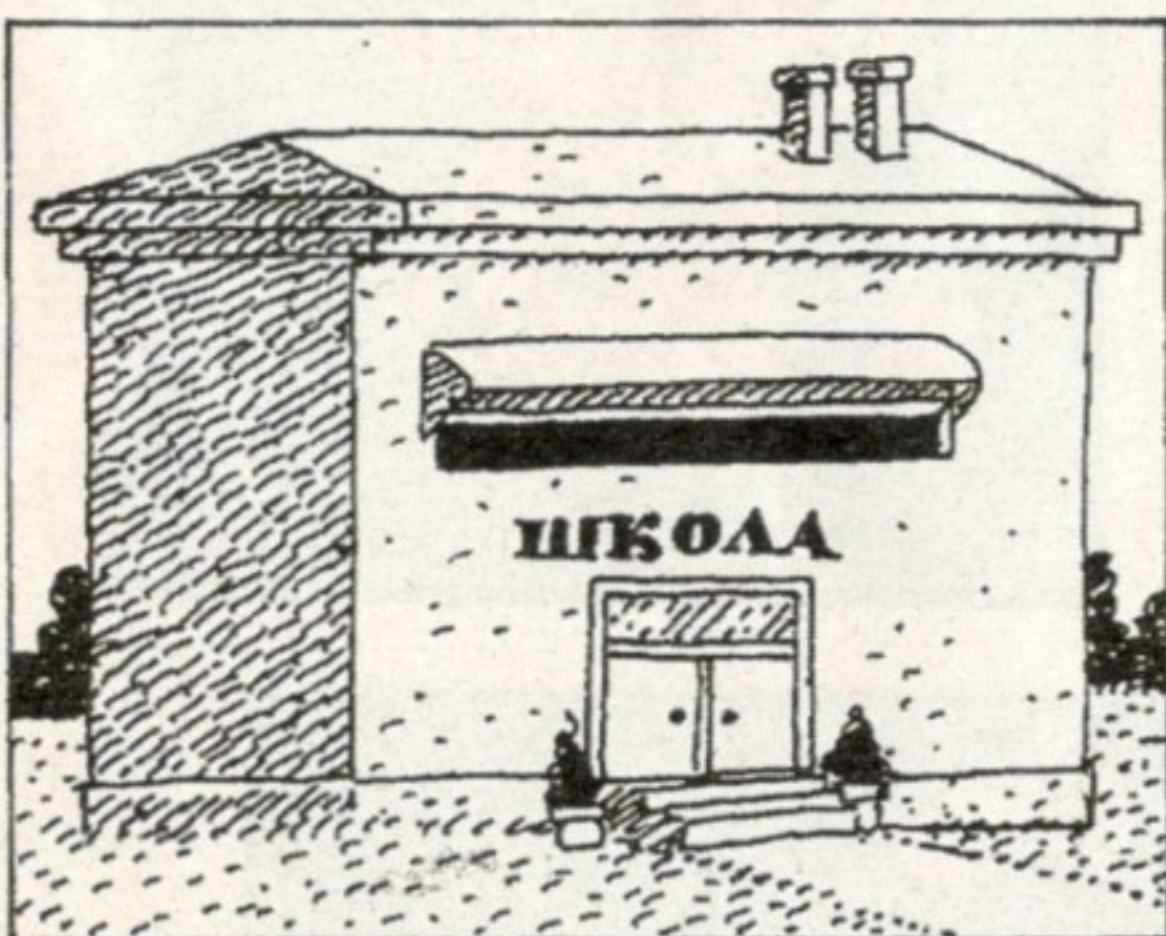
ПТТ школа

Чула сам да у Београду постоји средња школа за сва поштанска занимања, па бих вас замолила да набројите најважније предмете.

ВЕДРАНА
Нова Пазова

Образовни ПТТ центар налази се у Улици Здравка Челара број 42 у Београду. Ова школа са „поштанским“ занимањима уписује онолико ученика колико касније може да запосли одговарајућа служба ПТТ саобраћаја. За занимања трећег степена стручности важнији предмети су: ПТТ техника, саобраћајни системи и ПТТ географија, основи психологије и културе јавних комуникација, затим поштански саобраћај, телеграфски саобраћај, телефонски саобраћај, новчани послови у јединицама ПТТ мреже, рачунарско и благајничко пословање, економика и организација ПТТ и практична обука.

За занимања четвртог степена уче се и аутоматска обрада података, аутоматизација и механизација у ПТТ ■

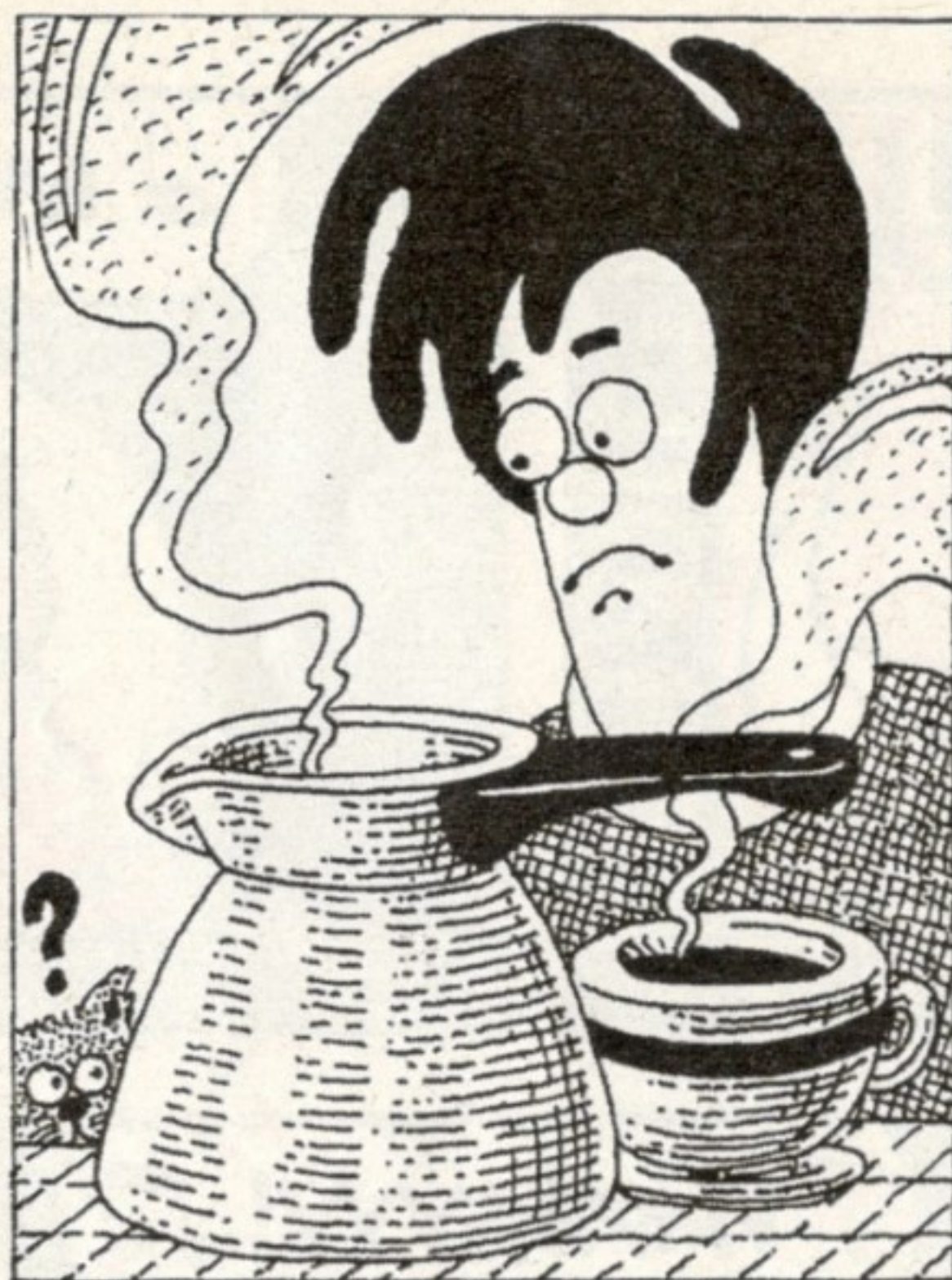
ЕНИГМАТИКА

РЕШЕЊА

За бистрооке: 1. кишне капи, 2. облачић дима, 3. бели штапови за голф, 4. лоптице за голф, 5. две дршке за кишобран и горњи део камена уз дрво, 6. две печурке и округли отвор на кући; Скандинавка: "Писма из Норвешке", ареал, Непер, Арт, Минданао, славуј, Тир, октопод, же, мици-на, Ебе, учин, Исидора Секулић, В, машта, тим, иконе, рпа, а, сивоња, етан, Алиса Марић, ДТ, ткати, ас, Мозаичка укрштеница: кредитор, Шкотска, лав, врста, шатор, удадба, филм, оаза, пњ, рурист, ластар, карат, вругак, Ира, о, агора, лекторат, НСУ, Антара, КАЦ, копљаник, мрмот, ф, ови, гаћани, умити, миксер, лутања, ан, утук, Италија, ракета, нећак, оцена, тил, етатист, раскршће; Анаграмни ребус: Нојева барка (навој, бараке); Укрштеница: јединчад, ПК, атуле, китир, баг, Девта, у, улопати, Ниш, коњићев скок, "Ана Карењина"; Илустрована осмислица: ружа.

Енигматске стране припрема:
ЕД "Борђе Натошевић", Сомбор
Уређује Славко Бован

Аутори: М. Милин, Ј. Недић и С. Бован.

Цикорија

Моја бака често каже: „Ова кафа као да је цикорија, толико је лоша.“ Можете ли да ми кажете шта је то цикорија?

ОЉА
Београд

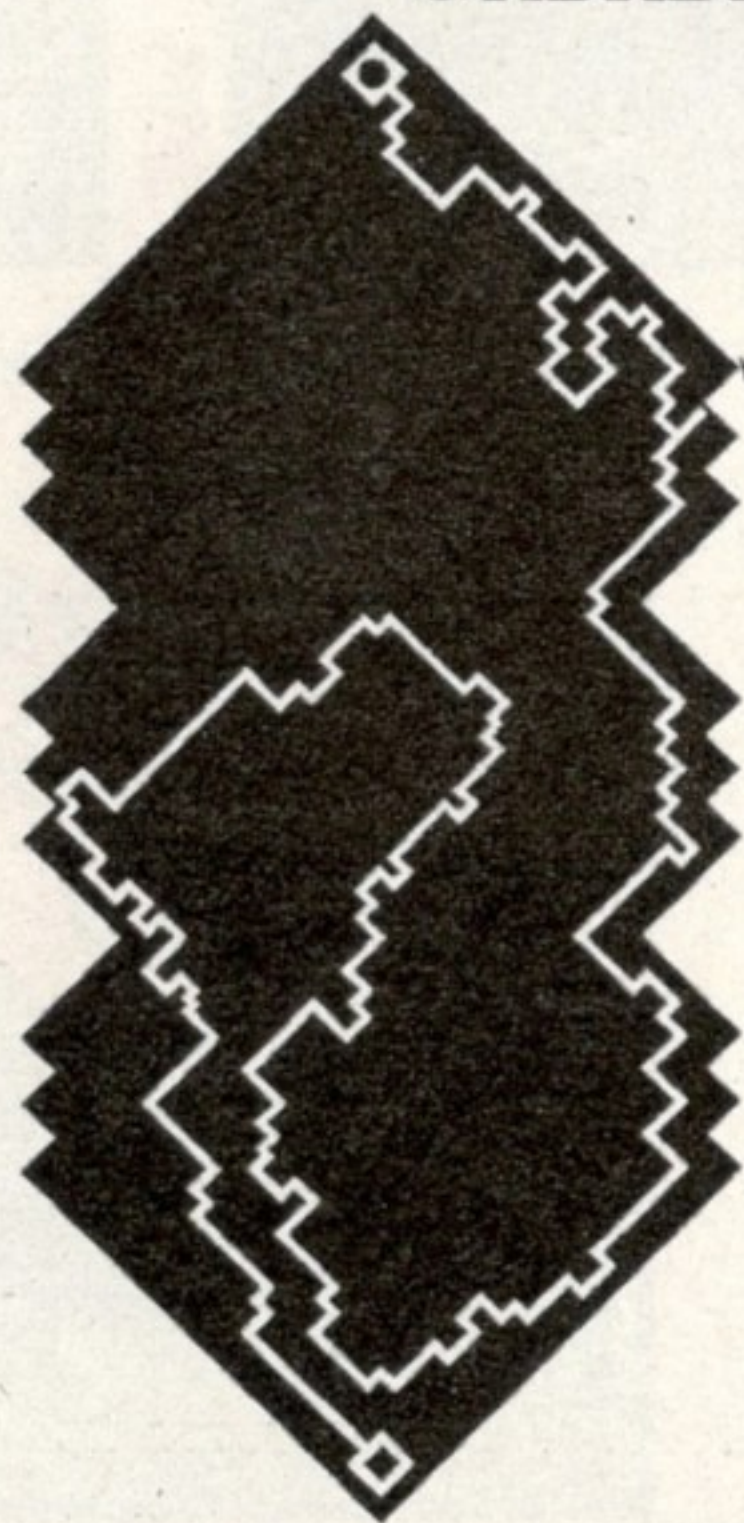
Цикорија или водопија је биљка плавих цветова из породице главчи-ка која често расте уз путеве као коров. Оплеменањена врста узгаја се посебно, њен корен се сече, суши и касније меље. Служи као замена за кафу под називом цигура или цикорија. У народу постоји уверење да је цикорија добра за варење, желудац и јетру ■

Решење:

AIR FRANCE
ИГРЕ НА ВИСИНИ

ПОЛИТИКИН

ЗАБАВНИК

на ствар, по закону обавезно означавање имена
ПОЛИТИКИН
ЗАБАВНИК

БРОЈ 2432

YU ISSN 0032-339X

Први број »Политикиног Забавника« изашао је
28. фебруара 1939. године

Главни и одговорни
уредник Зефирино Граси

Генерални директор
»ПОЛИТИКЕ А. Д.« Хаџи Драган Антић

Издаје и штампа »ПОЛИТИКА« А. Д.
11000 Београд, Македонска 29

Ликовно графички
уредник Душан Глушац

Графички уредник
стирија Горан Војиновић
Редакција Олга Вукадиновић

Бојана Дожић
Слободанка Делибашић
Мина Илић

Петар Милатовић
Весна Минић
Вито Недељковић
Биљана Орловић
Љубомир Патрновић
Весна Софреновић
Недељка Сташић
Миленко Тодоровић
Бранислава Црномарковић

Техничка редакција Слободанка Вујић
Зоран Петканић
Радоје Савић

Секретаријат Зорица Филиповић

Дойисници »ПОЛИТИКЕ« из иностранства: Дарко
Рибникар (Њујорк), Петар Поповић (Москва),
Жарко Ракић (Франкфурт), Бошко Јакшић (Рим),
Петар Мићковић (Пекинг), Боровој Ердешан
(Атина)

Редакција »ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК«
Македонска 29

11001 Београд, П. факс 124

Телефони Секретаријат 3224-471

Редакција 3224-483

Техничка редакција 3226-620

центра 3224-191 и 3225-761

преплата: 3228-776

Маркетинг агенција Македонска 31/1, тел. 3220-645

Рукописи, фотографије и цртежи се не враћају.

На основу мишљења Републичког секретаријата за културу-СР Србије, број 413-2973-02 од 22. I 1973. године не плаћа се порез на промет.

ПРЕТПЛАТА ЗА НАШУ ЗЕМЉУ:

1 месец 58,50 дина. 3 месеца 175,50 дина. 6 месеца 351,00 дина.

Претплата на жиро рачун број: 40801-603-2-47280, уз

обавезну назнаку: »ПОЛИТИКА« А.Д. - ПРЕТПЛАТА

НА ЛИСТ »ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК«.

ПРЕТПЛАТА ЗА ИНОСТРАНСТВО:

Полугодишња/возом: 136 DEM или противвредност

осталих валута. Полугодишња/авионом: I група-Европа:

169 DEM. II група-Азија-Африка: 176 DEM. III група-

Америка-Аустралија: 181 DEM, или противвредност

осталих валута.

• Претплата се врши преко WEXIM BANK, Skakovaya

17, 125040 MOSCOW, Russian Federation, SWIFT:

WJSCRUMM, на рачун Komercijalna banka A.D, Beograd,

Sv. Save 14, Yugoslavia, - SWIFT CODE: KOBBYUBG, број:

30112280000000000025 /DEM ACC/, 30112840000000000025

/USD ACC/ или противвредност осталих валута, у

корист: »ПОЛИТИКА« А.Д. - Beograd, Makedonska 29,

Yugoslavia. Девизни рачун број: 70400-07021747 који се

води код Комерцијалне банке А.Д. - Београд. Код

уплате обавезно навести: »Сврха плаћања« - ПРЕТ-

ПЛАТА НА ЛИСТ »ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК«.

Копију уплате обавезно послати на факс: ++ 381 11

3228 776 или на адресу: »ПОЛИТИКА« А.Д, 11000 Beograd,

29. novembra 24, Yugoslavia.

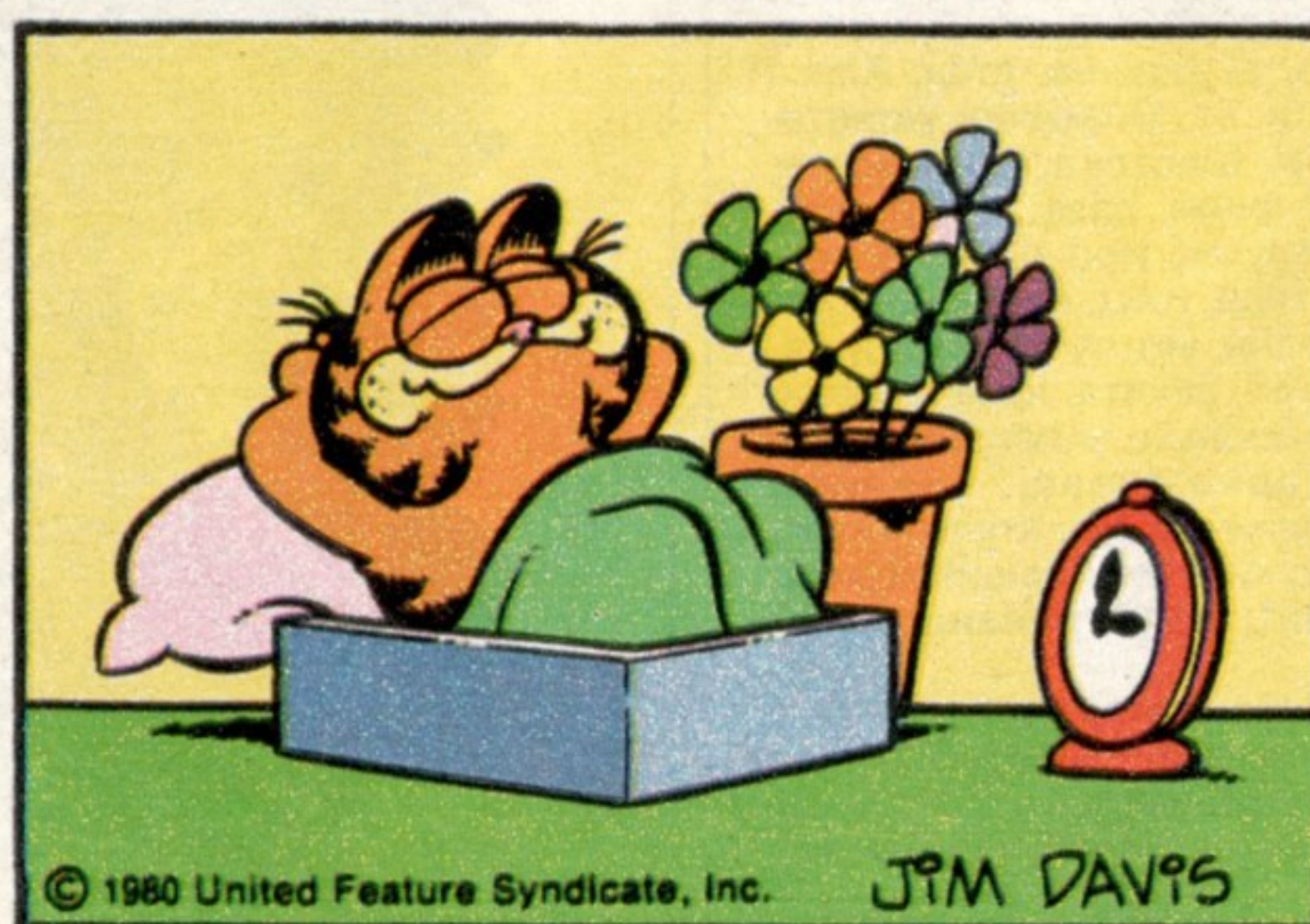
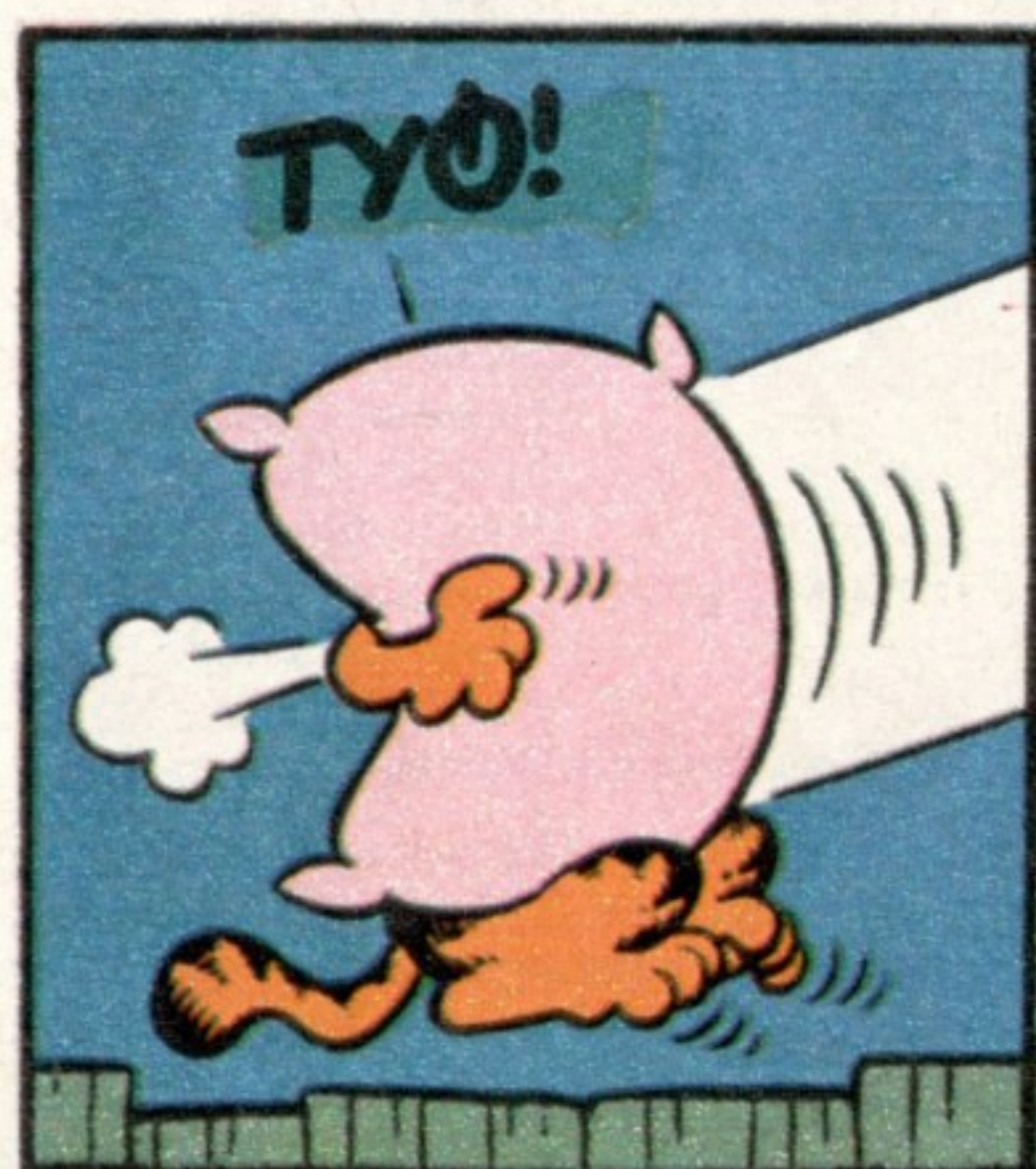
• Уплате за ОГЛАС на горе наведени рачун у Москви,

а копију уплате на факс: ++ 381 11 3226 353 или ++381

11 3249 293

Годишњу претплату на лист не пријамимо.

Адреса на Интернету: www.politika.co.yu

РЕКЛИ

СУ

ШТО ЈЕ ЧОВЕК
СТАРИЈИ, ТО СУ МУ
НЕПРИСТОЈНОСТИ ДРАЖЕ.

Вирџинија Вулф
енглеска књижевница
(1882–1941)

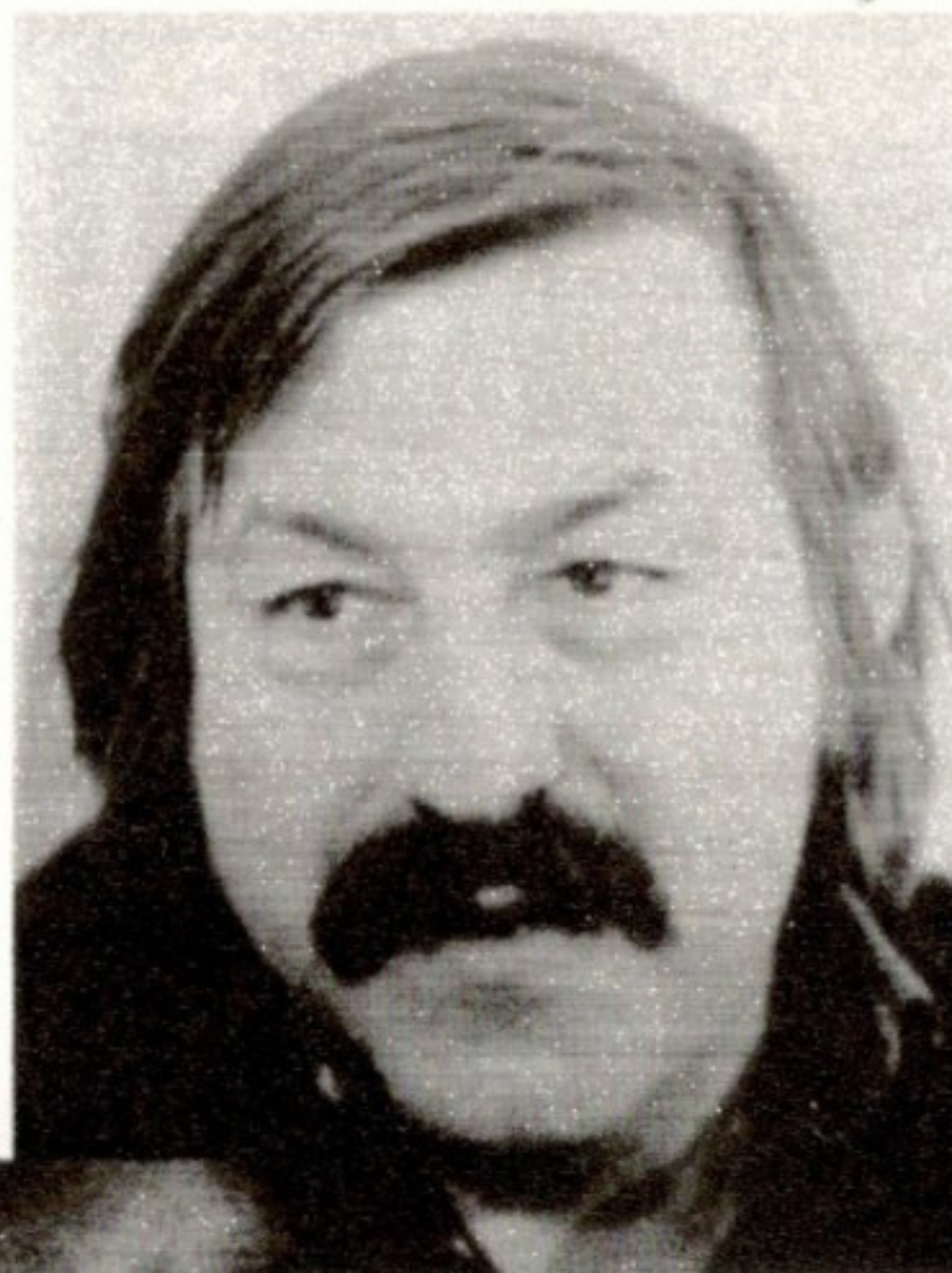

ТРАЖИТЕ ВИ КОЈЕ МУЧЕ ТАЈНЕ СВЕТА.

Марко Анеј Лукан
римски песник
(39–65)

ТЕЖЕ ЈЕ ТУМАЧЕЊЕ ТУ-
МАЧЕЊА НЕГО ТУМАЧЕЊЕ
СТВАРИ, А ВИШЕ ИМА
КЊИГА О КЊИГАМА НЕГО О
БИЛО КОМ ПРЕДМЕТУ: МИ
НИШТА ДРУГО НЕ ЧИНИ-
МО, ВЕК СЕ САМО УЗАЈАМ-
НО ОБЈАШЊАВАМО.

Мишел де Монтењ
француски писац и филозоф
(1533–1592)

МАМУТ ЈЕ НА
МНОГО ПРИСТОЈ-
НИЈИ НАЧИН
ИШЧЕЗАО СА
ЗЕМЉЕ НЕГО
ШТО СЕ ДАНАС
ЧОВЕК СПРЕМА
ДА ТО УЧИНИ.

Гинтер Грас
немачки писац
(1927–)

НЕКИ ЛУДИ РИ-
ЈУ ДА НАЂУ РА-
ЗЛОГЕ ЗА НЕ-
СПОКОЈСТВО,
КАО ШТО СВИЊЕ
РИЈУ ДА НАЂУ
ЖИР.

Ерик Бери
амерички
психијатар
(1910–1970)

СВЕ СЕ
НАЦИЈЕ ЈЕДНА
ДРУГОЈ
ИЗРУГУЈУ, И
СВЕ СУ У
ПРАВУ.

Артур Шопенхауер
немачки филозоф
(1788–1860)

ПОНЕКАД
ЈЕ ЛАЖ У
САМОМ
ЛАЖЉИВЦУ
ОДВРАТНА.
НАРОДНА
ПОСЛОВИЦА

ОНО МАЛО
ШТО ЗНАМ ЗА-
ХВАЉУЈЕМ
СВОМ НЕЗ-
НАЊУ.

Саша Гитри
француски писац,
редитељ и глумац
(1885–1957)

ЉУБАВ ЈЕ НАПОР КОЈИ МУШКАРАЦ
УЛАЖЕ ДА БИ СЕ ЗАДОВОЉИО
САМО ЈЕДНОМ ЖЕНОМ.

Пол Жералди
француски писац
(1885–1983)

СТАРОСТ, ТО ЈЕ КАДА ПОЧНЕТЕ
ДА ГОВОРИТЕ: „НИКАДА СЕ
НИСАМ ОСЕЌАО МЛАЂЕ.”

Жил Ренар
француски писац
(1864–1910)

